STRIPSCHRIFT

BRUSSELSE STRIPMUREN
BRITSE STRIPS

NUMMER 396 * €6,70

MORT WALKER

5 414306 146501 03960

→ REDACTIO

Heeft het imago van strips te veel last van nostalgie? Dat lijkt er soms op wanneer pogingen om het medium een serieuze lading mee te geven, weer eens meewarig worden bekeken. Een fraai staaltje hiervan stond recent in *NRC Handelsblad*, waar schrijver Robert Anker de vloer aanveegde met *Eisner*, het tijdschrift voor beeldverhalen met literaire pretenties.
Anker vindt dat strips vanwege de ironische lading die het altijd in zich heeft door hun nagetekende realiteit, nooit serieus genomen kunnen worden. En dus zeker geen literaire kwaliteiten kunnen herbergen. Al snel komt de aap uit de mouw: Anker blijkt alleen als jongvolwassene strips te hebben gelezen: uit *Pep* (*De generaal*), *Kuifje* en *Donald Duck*. Daar bewaart hij zijn dierbare stripherinneringen aan.
Naast Anker zijn er nog vele anderen die hun opvattingen over de stripwereld baseren op nostalgische herinneringen. Dat geldt ook voor talloze striplezers. Zij zweren bij strips uit de periode 1950-1980 en zien over het hoofd dat er de laatste decennia internationaal prachtige strips uitkomen. Ook verschijnen er regelmatig herdrukken van vroegere strips die bij nader inzien eigenlijk te slecht zijn voor een hernieuwde kennismaking. Dat is jammer, want de rijke stripgeschiedenis herbergt vele interessante strips die de moeite waard zijn om ontdekt te worden.
Mits met een goede voorbereiding, selectie of historische inkadering.
Het eerste nummer van *Eisner* bevat enkel beeldproducties zonder enige vorm van toelichting, Een gemiste kans want een verantwoording over de opzet van het blad en een schets van de ontwikkeling van het medium strip had bij bekrompen critici de oogkleppen kunnen openen.

INHOUD

2 **ACTUA**

11 **DE STRIPDAGEN 2008**
Mars Gremmen

12 **STARS & STRIPS**
Olav Beemer

14 **FLIPPIE FLINK**
Ger Apeldoorn

19 **BITS & PIECES**
Ben Bits

20 **100 STRIPKLASSIEKERS**
Rik Sanders

22 **BRUSSELSE STRIPMUREN**
Han van Buuren

26 **BRITISH COMICS**
Kees Ribbens

28 **PETER LORD**
Rik Sanders

30 **GLAD IJS**
Tijs Bagchus

32 **DE BOVENTOON**

44 **HEINZ SERVICE SPREAD**

→ OMSLAG

De meeste lezers van *Stripschrift* kennen de sullige soldaat op het omslag van dit nummer als Flippie Flink. De gagstrip met dit personage stond van 1962 t/m 1975 in *Pep* en daarna nog vele jaren in *Eppo* en alle opvolgende bladen. Het was oorspronkelijk een belangrijke krantenstrip in Amerika en bij gelegenheid van de uitgave van het eerste deel van de complete herdruk wijdt Ger Apeldoorn er in dit nummer een artikel aan. Ons omslag is afkomstig van het omslag van de eerste *comic* die aan Beetle Bailey was gewijd: *Four Color 469* uit 1953. Hoewel tekenaar en schrijver Mort Walker het werken aan de comic overliet aan anderen, wordt over het algemeen aangenomen dat de eerste nummers (en dus ook dit omslag) van zijn eigen hand zijn.

Van de uitgever

In 2008 konden we *Stripschrift* blijven aanbieden tegen dezelfde prijzen als in 2007. Door kostenstijgingen zullen echter vanaf *Stripschrift 398* de losse-nummerprijs en de abonnementstarieven iets moeten worden verhoogd. In de 41e jaargang kost een regulier nummer van *Stripschrift* in de losse verkoop €6,90.
De abonnementstarieven zijn als volgt vastgesteld:

Nederland	€46,00
België	€49,00
Overige landen	€63,00

NIEUW! Abonnees die ons machtigen of reeds gemachtigd hebben om het abonnementsgeld jaarlijks automatisch te innen krijgen €1,00 korting!
Leden van Het Stripschap blijven uiteraard recht houden op hun korting van €1,25 per jaargang.
Nieuwe abonnees kunnen zich nog *tot 1 januari 2009* aanmelden tegen de tarieven van 2008.

De uitgever

FOTO PAULUS ARCHIEF

Paulus in Gravinnenbos

Na jarenlange omzwervingen via Terschelling en Soest heeft Paulus de boskabouter nu voor altijd zijn plaats gevonden in Arnhem. Commissaris van de Koningin in Gelderland Clemens Cornielje onthulde daar op 28 november in het Gravinnenbos een bronzen beeld van de schepping van Jean Dulieu. Het was op de dag af twee jaar geleden dat de auteur van Paulus overleed.
Het bronzen Paulus-beeldje is het gevolg van een buurtactie en werd vervaardigd door de Utrechtse kunstenaar Henk Evertzen.
In aanwezigheid van tientallen buurtbewoners en 350 leerlingen van de nabijgelegen Montessorischool beschreef Cornielje de ontstaansgeschiedenis van Paulus aan het einde van WO II en hoe Dulieu zich daarmee opwerkte tot wat we tegenwoordig een BN-er noemen. Hij sloot af met een pleidooi: 'Als je straks langs het beeld loopt, dan hoor je ook dat het zegt: lees mijn boeken, koop mijn boeken of ga naar de bibliotheek, want daar word je wijzer van. Het is goed voor je toekomst om te lezen!'
Franc van Oort, zoon van Dulieu, was speciaal voor deze gelegenheid uit Canada overgekomen. Hij bood de Montessorischool een wandbord met Paulus aan dat voortaan de gevel van het gebouw zal sieren. Vervolgens kreeg hijzelf een lijst uitgereikt met daarin de eerste exemplaren van de TNT-kabouterzegels. Franc van Oort (foto boven) toonde zich 'overdonderd door de warme sympathie en waardering die nog altijd bestaat voor mijn vader en zijn werk.'
De aanwezige schoolkinderen hebben het beeld geadopteerd en kregen allemaal een lesbrief, die Uitgeverij De Meulder speciaal voor deze gelegenheid voor de basisschool had samengesteld. Deze lesbrief is overigens voor alle basisscholen in Nederland beschikbaar. AW

→ SUVAAL

DIE KREDIETCRISIS RAAKT ZOLANGZAMERHAND IEDEREEN!
DE BLAUWE LOTUS
BENZINE, MOBIEL BELLEN, UIT ETEN GAAN, SIGAARTJES. OVERAL MOET JE OP BEZUINIGEN.
DENK MAAR NIET DAT UITGEVERS DAAR REKENING MEE HOUDEN!

DE STRIPWERELD LEEFT, EN HOE! OP DEZE PLAATS GEEFT STRIP-COLUMNIST ERWIN SUVAAL HIEROP ZIJN PERSOONLIJK COMMENTAAR.

ERWIN.SUVAAL@STRIPSCHRIFT.NL

Lambiek is 40

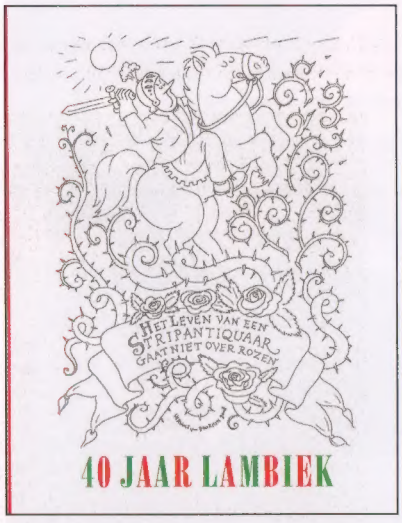

Stripantiquariaat en -galerie Lambiek, Europa's oudste stripwinkel in Amsterdam, is veertig jaar. Dat bijzondere jubileum lieten ze daar niet ongemerkt voorbij gaan en een gedenkwaardig feestje volgde op 8 november 2008, precies veertig jaar na de opening van de winkel.

Het was in 1968 toen Kees Kousemaker een boekwinkeltje inliep en vroeg naar de verhalen van *Tom Poes*. 'Als ik die had, meneer, dan was ik nu steenrijk geweest', antwoordde de winkelier. Op dat moment ontstond het idee daar zelf werk van te maken en niet veel later was stripwinkel Lambiek een feit.

In haar veertigjarig bestaan volgden vele memorabele momenten. Als meest in het oog springend noemt zoon Boris Kousemaker de tentoonstellingen en bijbehorende bezoeken van Carl Barks, André Franquin, Robert Crumb en recenter Charles Burns. Maar ook aan een belangrijk deel van de Nederlandse stripscene houdt men bij Lambiek warme herinneringen over. Velen bezochten dan ook het feest dat niet alleen in Lambiek zelf werd gevierd maar waarvoor ook Hotel Hans Brinkers, verderop in de Kerkstraat, was afgehuurd. 'Ontzettend gezellig', omschrijft Kousemaker het jubileumfeestje. 'We hadden een leuke expositie, muziek en heel veel gasten. Zelfs de politie kwam nog even kijken en besloot één van de Lamelosheren in de kraag te vatten. Belediging van een ambtenaar in functie, wordt vermoedelijk de aanklacht.' Dat stripmakers onderling voor elkaar opkomen bleek uit Kousemakers toelichting dat Paul Bodoni en René Windig zich bijna voor de politieauto wierpen om hun collega te 'redden'.

Voor Kees Kousemaker, alias 'The Vault keeper', volgens de uitnodigingskaart getekend door Erik Kriek, was zijn huldiging tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau in 2006 een persoonlijk hoogtepunt. Tijdens het feest kreeg hij een vriendenboek aangeboden waaraan ook een hele rits tekenaars een bijdrage hebben geleverd, speciaal voor deze bijzondere gelegenheid. De lay-out werd verzorgd door Joost Swarte en ondermeer Typex, Hanco Kolk, Theo van den Boogaard, Gilbert Shelton, Chris Ware, Guido van Driel en Peter van Dongen werkten mee. Het boek is slechts in een beperkte oplage gemaakt en alleen voor directe betrokkenen bestemd.

De toekomst wordt door Lambiek met vertrouwen tegemoet gezien. Niet alleen via de winkel maar ook op de website van Lambiek zal meer en meer uit het enorme assortiment worden blootgegeven. Daarin bevindt zich ook de stripmakersdatabase Comiclopedia die veelvuldig wordt geraadpleegd en waaraan nog niet zo lang geleden de tienduizendste pagina is toegevoegd. Meer info over de winkel aan Kerkstraat 132 of over de database is op *www.lambiek.net* te vinden. TdK

JE BENT NIET ZO MAAR EEN KLEINE NERINGDOENDE KEES, JE BENT EEN ICOON... EEN VASTE BURCHT IN HET NEDERLANDSE STRIPLANDSCHAP! ...BOVENDIEN NOG ERG AANTREKKELIJK OOK...
NEEM ME NIET KWALIJK ZEG, MAAR IK VIND DIT ALLEMAAL WEL WAT OVERDREVEN HOOR...
LAMBIEK 40
VOOR KEES KOUSEMAKER DAN KRIEK 2008

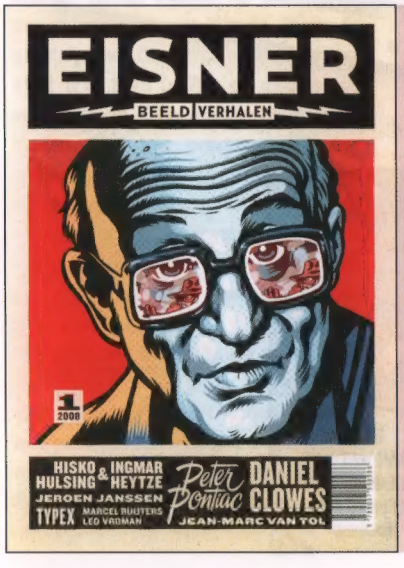

Eisner

Het eerste nummer van *Eisner*, het nieuwe vier-maandelijkse blad voor beeldverhalen, genoemd naar de Amerikaanse stripgrootheid Will Eisner (1917-2005, zie verder *www.willeisner.com*), begint met een inleidende 'redactiestrip' getekend door Jean-Marc van Tol, die zich aan het blad heeft verbonden als adviseur.

De redactieleden van *Eisner* zijn bijeen in het Amsterdamse (schrijvers)café De Zwart en discussiëren zwaar over strips, beeldverhalen en literaire strips. Dan zeilt de uitgever van het blad, Podiumdirecteur Joost Nijsen, binnen. Hij geeft een rondje weg, vertelt tussen neus en lippen dat de uitgeverij zojuist een nieuw pretentieus grachtenpand heeft aangekocht en moedigt op zijn manier de redactie aan: 'Er hangt veel van jullie af jongens'. Het angstzweet paralt op het voorhoofd bij de jongens...

Het getuigt van moed en optimisme om in deze tijd, van vergrijzende abonneebestanden en striptijdschriften in moeilijkheden (*Myx*) een nieuw blad uit te brengen, ook al verschijnt *Eisner* in eerste instantie maar driemaal per jaar.

In het mooi door Borinka en Shamrock vormgegeven openingsnummer, met een omslag van Erik Kriek, staan verhalen die speciaal voor het blad zijn gemaakt, zoals *Een drankje met iets erin* van Robert van Raffe, naar een gedicht van Ogden Nash en *Verdwaald*, getekend door Hisko Hulsing naar een scenario van Ingmar Heytze. Verder werk van 'betere' tekenaars als Peter Pontiac, Typex en Marcel Ruijters. De Amerikaan

Rube Goldberg in Nemo

Loop je rond in Science Center Nemo aan het Oosterdok in Amsterdam, sta je ineens oog in oog met een paar hilarische afleveringen van de 'automatische installaties' van Rube (Reuben) Goldberg (1883-1970). Goldberg was een pionierende Amerikaanse tekenaar, maker van populaire sportcartoons voor *San Francisco Chronicle* in het begin van de 20e eeuw en van allerlei slapstickstrips. Hij werd fameus om zijn cartoons waarin hij absurde uitvindingen beschreef. Goldberg had een technische achtergrond een leefde zich volledig uit in kettingreactie-installaties. Een *'Rube Goldberg-contraption'* werd zelfs een gangbare term in VS voor uitvindsels.

In technologie-doecentrum Nemo zijn een paar van zijn contrapties afgebeeld op panelen waarop meer wetenswaardigheden en bijzonderheden over techniek staan vermeld. Deze panelen doen dienst als tijdelijke expositie, bedoeld om verbouwingen en onderhoudswerkzaamheden af te dekken. Een zegsvrouw laat weten dat Nemo geen concrete plannen heeft om grootser uit te pakken met het werk van Goldberg of het thema strips en techniek. Maar, meldt ze, de panelen staan er nog wel een paar maanden en zullen vaker worden ingezet.

Bijgaande illustratie is getiteld *Geheugensteuntje om niet te vergeten de brief aan je vrouw te posten.* Uitleg: 'Je loopt langs de schoenmaker en haak (A) slaat tegen uithangende laars (B) die rugbybal (C) tussen doelpalen (D) doorschopt. Bal valt in mand en touwtje (F) kantelt gieter (G) en doorweekt achterkant jas (H). Doordat jas krimpt, trekt koord (I) deurtje (J) van kooi open zodat vogel (K) op stokje (L) kan springen om worm (M) te vangen die aan touwtje (N) vastzit. Dit trekt rolgordijn (O) naar beneden waarop staat, 'He domkop, doe die brief op de bus'. Een eenvoudige manier om dit alles te vermijden is een vrouw te trouwen die niet schrijven kan.' RS

Meer info: *www.e-nemo.nl*

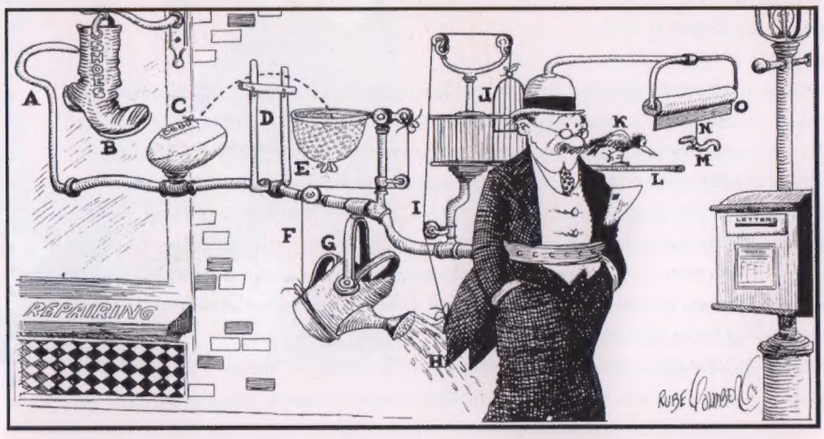

Daniel Clowes en de (mij nog onbekende) Schotse tekenaar Tom Gauld vertegenwoordigen het buitenland. Van Milan Hulsing wordt een deel van zijn nieuwe boek voorgepubliceerd. Tamelijk vreemde eend in de bijt voor fervente striplezers is de Nederlandse dichter, tekenaar en bioloog Leo Vroman (1915) met het twee pagina's tellende beeldverhaal *Twee gezichten.*

Eisner is volgens hoofdredacteur Ward Wijndelts dan ook niet zozeer bedoeld voor stripkenners, maar voor belangstellenden in het beeldverhaal. En daarbij is het criterium niet zozeer de literaire waarde, maar meer of een strip mooi is, of een bijzonder scenario heeft, of een bijzondere tekenstijl.

In het volgende nummer zal, naast werk van Guido van Driel en Serge Baecken, een nieuw verhaal verschijnen, geschreven door Ronald Giphart, over een moordaanslag van Meneer De Mesmaeker op de stripheld Guust Flater. Wie het verhaal gaat 'verstrippen' is nog niet bekend.

Losse nummers van *Eisner* kosten €15, een abonnement voor drie nummers €37,50. DR

Meer info: *www.eisnerbeeldverhalen.nl*

→ FLITSEN

➲ Sinds medio november is de Disney Pixar Ultimate Collection verkrijgbaar. Dit is een dvd-box met alle negen tot nu toe verschenen lange animatiefilms (waaronder *Toy Story, Monsters & Co, Finding Nemo* en *Wall-E*), samen met een aantal korte Pixar-filmpjes en de documentaire *The Pixar Story.* ➲ Het Holland Animation Film Festival wordt jaarlijks in plaats van tweejaarlijks. Volgend najaar is er alweer een nieuwe editie in Utrecht. Het affiche (met typografie van Joost Swarte) van het afgelopen festival werd overigens gemaakt door illustrator/animatiefilmmaker Richard McGuire. Hij is één van de zes regisseurs van de lange animatiefilm *Peur(s) du Noir,* samen met Bluth, Charles Burns, Marie Caillou, Pierre di Sciullo en Lorenzo Mattotti.

➲ Frankrijk is en blijft in de ban van integrale uitgaven. Dit najaar zijn *Dallas Barr* van Joe Haldeman en Marvano, en *Madila* van Chantal de Spiegeleer gebundeld uitgebracht. Ook van *Luc Orièn*t, *Michel Vaillant, Victor Sackville* en *Adler* zagen we een nieuw deel verschijnen. Die laatste gelukkig ook in het Nederlands. ➲ Henk Kuijpers presenteerde in Houten twee nieuwe beeldjes van Bars, Franka's hondje. Ze zijn alleen te koop samen met een boekwerkje over het striphondje. De oplage is 150 stuks en per setje mag er €95 voor worden neergeteld. ➲ De eerste afleveringen van de televisieserie *Single* zijn goed bekeken en kenden prima kritieken. Net 5 had dit al snel door en bestelde na één aflevering al een nieuw seizoen. Producent Willem Zijlstra vertelde nog nooit zo snel een serie te hebben gesleten aan een zender. ➲ *Sigmund weet wel raad met kinderen* is het inmiddels derde deeltje met thematisch gerangschikte stroken van onze hulp in barre psychische tijden. Blijkbaar slaat de opzet voldoende aan om met dit initiatief door te gaan. ➲ De Comix Battle, editie Limburg vindt dit jaar voor de tweede keer plaats. De inschrijving is uitgebreid voor deelnemers uit de gehele provincie. Net als vorig jaar is Marcel Ruijters (zelf Limburger) de juryvoorzitter. ➲ Om op een toegankelijke wijze informatie te verschaffen aan de lokale bewoners van Kandahar en omgeving in Afghanistan ontwikkelden US Aid in samenwerking met de Asia Foundation een zesdelige stripreeks waarin met een minimum aan tekst wordt uitgelegd welke plichten en rechten de burgers hebben. ➲ De Noorse organisatie Norad heeft striptekenares Lene Ask uitgezonden naar Tanzania om onderzoek te doen naar de gezondheidszorg voor vrouwen en kinderen. Haar bevindingen in stripvorm fungeren als voorlichtingsmiddel. De strips en cartoons van Ask die samenwerkt met de Tanzaniaanse Nathan Mpangala zijn op *www.norad.no/default.asp?v_item_id=12512* te vinden. ➲ Zeven studenten van de Hogeschool Zeeland hebben een stripboek gemaakt met voorlichting over seksueel geweld. Doel van het stripboek, dat op 1 oktober werd gepresenteerd, is om kinderen van elf tot veertien jaar bewust te maken van wat seksueel geweld is en hoe ze hulp kunnen krijgen. ➲ De *Kiekeboe*-week in Antwerpen begin oktober werd groots gevierd. De plaatselijke stadsfeestzaal was ruim versierd, de stripfiguren waren 'in levende lijve' aanwezig, er was een etalagewedstrijd, er werden films vertoond, de gehele Kiekeboefamilie was in legoblokjes neergezet en uiteraard was verantwoordelijk auteur Merho aanwezig om te signeren en de presentatie van zijn Kiekepedia bij te wonen. ➲ Op 18 oktober vond op meerdere plekken in de wereld wederom *24 Hour Comics Day* plaats. Striptekenaars maken dan in 24 uur een compleet stripalbum. De geplande editie in het Stripmuseum in Groningen werd op het laatste moment afgeblazen: te weinig aanmeldingen. ➲ Jan en Karin Magito (Jakari Producties) maakten vorig jaar een fotoboek (*Draw & Shoot*) van Belgische striptekenaars. In 2009 willen zij een editie met Nederlandse stripmakers uitbrengen. Uiteindelijk moeten meer dan vijftig tekenaars een plaatsje krijgen in het boek.

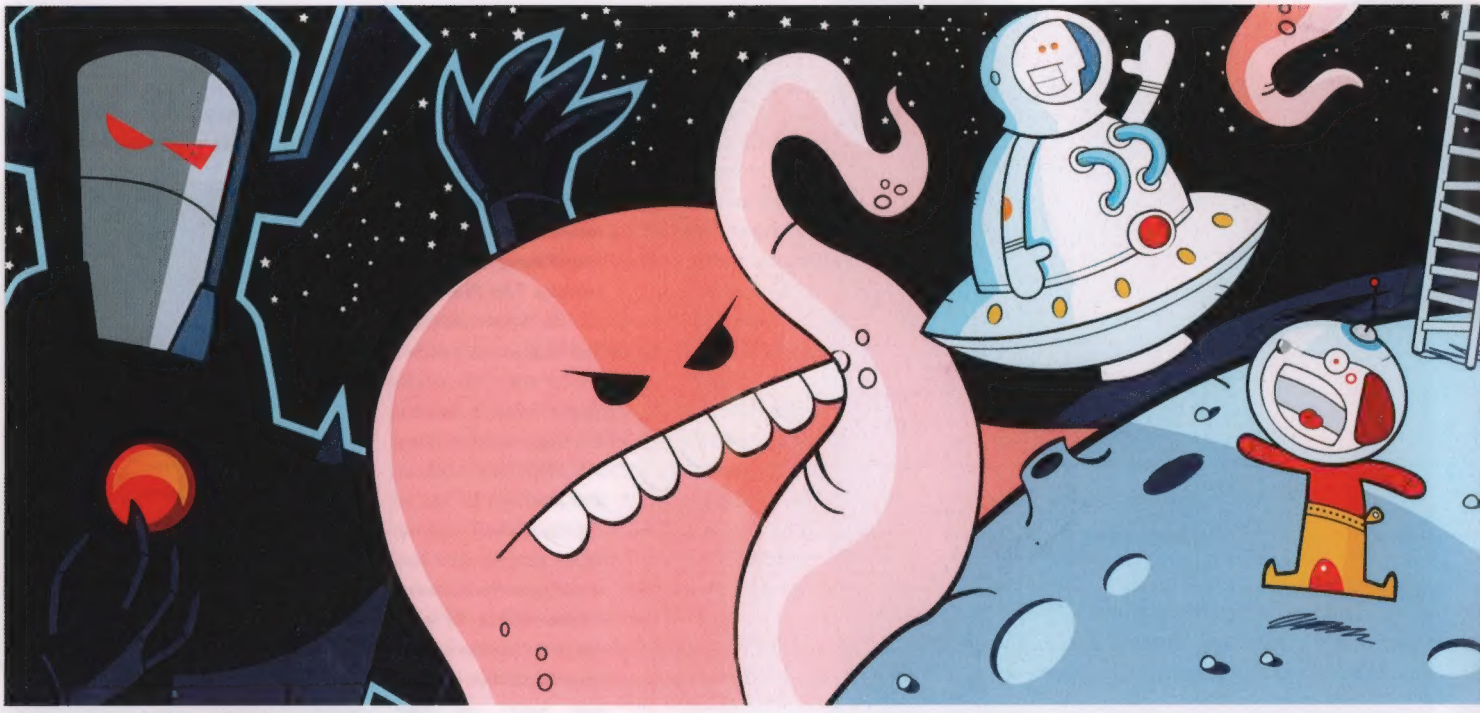

Bol.com start offensief op de stripmarkt

De ambitie van Bol.com liegt er niet om: de webwinkel wil binnen drie jaar de meest complete aanbieder van stripboeken worden. De eerste stap is een samenwerking met Aldipress, onder andere verantwoordelijk voor de verspreiding van *Donald Duck*-uitgaven en *Suske & Wiske*. Bol.com verdrievoudigt met deze stap in één klap het aantal nieuwe strips tot 5000 titels. Een contract met een andere grote distributeur is in de maak.

De mediawinkel zegt dat het als grootste boekenverkoper van Nederland ook met stripboeken zijn klanten het meest complete assortiment wil bieden. Bol.com koerst binnen drie jaar op een marktaandeel met strips dat vergelijkbaar is met dat van boeken, namelijk circa 10 procent. Klanten konden bij Bol.com al terecht voor strips, maar wisten deze niet altijd even makkelijk te vinden. Vanaf heden staan de strips als apart boekengenre onder de winkelpijler 'Boeken'.

Het distributielandschap in de Nederlandstalige stripwereld is echter versnipperd. Met Aldipress heeft Bol.com slechts één van de verspreiders als partner. Ron Poland van de gespecialiseerde verspreider Strips in Voorraad toont zich dan ook niet onder de indruk. 'Aldipress vind ik niet bepaald de meest voor de hand liggende distributeur om dit soort grootse plannen te realiseren.' Zelf is hij niet benaderd. 'Ik betwijfel of ze me weten te vinden. Ik heb nog niet gehoord wie die tweede distributeur is, maar grote kans dat het om Van Ditmar gaat.'

Bol.com zegt ook over een groot aanbod (ongeveer 13.000 titels) van Engelse stripboeken te beschikken. Verder heeft de online shop een tweedehands boekenplatform. Ook dit aanbod moet het komende jaar verder groeien. Poland betwijfeld of dit zo'n vaart zal lopen. 'Het is veel gezelliger om in stripwinkels boeken te kopen. Bovendien bestaan er goede internet-stripwinkels.' RS

Zorgen

Naar aanleiding van de online-berichtgeving over de plannen van Bol.com reageerde Hans van Marsbergen van Stripboekenshop.nl met een e-mail. Hij spreekt van 'slecht nieuws': 'Waar de stripwinkelier gebonden is aan de vastgestelde boekenprijs zijn bij Bol.com acties mogelijk van '3 halen en 2 betalen' (bij voorbeeld met *Donald Duck*-uitgaven). Bol.com brengt ook geen verzendkosten in rekening, de reguliere webwinkelier die minimaal €2,44 aan portokosten kwijt is zal gemiddeld 6 cent kunnen verdienen aan het verkopen van een album of anders verzendkosten moeten berekenen.

Daarnaast kan Bol.com straks als grootste en wellicht enige marktspeler zelf hun inkoopcondities aanscherpen, en producten van onwillige uitgevers niet meer verkopen (denk aan de conflicten tussen supermarkten en fabrikanten, naar aanleiding van de prijzenoorlog). Na Aldi (met waanzinnig ondergeprijsde, onder kostprijs verkopende uitgaven van bijvoorbeeld *Asterix* en *Suske en Wiske*) is er een nieuwe marktverpester bijgekomen. De vraag is of je er als stripliefhebber beter van wordt als er straks één of twee aanbieders van stripboeken overblijven, plus de sigarenboer èn de Albert Heijn met voornamelijk Sanoma-titels. Voor uitgevers is het ook niet slim om slechts enkele verkooppunten te hebben; juist door de lokale promo-acties worden ook kleinere titels onder de aandacht van stripliefhebbers gebracht. De meeste titels zullen bij Bol.com verzuipen in een enorme database met uitzondering van de meest recente titels.

Al met al lijken de ambities van Bol.com mij de doodsteek voor vele strip-/webwinkels. Niet voor niets kondigden eerder dit jaar al twee ervaren stripwinkeliers aan om te stoppen. Of het stripklimaat gezond blijft zal afhangen van de managementkwaliteiten van diverse winkeliers. Ze moeten eigenlijk samen een vuist willen/durven vormen, al dan niet in de vorm van een inkoopcombinatie of vakvereniging.'

Paplov de strip

Als je bij bovenstaande naam denkt aan een psychologisch georiënteerd stripverhaal zit je er één letter naast. Het was de Russische fysioloog Pavlov die de naar hem genoemde reactie bij honden, bekend maakte. *Paplov* echter, is een computergetekende stripastronaut van de 'hand' van de Noord-Hollandse Janko Bosch. De aan de Hoge School voor de Kunsten in Kampen afgestudeerde tekenaar heeft echter meer noten op zijn zang dan strips maken. Samen met Pieter Dorst runt hij sinds 2007 de studio Internet Communicators waarmee hij allerhande visuele producten aflevert. Eerder publiceerde hij jaren geleden in de smallpress-scene van Nederland en liep enige tijd stage bij Peter de Wit en Aloys Oosterwijk in hun Arnhemse tekenstudio. *Paplov 1* (28 pagina's, kleur, eigen beheer, €4,95) bestaat uit twee korte verhaaltjes: *De mannekes van de maan* waarin Paplov samen met zijn hondje niet minder dan het universum moet redden en *Paplov vs. Galactiz* waar het zo mogelijk nog lastiger wordt in de strijd tegen Galactiz wiens favoriete voedsel planeten is. Gelukkig voor de lezer wordt de strijd met een nodige dosis grappen en misverstanden opgevrolijkt.
Bosch omschrijft zijn tekenstijl als zijn eigen handschrift. Hij maakt de strip volledig op de Mac nadat hij het scenario op papier heeft uitgewerkt. Als je een voorproefje van het comicformaat album wilt zien, kun je op de website *www.paplov.nl* het eerste verhaal volledig lezen. TdK

Comic! Jahrbuch 2009

Traditiegetrouw verschijnt in het najaar een nieuwe aflevering van het Duitse *Comic! Jahrbuch* (ISBN 978-3-88834-939-3, Burkhard Ihme, 238 pagina's, zwart/wit, sk, €15,25) waarin wordt teruggekeken op ontwikkelingen in het afgelopen jaar. Aardig is het dat het zich niet beperkt tot de eigen (Duitse) landsgrenzen, maar dat correspondenten vanuit Nederland, Frankrijk en Amerika gevraagd wordt ook een bijdrage te leveren.
Voor Nederland wordt dit onderdeel al jaren verzorgd door *Stripschrift*-redacteur Rik Sanders die ook dit jaar een ruime terugblik geeft op de hoogte en dieptepunten van een jaar strips in de lage landen. Hij opent zijn artikel met de arrestatie van cartoonist Gregorius en de nasleep ervan.
Als opvallende uitgaven van het laatste jaar noemt hij ondermeer Hanco Kolks *Meccano 4*, *De eenzame snelweg* (Auke Hulst en Raoul Deleo), *De avonturen van Lana Planck* (Michiel de Jong en Milan Hulsing) en het gesubsidieerde album *Het hoofd van de kunstenaar 3 x bellen*. Ook Stripstifts Duitse uitgave van *Hermanus* blijft voor de overwegend Duitse lezer natuurlijk niet onvermeld.
Verder stelt hij de onverminderde populariteit van Ollie B. Bommel vast vanwege de constante verschijning van nieuwe boekwerken over deze oude stripbeer. Tot slot worden de weigering van Hanco Kolk en Peter de Wit van hun Haarlemse stripprijs, het winnen van De Stripschapprijs door Erik Kriek en de Inktspotprijs door Trik, evenals een aantal opmerkelijke tentoonstellingen (Strip en kunst in Laren, Picha in Berg en Dal) nog gememoreerd.
Maar ook de gekte die Nederland overkwam als gevolg van het door grootgrutter Albert Heijn 'vieren' van het vijftigjarige verjaardagsfeestje van *De Smurfen*. Los van deze Nederlandse bijdrage is het boekwerk ook gewoon aardig vanwege de interviews en de heldere toelichting op allerlei stripontwikkelingen. TdK
Meer info: *www.comic-i.com*.

→ FLITSEN

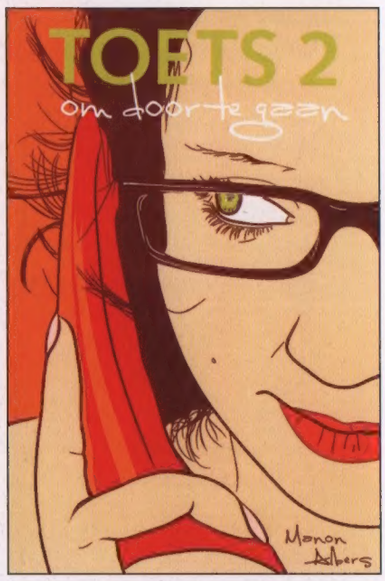

➲ Manon Albers, dochter van stripmaker Henk Albers, schreef vorig jaar een boek vol over haar vader. Dit jaar leverde zij een nieuw boek af – *Toets 2 om door te gaan* – met een selectie columns die zij schreef voor het blad *Mijn geheim*, plus vijf fonkelnieuwe. In enkele columns komt opnieuw haar vader ter sprake, dus een *must* voor de verzamelaar-die-niets-wil-missen. Te bestellen voor €17,90 via *www.bruna.nl*, *www.ako.nl* en *www.bol.com*, maar ook via *www.gopher.nl*, de site van de uitgever. ➲ Willy Linthout heeft met de publicatie van de delen 7 en 8 van *Het jaar van de olifant* de strip over de zelfmoord van zijn zoon afgerond. Ook het buitenland toont inmiddels interesse. ➲ De verfilming van de strip *De eeuwige oorlog* van Joe Haldeman en Marvano komt volgens het Amerikaanse filmtijdschrift *Variety* in handen van regisseur Ridley Scott (*Blade Runner*, *Alien*, *Gladiator*). ➲ In de Pachecolaan in Brussel is het standbeeld van *Guust Flater* verdwenen. Er lijkt dit keer geen misdaad in het spel maar eerder bureaucratisch onbenul. De gemeente had het beeld voor restauratie laten verwijderen, maar inmiddels kan niemand de verblijfplaats meer duiden. Nou moe! ➲ Op donderdag 23 oktober werd, op de precieze datum van de vijftigste verjaardag van *De Smurfen*, een veiling gehouden in het stadhuis van Brussel. Door Europese bekendheden versierde smurfenbeelden werden per opbod verkocht waarna de opbrengst richting Unicef werd gestuurd. ➲ Vanwege de zelfde blije gebeurtenis hebben de Belgische kranten *De Gentenaar* en *Het Nieuwsblad* hun *Smurfen*-spaaractie een vervolg gegeven. Met bonnen uit deze kranten kan men sparen voor vier niet in de handel verkrijgbare *Smurfen*-dvd's. ➲ Uitgeverij Daedalus pakt nog deze maand uit met een fraaie, drie delen bevattende box van de stripreeks *Legende* van Yves Swolfs. Hiermee wordt het gat wat uitgever Talent na twee delen liet liggen eindelijk opgevuld. ➲ *Burka Babes* van Peter de Wit gaat internationaal. Uitgeverij De Harmonie heeft een Engelstalige versie uitgebracht, maar wel met een andere selectie stroken. Ook van Gummbah is een boek in het Engels verschenen: *Meanwhile, Between Two Eternities of Darkness*. ➲ Bij uitgeverij Atlas verscheen de zwart/witte grafische roman *Parijs 25/44* van Dick Matena. Het blijkt een herbewerking te zijn van Matena's *Sartre & Hemingway*. Deze strip verscheen in kleur in 1992 bij Arboris. Een mooie nieuwe uitgave, waarin echter noch in het informatieve voorwoord van Matena over het literaire klimaat van het Parijs van de jaren 1920 noch in de rest van het boek staat dat het hier om een hertekende versie gaat. ➲ Standaard Uitgeverij heeft de eerste drie verhalen van Hec Leemans' *Bakelandt* gebundeld in *De roversbende van het Vrijbos*. Het is een eerbetoon aan Daniël Jansens (alias J. Daniël), scenarist van het eerste uur die begin jaren 1980 op jonge leeftijd stierf. ➲ De Publieksprijs Nederlandse Animatie 2008 is tijdens het Holland Animation Film Festival in Utrecht toegekend aan de korte film *Big Buck Bunny* van Sacha Goedegebure, geproduceerd door Blender Institute. Het was de eerste keer dat deze prijs werd uitgereikt. De winnaar ontvangt een reisstipendium van €1000 voor een festivalbezoek, ter beschikking gesteld door het Niaf en Holland Film. Deze geestige animatie over een dikkig konijn was eerder te zien op De Stripdagen in Houten. ➲ Je hoort er bijna niemand over, maar uitgeverij Arcadia heeft binnen één jaar vier delen afgeleverd van haar nieuwe collectie *Arcadia Archief*. Naast *De Ravottersclub* (zie *En verder...*) betreft het tot nu toe niet eerder in boekvorm verschenen verhalen van *Lowietje*, *Benjamin* en *De Musketiers*. Mooi uitgevoerd en ook nog voor een zéér schappelijke prijs. Chapeau!

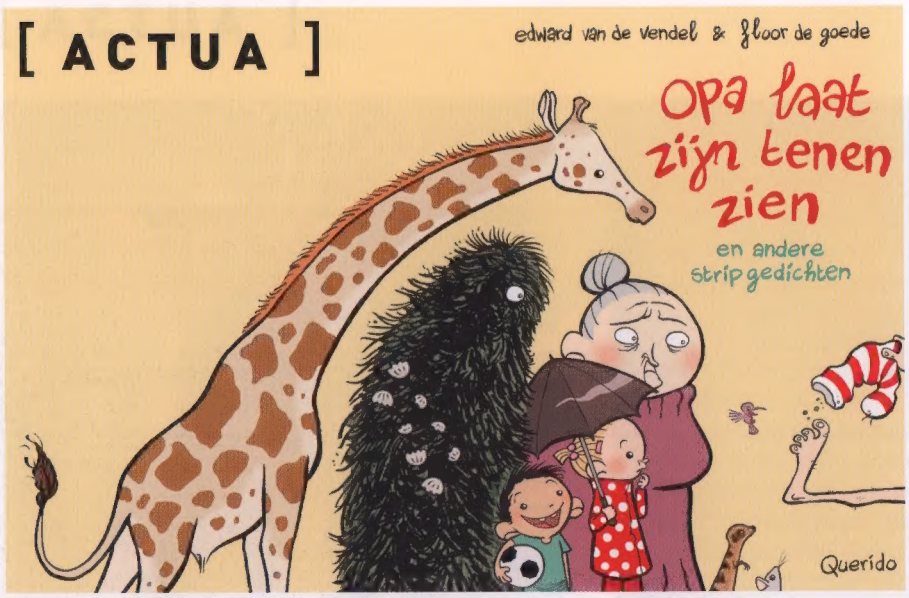

Flo dicht in beelden

Bij uitgeverij Querido is de bundel *Opa laat zijn tenen zien en andere stripgedichten* verschenen. Makers zijn jeugdschrijver Edward van de Vendel en tekenaar Floor de Goede. Volgens Querido hebben Van de Vendel en De Goede een nieuw genre verzonnen: het stripgedicht. De Goede heeft de gedichten van Van de Vendel over bij voorbeeld de tenen van opa, een voetbalvogel, een schelpengesprek, vaders en een flatgebouworkest in beeld gebracht via een kleurrijke stripvorm.
Volgens De Goede is Van de Vendel, auteur van de kinderdichtbundelreeks *Superguppie*, met het idee gekomen om stripgedichten te maken voor de kinderkrant *Kidsweek*. Hij benaderde hiervoor een aantal tekenaars, waaronder Jean-Marc van Tol en De Goede. De poëzie in kaders bleek zo'n succes dat Van de Vendel besloot een boek met stripgedichten te maken. Hij vroeg De Goede als tekenaar. Ook deze stripgedichten kregen een voorpublicatie in *Kidsweek*.
De Goede is zeer tevreden over de samenwerking. 'Het fijne eraan was vooral de vrijheid die ik kreeg. Bij elk gedicht kon ik mijn eigen verhaaltje verzinnen.' Er komt een vervolg, laat hij desgevraagd weten, maar wanneer is nog niet bekend. 'Ik kan bijna niet wachten om weer te beginnen.'
Opa laat zijn tenen zien en andere stripgedichten (ISBN 978-90-451-0655-7, 48 pagina's) kost €12,95. Bijgaande illustratie is het volledige omslag (voor- en achterkant) van de dichtbundel. RS

Karakters die gezien en gelezen mogen worden

De veel geroemde Engelse romanschrijfster Zadie Smith (1975) vroeg een aantal getalenteerde collega's een nieuw kort verhaal te schrijven over één onvergetelijk personage. De opbrengst van de verhalenbundel die ze daarmee samenstelde, *The book of other people*, gaat naar 826NYC in Brooklyn, New York, een charitiatieve instelling die kansarme jongeren helpt bij het lezen en schrijven.
Naast nieuwe verhalen van veelbelovende en/of zeer succesvolle schrijvers als Jonathan Safran Foer, Heidi Julavits, Jonathan Lethem en Hari Kunzru hebben ook de 'literaire tekenaars' Daniel Clowes en Chris Ware een bijdrage geleverd. Bovendien tekende Charles Burns een prachtige serie portretten die staat afgebeeld op het omslag van het boek, en maakte Posy Simmonds enige illustraties bij een zeer grappig portret dat de schrijver Nick Hornby verzon van het schrijversleven van J. Johnson.
Clowes doet verslag van de mismoedige overpeinzingen van Justin M. Damiano, hoofd filmrecensies van *www.justindamiano.com*, en Chris Ware schetst in zijn inmiddels bekende innovatieve, persoonlijke stijl op onnavolgbare wijze een periode in het leven van Jordan/Jason, van zijn eerste bewustwording tot en met de verwarrende puberteit.
De vertaling *Het boek van andere mensen* verscheen onlangs bij De Bezige Bij (ISBN 978-90-234-2692-9, 288 pagina's, zwart/wit, hk, €24,90). DR

→ FLITSEN

➲ Kuifje nu ook in het 'Aantwerps': na de aanvankelijk irritatie over het uitmelken van klassieke strips blijkt het toch weer erg amusant, vooral voor taalgevoelige lezers, om *d'Avontuere van Keufke: De Juwiejele van Bianca Castafiore*, hardop (voor) te lezen. ➲ Bijna €125.000 brachten ze op. De door vijftien bekende Europeanen beschilderde Smurfen die op 23 oktober werden geveild voor Unicef. Daaronder een Tante Ess-Smurf gecreëerd door Jörgen Raymann (€3200). De toppers waren de naar Asterix gemodelleerde Smurf Sympathix (€13.000) en een zwarte Smurf van de familie Peyo zelf (€14.000). ➲ Op een veiling in Elsene, ging het omslagontwerp van Edgar P. Jacobs' *Het Gele Teken* onder de hamer. €37.200 had men over voor een in aquarel en houtskool gemaakt ontwerp voor het weekblad *Kuifje*. ➲ Het Parijse veilinghuis Millon & Associés organiseerde op 15 november ook een stripveiling. Zo'n zeshonderd kavels werden aangeboden waaronder veel origineel werk van Philippe Druillet, Moebius, Lorenzo Mattotti en Marcel Gotlib. Topstuk bleek een originele plaat uit *Asterix en de gladiatoren* die voor €250.000 van eigenaar verwisselde! ➲ Laatste veilingbericht: Bij veilinghuis Articurial, ook al in Parijs, is een verzameling brieven en foto's van Hergé verkocht voor €90.000. Aanbieder was Georges Remi, neef van Hergé's eerste echtgenote Germaine Remi. ➲ In 2009 viert Johan – wij kennen hem beter als de rode ridder – zijn vijftigste verjaardag. Daar zullen we op verschillende momenten aan worden herinnerd. Uitgeverij Standaard geeft van de vier in dat jaar verschijnende delen ook een luxe versie uit (genummerd, gesigneerd, oplage 350 exemplaren en voorzien van schetsen en een ex-libris). ➲ Het fenomeen *spin-off* is niet ongebruikelijk in de stripwereld. Een nevenpersonage uit een stripreeks krijgt dan een eigen serie. Vanuit de reeks *XIII* wordt dat wel erg rigoureus aangepakt. Volgens planning gaan dertien(!) personages uit deze reeks onder de serienaam *XIII Mystery*, een eigen, eenmalig stripalbum krijgen, steeds gemaakt door andere auteurs. Geestelijk vader Jean van Hamme blijft echter een consistent oogje in het zeil houden. Het eerste deel rond de mangoest ligt nu in de winkels. ➲ Na zeven jaar verscheen eindelijk weer een nieuw deel van *Jonathan* van Cosey. Hij liet zich inspireren door een reis die hij in 2007 naar Birma maakte. ➲ De mangareeks *Astroboy* van Osamu Tezuka zal volgend jaar als animatiefilm verschijnen. De stemmen worden ondermeer door Donald Sutherland en Nicolas Cage ingesproken. ➲ De Japanse premier Taro klaagde in zijn eerste publieke toespraak nadat hij in september aan de macht kwam over het feit dat hij door zijn drukke werkzaamheden geen tijd voor zijn favoriete hobby meer heeft. U voelt hem al aankomen: die hobby is Japanse mangastrips. Kom Jan Peter, dat kun jij beter... ➲ De tentoonstelling *Willie Wortel, de uitvinder* die eerder in Kerkrade was te zien is (deels) verhuisd naar het Twents techniekmuseum in Hengelo. Veel van Willie's bekende uitvindingen zijn daar in het echt uit te proberen. ➲ Barbara Stok mocht vanaf eind oktober een maand lang doordeweeks een dagelijkse actuele cartoon voor *De Volkskrant* maken. In het voorjaar van 2009 verwacht ze met een nieuw boek uit te komen. ➲ *De Volkskrant* stond op 1 november 2008 in het teken van de Noordzee en de waterbeheersingsproblematiek. De Zeeuwse tekenaar Ben Vranken mocht een korte strip over dit thema maken die verspreid over de pagina's van het eerste katern werd afgedrukt. ➲ *Fokke & Sukke* nemen 2008 nog een keer door in *Het afzien van 2008*. Even terug in de tijd met een humoristische of dubbelzinnige kijk op Wilders en Fitna, het failliet van Telsell, mensenrechten in China en Tibet, *Deep Throat* op tv, Joran en Natalee, Terror Jaap en de kredietcrisis. ➲ *Tina*-freaks en *Donald Duck*-adepten komen de winter wel weer door met *Tina Winterboek 2008* en *Donald Duck Winterboek 2009*. Sanoma bracht ze traditiegetrouw uit vol met spellen, quizzen en natuurlijk veel strips. IJs, sneeuw en kerst vieren in deze edities de boventoon en zo hoort dat ook in winterboeken!

DE LAATSTE VLUCHT

1943-1945. De twintigste eeuw beleeft zijn donkerste uren. Terwijl de aarde schudt van de bommen, is de hemel het toneel van verbeten gevechten. Hoog in de lucht, boven de wolken, draaien de vliegtuigen om elkaar heen, binden mannen de strijd aan en kruist het lot hun vlucht. Vier piloten, Teruo, Tom, Günther en Alain, stijgen op om hun missie tot een goed einde te brengen.

Met veel gevoel voor detail levert Romain Hugault, in samenwerking met Régis Hautière, een waarheidsgetrouw eerbetoon aan de vliegers uit de tweede wereldoorlog.

De laatste vlucht is ook verkrijgbaar met verzamelcassette

in dezelfde serie

© Parade Romain Hugault

www.silvesterstrips.nl

BONE
1: Weg uit Boneville

Bone is een van de grootste succesreeksen in de stripgeschiedenis van het afgelopen decennium. Al meer dan een miljoen lezers maakten kennis met Phoney Bone, Smiley Bone en Fone Bone. De drie neven Bone worden uit hun stad Boneville verjaagd. Ze komen terecht in een vallei waar ze achterna gezeten worden door ratachtige monsters en af en toe duikt een rode draak op. Kunnen ze de weg naar huis nog wel vinden? De serie omvat 9 delen en bij elkaar meer dan 1300 pagina's.

Tekenaar en schrijver Jeff Smith combineert in *Bone* avontuur en humor; het is Donald Duck en The lord of the rings. Smith is sinds de verschijning van de serie, aanvankelijk in zwart-wit, in bijna alle landen waar de serie verscheen onderscheiden.

SILVESTER

© Jeff Smith

Prestigieus, cryptisch en ontoegankelijk

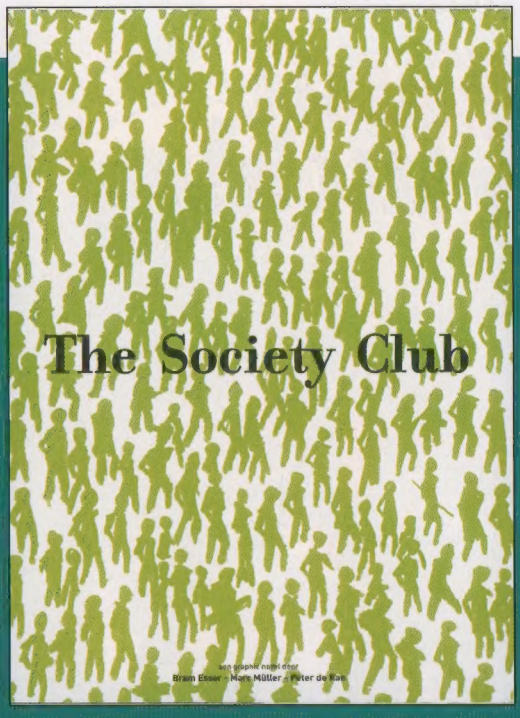

De als grafische roman betitelde uitgave *The Society Club* is een uit de kluiten gewassen boek van 23 x 32 centimeter, 2,6 centimeter dik, een 'ruimtelijk werk over architectuur, ruimte en constructie' (tekeningen Marc Müller, concept en scenario Bram Esser en Peter Michiel Schaap, grafisch ontwerp Peter de Kan. Platform Gras, ISBN 978-90-71903-17-5, hk, zwart/wit, hk, €34,95).

Hoofdpersoon Doncker wordt uit zijn bergdorp ontboden door zijn oom om naar de Zone te reizen, een gebied in de door onlusten geplaagde hoofdstad, om daar de vastgoedeigendommen van de familie te inspecteren. Met enige tegenzin gaat hij op pad en onderneemt een raadselachtige reis waarbij 'ruimte en tijd uit hem wegvloeien'. Uiteindelijk arriveert hij op een open markt 'een ontwarbare kluwen van mensen en dieren die zich slingerde om staketsels van hout en zeildoek'.

Veel verder ben ik in het meer dan 260 pagina's grote boek niet gekomen. Ik heb nog een poos gebladerd, wat gegrasduind in de nogal gekunstelde en soms bombastische blokken tekst, de honderden ontwerpschetsen, houterige pentekeningen, met waterverf ingegrijsde vierkanten, blanco bladzijden en de nogal saaie, gepenseelde constructie- en designfiguren bekeken, maar ik kon in dit zeer ontoegankelijke 'literaire beeldverhaal' maar weinig samenhang tussen tekst en beeld ontdekken.

Hoezeer de grenzen van de grafische romman door talentvolle striptekenaars soms ook worden opgerekt, ik kan in dit overdadige schetsboekachtige samenraapsel mijn weg absoluut niet vinden. Wellicht is dit zeer prestigieuze werk het meest interessant voor design- en architectuurliefhebbers; de meeste stripliefhebbers die afgaan op de aanbeveling grafische roman zullen teleurgesteld worden.

Mochten er lezers zijn die door bovenstaande woorden juist nieuwsgierig zijn geworden: een tien minuten, semi-geanimeerde versie – de teksten worden voorgelezen! – van het eerste hoofdstuk is op *www.youtube.com* te bekijken (zoek op The Society Club). En die is een stuk intrigerender dan de albumversie. DR

→ WEBFLITSEN

➲ 30 SEP De Stripdagen in Houten hebben het afgelopen weekeinde ruim 5000 bezoekers getrokken. Dat is meer dan vorig jaar. De speciale veiling voor de Nierstichting, geleid door D66-fractievoorzitter Alexander Pechtold leverde een kleine 1800 euro op.

➲ 17 OKT Printer- en cameraboer Canon is een promotiecampagne gestart met Suske en Wiske in de hoofdrol. Wie een Pixma-printer koopt, krijgt een cd-rom erbij waarop het verhaal *De kaperkoters* digitaal is opgenomen. Bijzonderheid daarbij is dat de gezichten van Suske en Wiske zijn te vervangen door digitale foto's van andere gezichten.

➲ 31 OKT Voor de tweede keer neemt de serie *Alfa*, over de gelijknamige CIA-agent, een andere wending, want scenarist Mythic werd onlangs door tekenaar Iouri Jigounov aan de kant gezet. De overleden eerste scenarist van de reeks, Pascal Renard, werkte mee tot en met deel 2.

➲ 04 NOV Deze maand viert *De Smurfen* hun vijftigste verjaardag. Eigenlijk was het heel 2008 al feest. Dat kan niemand in Nederland en België zijn ontgaan. Albert Heijn deed in Nederland een tijdelijke Smurfenrage losbarsten en op verschillende plaatsen – ook buiten Nederland en België – werd plotseling een letterlijke invasie van Smurfen waargenomen. De Filastripreeks sluit nu ook aan met de uitgifte van *Peyo, een gouden oorkonde*.

➲ 04 NOV Na zes delen bij uitgeverij Dupuis heeft uitgeverij Silvester de rechten van de nieuwe *De Havik*-verhalen van auteur Patrice Pellerin verworven. Het nieuwe verhaal over deze Franse vrijbuiter wordt met stukjes en beetjes naar buiten gebracht. In drie *cahiers* wordt steeds een derde van het verhaal getoond samen met een dossier met schetsen en achtergrondinformatie.

➲ 16 NOV TNT Post heeft een *Paulus de boskabouter*-zegel uitgebracht. Het gaat niet om een tekening van schepper Jean Dulieu, maar om een interpretatie van ontwerper Dennis Koot.

➲ 17 NOV Op 17 december wordt een grote en waardevolle collectie *Winnie the Pooh*-tekeningen en -boeken geveild bij het beroemde veilinghuis Sotheby's in Londen. De geschatte opbrengst van sommige tekeningen loopt op tot £80.000. Dat verklaart meteen waarom de collectie ook kijkdagen in New York kent.

➲ 02 DEC Deze maand besteedt Melkweg Cinema in Amsterdam extra aandacht aan twee klassieke striphelden. Kuifje en Lucky Luke tonen dan ieder twee keer op een groot scherm hun avonturen. Jantien Ekkes van de publiciteitsafdeling licht toe waarom.

IN HET KORT STAAT HIER EEN AANTAL ONLINE-NIEUWSBERICHTEN UIT DE AFGELOPEN PERIODE. WILT U DE VOLLEDIGE VERSIE NALEZEN, SURF DAN SNEL NAAR WWW.STRIPSCHRIFT.NL

ADVERTENTIE

SUPERSTRIP SPECIAALZAAK

EPPO.NL

Kleine Berg 33 • 5611 JS Eindhoven • tel. 040 - 244 18 82 • fax 040 - 243 58 73 • www.eppo.nl

Mijn fotocamera begaf het na slechts vier (onscherpe) foto's, dus ik heb wederom hulptroepen moeten inschakelen. Willem Naber leverde mij deze prachtfoto van stripgrootheden Willy Lohmann *(Kraaienhove)* en Bob van den Born *(Professor Pi)*, John Croezen (de *Pipo*-foto) en Erwin Suvaal namen de rest van de foto's voor hun rekening.

Een terugblikje op

DE STRIPDAGEN 2008

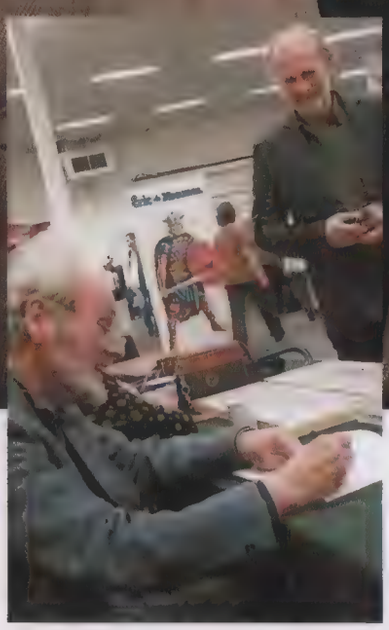

Treurig maar waar: zinloos geweld op De Stripdagen. Terwijl Hanco Kolk bewonderend naar Bob van den Born staat te kijken, wordt op de achtergrond een bezoeker aangevallen door een idioot met een Vikinghelm op zijn hoofd.

De totaal onverwachte hereniging van Jean-Marc van Tol met zijn broer deed hun beider mond wagenwijd openvallen.

Sjef van Oekel-tekenaar Theo van den Boogaard begroet Oog & Blik-uitgever Hansje Joustra. Of hij het nou wil of niet.

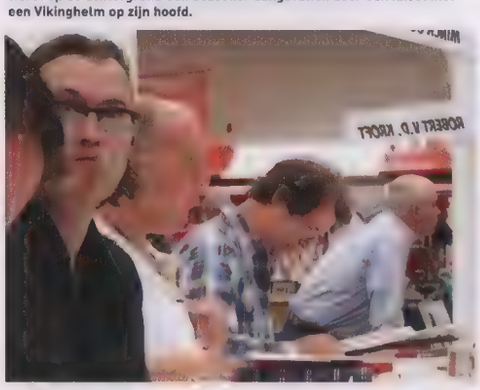

Pieter Hogenbirk en Dick Heins moeten nog stevig wennen aan hun *Eppo*-signeerdebuut. Carry Brugman is al druk bezig met pagina 27 van een nieuw *De partners*-verhaal.

Bijgestaan door Belinda Meuldijk trapt Jan van der Voo er met beiden benen in als Pipo de clown hem vraagt: 'Trek eens aan mijn vinger!' (Sapperdeflap.)

(Deze foto van Wasco plaats ik hier even ter herinnering dat ik de volgende keer niet wéér vergeet wat van zijn prachtige boekjes te kopen.)

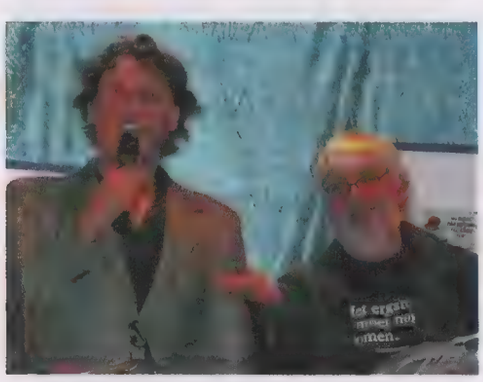

Volgens het T-shirt van Martin Lodewijk – hier naast presentator Bas Westerweel – moest het ergste nog komen. Maar Han Peekel is de volgende dag helemaal niet komen opdagen!

Sommige bezoekers waren totaal uitgeput na het urenlang struinen in de tweedehands-stripboekbakken. Bruno Di Sano kreeg er rooie oortjes van.

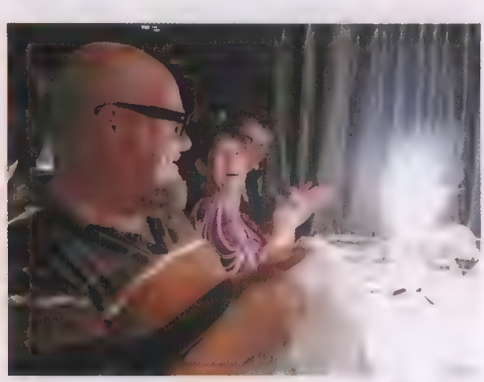

Stripschapprijswinnaar Erik Kriek toonde zich uiterst ondankbaar door het ding dezelfde avond, tijdens het stripdiner, al in de hens te steken.

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

OPVOLGING

Geen kassucces kan zonder sequel. Dat is een vuistregel die de laatste twee decennia in de comicwereld ook meer dan geregeld uit de kast wordt gehaald. Met de wintermaanden en feestdagen op komst, is dat bovendien een extra reden voor het uitbrengen van niet alleen sequels, maar het liefst ook sequels op luxe formaat.

Halverwege de jaren 1990 was *Marvels* een daverende hit. Schrijver Kurt Busiek (*Astro City*) baarde opzien met zijn vernieuwende schrijfstijl, waarbij hij de gewone man als uitgangspunt nam in een wereld vol superhelden. Later dit jaar is het eindelijk tijd voor de sequel *Marvels: Eye of the Camera*. Hoofdpersonage Phil Sheldon is ook weer terug. Eigenlijk ontbreekt alleen Alex Ross, schilder van het origineel. Zijn plek wordt ingenomen door Jay Anacleto (*Aria*). *Marvels: Eye of the Camera* is een zesdelige miniserie, de eerste twee delen verschijnen in december.

The Sandman: The Dream Hunters is bij Vertigo, imprint van DC Comics, een sequel die eigenlijk geen sequel is. Jaren geleden verscheen onder dezelfde titel namelijk een novelle van Neil Gaiman. Nu wordt ter gelegenheid van het twintigjarige bestaan van Gaimans klassieker *The Sandman* dat verhaal verstript door tekenaar P. Craig Russell (*The Sandman: Endless Nights*). Dat leidt tot een vierdelige miniserie, met covers van Yuko Shimizu. Het had leuk geweest als de oorspronkelijke illustrator van de novelle nog een bijdrage had kunnen leveren, maar helaas.

Uitgeverij Dark Horse geeft een vervolg aan het lovend ontvangen *Umbrella Academy* van makers Gerard Way en Gabriel Bá. Eind november verschijnt het eerste nummer van de zesdelige miniserie *Umbrella Academy: Dallas* en daarin gaat de aandacht uit naar de gevolgen van de eerste serie. Way kan als de zanger van de band My Chemical Romance in elk geval rekenen op de fans van zijn muziek, Bá kan misschien rekenen op fans van het werk van zijn tweelingbroer Fábio Moon (samen maakten ze de graphic novel *De:Tales*). Losse nummers kosten $2.99.

Twee jaar geleden was *Phonogram* bij Image Comics de doorbraak voor makers Kieron Gillen en Jamie McKelvie. Hun doorwrochte analyse van Britpop krijgt deze winter een vervolg in *Phonogram 2: The Singles Club*, een reeks van zeven losstaande vertellingen die telkens handelen over dezelfde avond. Deze keer worden de twee makers ook nog bijgestaan door gasttekenaars voor vulverhalen. Zo geven in het eerste nummer Marc Ellerby (*Love the Way You Love*) en Lauren McCubbin (*Rent Girl*) acte de présence. Deze zwart/wit-comic kost $3,50 per deel.

COMMERCIE

Oorlogscomics mogen weer. Althans, DC Comics is die mening toegedaan. Half november klonk bij die uitgeverij namelijk het startschot voor *Sgt. Rock: The Lost Battalion*, een nieuw avontuur met de klassieke oorlogsheld in de hoofdrol. Billy Tucci (bedenker van *Shi*) is aangetrokken voor zowel de tekst als de tekeningen, maar verder blijft het bij de veilige paden van comics over de Tweede Wereldoorlog en de avonturen van de Easy Company. Zou DC binnenkort de sprong durven wagen naar een actuelere oorlog? Of is dat politiek nog niet correct genoeg?

Wat sinds het grote succes van de film *The Dark Knight* al helemaal weer mag, zijn specials, miniseries en graphic novels over Batman en eigenlijk alle andere personages uit dat hoekje van het DC-universum. En als aan dergelijke projecten een grote naam kan worden gekoppeld, is dat mooi meegenomen. Tel alles bij elkaar en het resultaat is de driedelige

[illegible] Censuur blijft een merkwaardig iets. Een drukfout in *All Star Batman 10* zorgde ervoor, dat zwarte balkjes over bepaalde scheldwoorden te licht waren. DC Comics ging over tot het vernietigen van de oplage, maar sommige winkeliers hadden de zending al ontvangen. En meteen op eBay gezet.

[illegible] Garth Ennis heeft nauwelijks afscheid genomen als vaste schrijver van de Marvel-comic *Punisher* of hij kondigt aan, dat

Nieuwe miniserie *Sgt. Rock*.

Smith schrijft *Batman: Cacophony*.

Ennis en Dillon terug op *Punisher*.

Ultimatum: het eind van Ultimate?

miniserie *Batman: Cacophony*, geschreven door Kevin Smith (*Green Arrow, Clerks*) en met tekenwerk van Walt J. Flanagan. De Joker speelt natuurlijk een rol en Smith neemt een schurk mee uit zijn werk voor *Green Arrow*, maar de vraag is, of Smith zijn deadlines haalt. Zelfs met miniseries had hij in het verleden problemen. Bij Marvel Comics wordt de Ultimate-imprint de komende maanden grondig op zijn kop gezet. Eind november is het de beurt aan de vijfdelige miniserie *Ultimatum*, door schrijver Jeph Loeb (*Hulk*)en tekenaar David Finch (*New Avengers*). Volgens de geheimzinnige documentatie is dit een crossover die het einde van het Ultimate-universum zal inluiden, al gaan de geruchten dat het vooral wordt gebruikt als een verkapte herstart, waarbij bepaalde series zullen verdwijnen en *Ultimate Avengers* in 2009 als nieuwe reeks van start gaat. Het succesvolle *Ultimate Spider-Man* blijft hoogstwaarschijnlijk buiten schot. Losse delen van de crossover dragen de coverprijs van $3.99.

Dream Hunters nu in stripvorm.

zijn volgende project de zesdelige miniserie *Punisher: War Zone* zal zijn. Hij krijgt gezelschap van Steve Dillon (*Preacher*) en samen pakken ze de draad op waar ze acht jaar geleden *Punisher* mee begonnen.

Bij uitgeverij DC Comics komt begin 2009 een eind aan de imprint Minx. Deze subdivisie van de uitgeverij was voornamelijk gericht op tienermeisjes, met losstaande graphic novels op een formaat dat meer deed denken aan manga comics. Een handjevol voltooide projecten zal waarschijnlijk ergens anders onderdak moeten vinden.

Na het succes van de film is *30 Days of Night* een gewild veniket van uitgeverij IDW Publishing. David Lapham (*Young Liars*) is de volgende maker van naam die zich mag uitleven op de creatie van Steve Niles en Ben Templesmith. In december verschijnt het door hem geschreven en getekende *30 Days of Night: 30 Days 'Til Death*. Templesmith verzorgt een variant cover.

HALLO, APELDOORN HIER...

In deze regelmatig terugkerende rubriek schrijft Ger Apeldoorn over de stapels en stapels herdrukken en secundaire literatuur die tegenwoordig verschijnen. Deze keer bespreekt hij de integrale uitgaven van *Flippie Flink*.

Een flinke Flip

DOOR GER APELDOORN

Zondag 19 maart 2006 was een belangrijke datum in de geschiedenis van de krantenstrip, maar er is geen stad of dorp ter wereld waar er bij deze dag werd stilgestaan. Of het moet in het huis van de familie Walker zijn geweest, want precies 55 jaar ervoor nam Beetle Bailey zijn intrek in Camp Swampy.

RECHTS – De pocket-uitgaven van Tempo waren jarenlang de enige manier om de strips van *Beetle Bailey* te verzamelen. Totdat zelfs die verdwenen.

ONDER – Spider wordt Beetle Bailey.

Beetle Bailey was vijf maanden daarvoor begonnen als grappige krantenstrip over de belevenissen van een aartsluie student. Tekenaar Mort Walker had deze figuur en het gegeven voor z'n strip gebaseerd op een succesvolle serie gagstrips in het gerenommeerde weekblad *The Saturday Evening Post*.

Mort Walker was zelf zo'n studiebeurs-student geweest op de universiteit van Missouri. In de Tweede Wereldoorlog had hij gevochten in Italië. Daarna besloot hij terug naar school te gaan om z'n studie journalistiek af te maken. Hij bracht het merendeel van z'n tijd door op het kantoor van de schoolkrant. In die tijd had iedere universiteit een eigen krant of maandblad, of liefst alle twee. Mort Walker tekende omslagen en cartoons en maakte zich op zoveel mogelijk manieren onmogelijk. Hij verzuimde zijn lessen en werd gedwongen een andere studierichting te kiezen. Het beroemde sex-rapport van Dr. Kinsey was net verschenen en hij tekende een omslag in de stijl van Pablo Picasso voor een speciaal seksnummer, dat achteraf niet eens verspreid mocht worden. Mort Walker had zijn roeping gevonden. Samen met een studievriend bedacht hij in 1947 een krantenstrip over een teenager (erg populair in die jaren), maar het lukte ze niet om die te verkopen.

Ondertussen waren zijn cartoons in de *Missouri Showme* opgevallen en begon hij steeds meer werk te krijgen als gag-cartoonist voor de belangrijkste bladen van die tijd: *The Saturday Evening Post*, *True*, *Colliers* en *1000 Jokes*. Maar niet *The New Yorker*, want daar 'tekende hij te grappig voor'. Hij verkocht hen op den duur wel losse grappen, maar die werden dan aan andere, meer beheerste, tekenaars gegeven om uit te werken.

Oorlog

Walker verhuisde naar New York en werd redacteur bij Dell, uitgever van *1000 Jokes* en diverse andere bladen. Grappige cartoons, die hem in staat stelden om z'n eigen tekenstijl te vinden. Mort Walker werd in twee jaar tijd de meest verkochte cartoonist van zijn generatie. En dan volgt er een verhaal dat Walker graag vertelt. De geschiedenis van de strip is vergeven van dit soort verhalen, die zo vaak worden herhaald dat je op het eind niet meer weet of ze nu waar zijn of niet: 'In 1950 was ik de best verkopende cartoonist en ik verdiende nog maar $8000. Dus het was logisch dat ik uit ging kijken naar een andere manier om mijn geld te verdienen. Niet dat ik bezeten was door geld. Daar ging het mij niet om. Ik schreef mezelf een brief dat ik pas gelukkig zou zijn als ik $10.000 per jaar zou verdienen. Meer hoefde ook niet. Op dat laatste ben ik later teruggekomen.' Of het waar is of niet, in de loop van 1950 verkocht Mort Walker zijn strip aan *King Features Syndicate*. Hij had de

RECHTSMIDDEN – Pas toen Beetle Bailey het leger inging, kwamen er kranten bij.

RECHTSONDER – Cartoons uit *True* en *1000 Jokes*.

ONDER – Zeldzaam werk van Pablo Walker. Uit *Mort Walker's Scrap Book*, 2000.

"The trouble is that all the important discoveries have already been made."

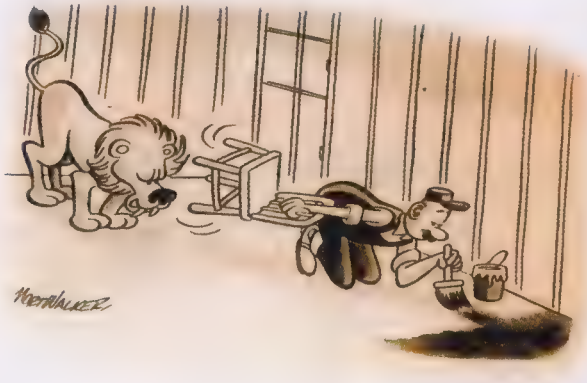

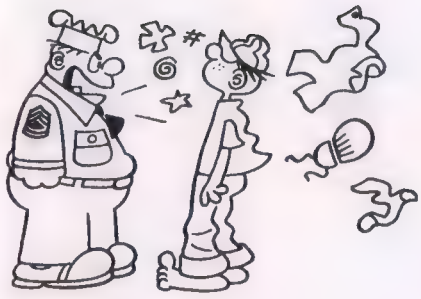

BOVEN – In z'n boek *Backstage At The Strips* beschreef Mort Walker een gouden regel voor stripmakers: Laat je hoofdfiguren minstens één keer per week geslagen worden of omvallen.

LINKSBOVEN – Een tip voor Mort Walker zelf: als je wilt doen alsof je de strip zelf tekent, leg dan geen ingekleurde stroken op je tekentafel. Foto uit *Mort Walker's Scrap Book*, 2000.

raad van een aantal goede vrienden opgevolgd en een strip bedacht die ging over iets waar hij verstand van had: het leven op een universiteit. Hij had een geschikte hoofdfiguur gevonden en er een levendige *cast* van vrienden omheen bedacht. En toch werkte het niet. Beetle Bailey werd slecht verkocht en het aantal kranten dat de strip wilde hebben was blijven steken onder de twintig, in een tijd dat honderd kranten het minimum was om een strip een lang leven te garanderen. Achteraf waren er verklaringen genoeg waarom de strip geen succes was. Hoewel er veel mannen (vooral mannen) rondliepen op de diverse universiteiten van Amerika, zowel nieuwe studenten als soldaten die na de Tweede Wereldoorlog een gratis studiebeurs kregen), vormden ze met elkaar toch niet meer dan 5% van de mannelijke bevolking. Gelukkig voor Mort Walker brak dat jaar ook de oorlog in Korea uit en veel jongeren (en voormalige soldaten) vroegen zich af of ze zich op moesten geven voor het leger. Er was nog steeds een verplichte militaire dienst en voor velen was een oproep onvermijdelijk. Waarom zou je dan niet jezelf opgeven en tenminste op die manier meester zijn van je eigen lot? Het schoot Walker te binnen, dat Beetle Bailey één van die jongeren zou kunnen zijn die zich opgeeft voor het leger. Dat was een arena waar hij minstens net zoveel ervaring mee had als met de wereld van de universiteiten. En Beetle Bailey's notoire luiheid zou in het leger minstens net zoveel grappen opleveren, zo niet meer. Hij besprak het idee met z'n redacteuren en al snel werd er een verhaallijn gestart, die ertoe zou leiden dat Beetle Bailey in het leger terecht zou komen. De strip werd opnieuw aangeboden aan alle kranten als de eerste soldatenstrip sinds de Tweede Wereldoorlog. In de loop van de Tweede Wereldoorlog waren een hoop stripfiguren het leger ingegaan. De meeste daarvan waren na 1945 weer teruggekeerd naar hun vooroorlogse bezigheden. Strips en figuren die tijdens de Tweede Wereldoorlog populair waren geweest onder de soldaten hadden na de oorlog hun eigen strip gekregen over de avonturen van een ex-soldaat. Beetle Bailey was het protoype van de *goldbrick*, de luie soldaat die alle anderen het werk laat doen. Zo werd Private Breger Mr. Breger en de sullige soldaat Sad Sack werd een net zo sullige nietsnut.

Vriendenkring

Al vrij snel werd de beslissing genomen dat Beetle Bailey nooit het trainingskamp zou verlaten, dit gaf de strip een soort tijdloosheid. Was Bailey naar Korea gegaan, dan was het veel moeilijker geweet om er grappen over te maken. En dan was het tot in lengte van dagen 'die strip over Korea' gebleven. Eén factor in die beslissing kan zijn geweest dat Mort Walker tijdens zijn eigen tijd in het trainingskamp een uitgebreid dagboek had bijgehouden, waar hij zeker in het begin goed uit kon putten voor z'n grappen.
Het succes van een strip staat of valt uiteindelijk met de rijkheid van de karakters. Ook daarbij heeft Mort Walker geluk

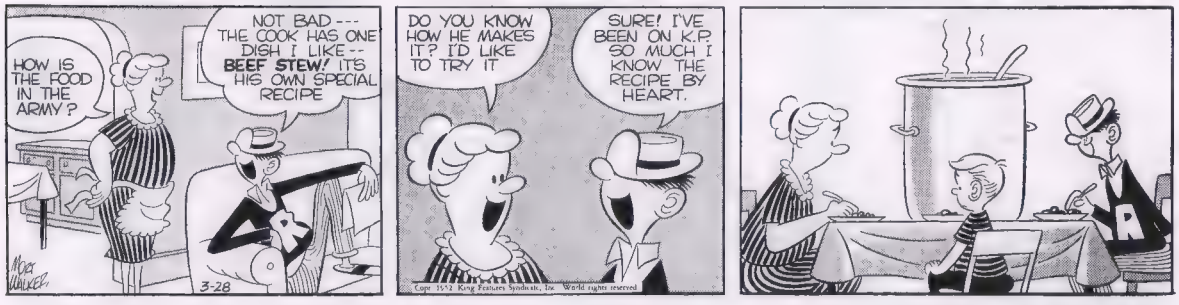
HOW IS THE FOOD IN THE ARMY?
NOT BAD --- THE COOK HAS ONE DISH I LIKE -- BEEF STEW! IT'S HIS OWN SPECIAL RECIPE
3-28
DO YOU KNOW HOW HE MAKES IT? I'D LIKE TO TRY IT
SURE! I'VE BEEN ON K.P. SO MUCH I KNOW THE RECIPE BY HEART.
MORT WALKER

WE SURE HATE TO SEE YOU LEAVE, BEETLE
YOU PROMISED NOT TO CRY, NOW, MOTHER
TAKE GOOD CARE OF YOURSELF
DON'T WORRY! AND REMEMBER, NO CRYING AT THE STATION
3-29
GOOD-BYE, DEAR
NO TEARS, NOW! CHIN UP!
SHE DIDN'T EVEN CRY WHEN I LEFT!!
MORT WALKER

LINKS – Beetle mag op verlof naar z'n ouders en broertje. Uit *Complete Beetle Bailey 1*.

1950

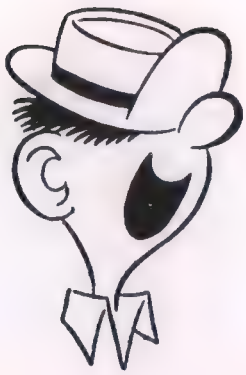

1951

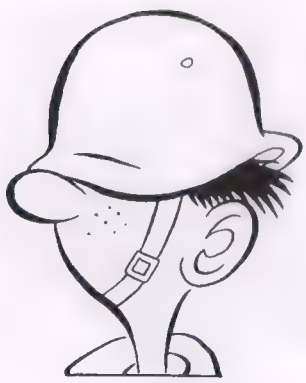

1952

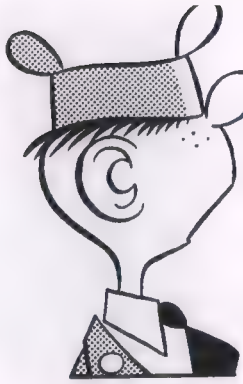

1960

RECHTS – Mort Walker heeft Beetle Bailey nooit ogen gegeven. Hij heeft ze wel eens getekend, maar die strook is nooit ingeleverd.

gehad. Of gewoon de juiste instelling. Zijn uitgangspunt is altijd geweest: 'Als iets niet werkt, probeer je wat anders.' Toen Bailey overstapte van de universiteit naar het leger, moest hij zijn vrienden achterlaten. In de nieuwe rolbezetting van de strip, vinden we onder andere een nieuwe versie van één van de meest geslaagde figuren uit de universiteitsstrip: de gladde vrouwenjager Killer vervult dezelfde rol in de strip als de sarcastische Bitter Bill. Sergeant Snorkel heeft ooit een vrouw en een dochter gehad, maar toen die niet meer nodig waren verdwenen ze van het toneel. De vader en moeder van Beetle werden geïntroduceerd tijdens zijn studietijd en keren alleen terug als Beetle op verlof naar huis mag. Dat hij ooit een broertje heeft gehad, wordt tegenwoordig meestal verzwegen. De rest van de *cast* wordt in de loop van de jaren toegevoegd. Mort Walker en z'n schrijvers proberen af en toe iets nieuws en als daar meer dan een paar grappen uit te halen zijn, is het een blijvertje. Zo vernieuwt en verjongt de strip zich al meer dan 55 jaar en is het ondanks het feit dat Mort Walker het allang niet meer zelf tekent nog steeds een graaggeziene gast in veel kranten.

RECHTS – In de eerste twee jaar had Beetle Bailey een vaste makker, Bammy, die – net als Beetle zelf – nooit z'n ogen liet zien. Bammy duikt hier op in één van de vroegste fantekeningen die Mort Walker ooit maakte.

Einde van de avonturenstrip

Hoewel Mort Walker zelf in de loop der jaren een aantal mooie boeken heeft uitgegeven over Beetle Bailey, zichzelf en de achtergrond van het stripmaken, is het jammer dat het voor iedereen behalve de allergrootste verzamelaars onmogelijk is gebleven om de groei van deze belangrijke strip van jaar tot jaar te volgen. Ik zeg 'belangrijke strip', omdat *Beetle Bailey* samen met *Peanuts* van Charles Schulz en *Dennis the Menace* van Hank Ketcham het uiterlijk van de Amerikaanse krantenstrip hebben veranderd. Het is niet vreemd dat alle drie deze strips in hetzelfde jaar begonnen (1950). In de meeste kranten stonden nog steeds dezelfde strips als voor de oorlog (in sommige gevallen voortgezet door assistenten of door het syndicaat aangewezen opvolgers). En er was er niet één die net zo sprankelend was als in zijn beginjaren. Beter getekend, in sommige gevallen. Maar niet per se spannender of boeiender. Er zat een hele nieuwe generatie tekenaars en schrijvers aan te komen en het werd tijd dat ze hun kans kregen. Het succes van Schulz, Walker en Ketcham had een aantal gevolgen. Ten eerste waren alle drie de heren cartoonisten en in de tien jaar

BEETLE BAILEY
by MORT WALKER
BOX FOR BAILEY!
IT'S THAT CAKE HE'S BEEN EXPECTING
HEY! HE'S TRYING TO SNEAK OFF WITHOUT SHARING IT!
STOP HIM!
MY GIRL MADE THIS FOR MY BIRTHDAY AND IT'S ALL MINE!
ZZZ
WHAT THE...
HE JUMPED OUT THIS WINDOW
I DON'T SEE HIM
WHERE'D HE GO?
STOP THAT TRASH CAN!
NOW, WHERE'S THAT MESSENGER WITH THE NEW MINE THEY DEVELOPED AT THE PROVING GROUNDS?
IT HAS TO BE ON THE PLANE FOR WASHINGTON IN TEN MINUTES!
?
I SAID, GIVE ME THAT! I'LL JUST MAKE THE PLANE!
SO THAT'S THE NEW SECRET WEAPON?
Y'KNOW, IT LOOKS SORTA LIKE A CAKE
IT'S HARD AS A ROCK
WELL, LET'S GET BUSY AND SEE HOW QUICK WE CAN TURN OUT A MILLION OF THEM!
9-14

RECHTS – De komst van een zondagspagina was ook ongeveer het moment dat Bammy uit de strip verdween. Uit *Complete Beetle Bailey 1*.

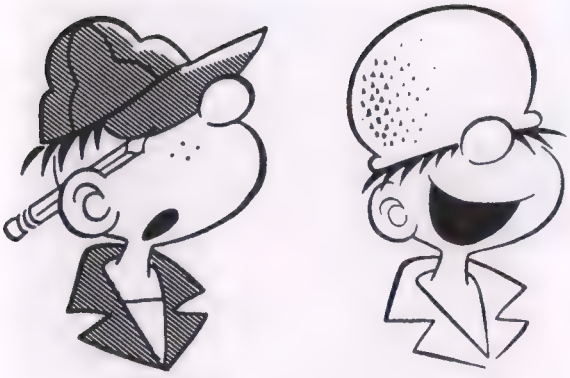

1970 1980

daarna was dat dè manier om een krantenstrip te krijgen. Je moest eerst jezelf bewijzen in de cartoonmarkt. Zoals in de jaren 1990 bijna iedere nieuwe strip werd gemaakt door een (voormalig) politieke cartoonist. Ten tweede lieten deze strips zien hoe succesvol en manipuleerbaar gagstrips waren voor de kranten. De lezers, die door de opkomst van de televisie toch al waren afgeleid, hoefden hun favoriete strip niet meer iedere dag te lezen. En de kleurenafleveringen in de zondagskrant waren een stuk makkelijker te verknippen en heen en weer te schuiven. Hiermee werd de langzame verdwijning van de avonturenstrip in de jaren 1950 ingezet. Het genre kreeg nog even een opleving toen het succes van een aantal soapstrips de krantenredacties liet zien dat het publiek altijd terugkomt voor een goed verhaal, maar de verschuiving was onvermijdelijk. Toen aan het eind van de jaren 1960 papier duur en schaars werd schakelden alle kranten massaal over op alleen nog maar gagstrips met af en toe een avonturenstripje erbij 'omdat we het zo gewend zijn'. Maar die moesten het vaak ook met veel minder ruimte doen en verloren zo bij voorbaat de strijd. Deze slachting in het eens zo rijke landschap van de Amerikaanse strip werd Walker, Schulz en Ketcham jarenlang aangewreven, alsof zij het allemaal in gang hadden gezet. Mort Walker heeft er in ieder geval aan meegewerkt, door om de zoveel jaar een nieuwe strip aan zijn 'stal' toe te voegen. Hetzelfde kan gezegd worden van Johnny Hart en Brant Parker, die het ook niet bij één strip konden houden. Maar dit zijn allemaal meesters van het eerste uur, mensen die wisten wat ze deden en een groot vakmanschap aan de dag legden. Ik ben ervan overtuigd, dat hun werk dezelfde status en respect hadden gehad als dat van Schulz als het net zo beschikbaar was geweest voor het publiek. Vergeet niet dat *Peanuts* een groot deel van het succes te danken heeft aan al die prachtige herdrukreeksen, waarin Schulz zelf keurig alle zwakke plekken heeft weggesneden.

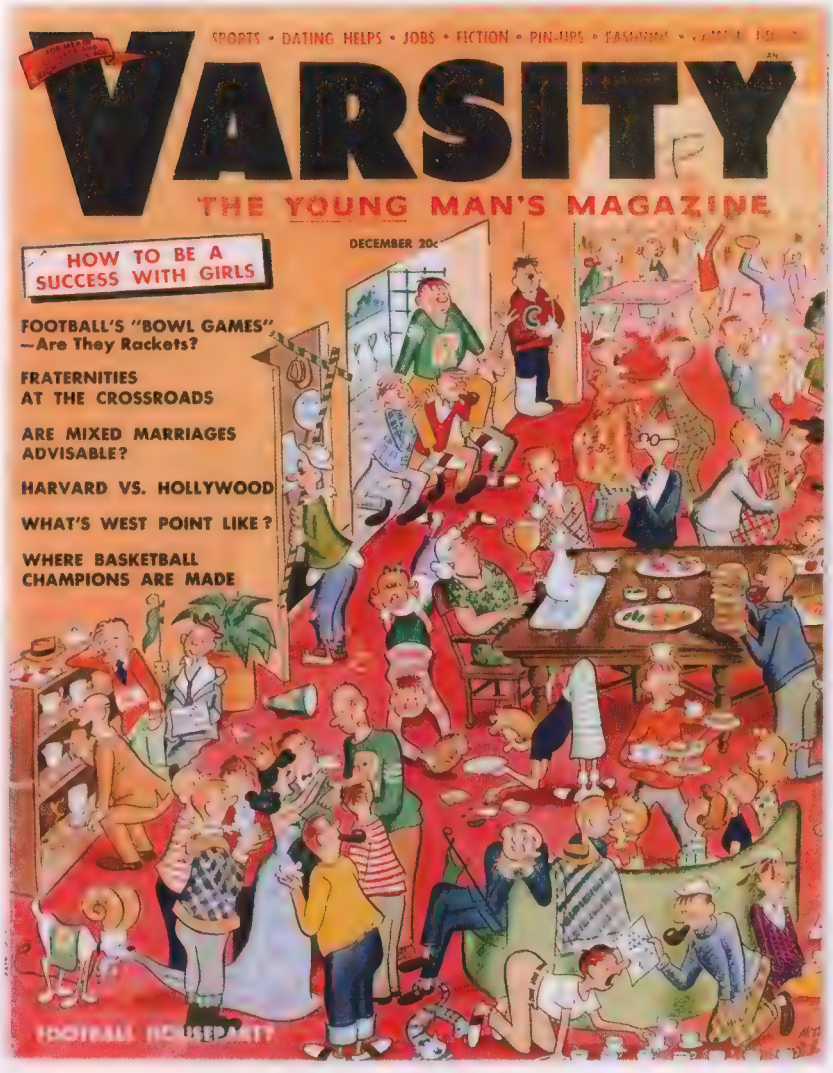
SPORTS • DATING HELPS • JOBS • FICTION • PIN-UPS
VARSITY
THE YOUNG MAN'S MAGAZINE
DECEMBER 20¢
HOW TO BE A SUCCESS WITH GIRLS
FOOTBALL'S "BOWL GAMES" —Are They Rackets?
FRATERNITIES AT THE CROSSROADS
ARE MIXED MARRIAGES ADVISABLE?
HARVARD VS. HOLLYWOOD
WHAT'S WEST POINT LIKE?
WHERE BASKETBALL CHAMPIONS ARE MADE

BOVEN – Walker mocht ook één keer het omslag van het tijdschrift *Varsity* tekenen, december 1949.

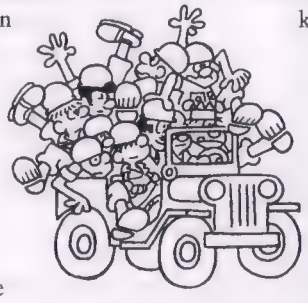

LINKS – Ter inspiratie raadt Walker iedereen aan om op losse vellen allerlei invallen te tekenen. Uit *Backstage At The Strips*.

Integrale Flip

Van alle mooie boeken die er dit jaar zijn uitgekomen, was het eerste deel van de complete heruitgave van *Beetle Bailey* voor mij degene waar ik het meest naar uitkeek. De reeks, uitgegeven door de Amerikaanse uitgeverij Checker, is een heruitgave van een complete serie in het Zweeds die een jaar geleden werd gestart door Uitgeverij Egmont. Mooie gebonden boeken met goede inleidingen en een beetje commentaar in de zijlijn. Deel één omvat de eerste twee jaar van de strip. Een goede keus, waardoor je als lezer niet alleen de overgang van universiteitsstrip naar legerstrip kunt meemaken, maar ook de eerste zondagpagina's te zien krijgt, die pas begonnen toen de strip na anderhalf jaar een succes was. Omdat *Beetle Bailey* vanaf de jaren 1960 alleen in pockets werd uitgegeven zijn het met name de eerste jaren en de zondagspagina's die voor de fans ongezien bleven. Vanaf midden jaren 1960 werd *Beetle Bailey* als *Flippie Flink* in *Pep* geplaatst, dus vanaf dat moment ben ik redelijk voorzien. Maar voordien is er vijftien jaar aan grappen en grollen onontdekt. In eerdere overzichtswerken van Mort Walker en in de zondagskranten uit de jaren 1950 die ik hier en daar wist te bemachtigen, had ik al gezien dat het voor mij de beste jaren zijn waarin Sergeant Snorkel nog twee streepjes onder z'n ogen heeft. Waarom die tweede streep in de loop van de jaren 1960 verdween, weet ik niet. Maar voor mij heeft het ook een diepere betekenis. De blik van Sergeant Snorkel (en daarmee

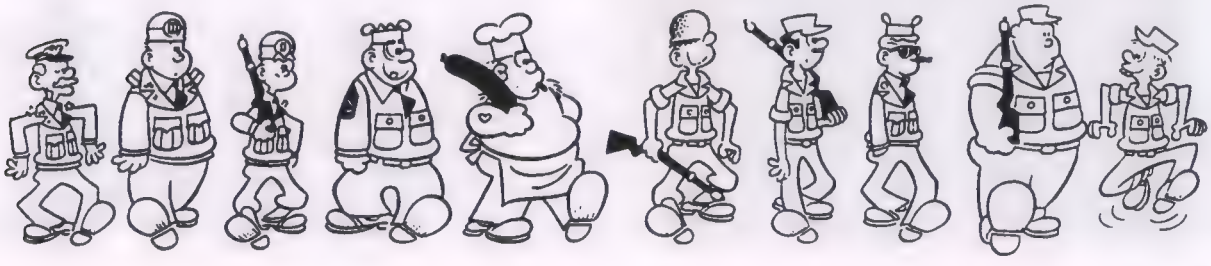

links – *Line-up* uit 1960. De sergeant met wallen onder z'n ogen. Een aantal personages was nog niet vervangen of geïntroduceerd.

RECHTS – De zondagse versie van de strip bestond uit drie stroken, maar de meeste kranten gebruikten er maar twee.

ERNAAST – Alle figuren die Mort Walker ooit getekend heeft, inclusief *De familie Achterop*, de hoofdpersonen uit een kinderboek met Dik Browne en *Sam & Silo*, de strip over strips die volgend jaar ook compleet wordt (her)uitgegeven.

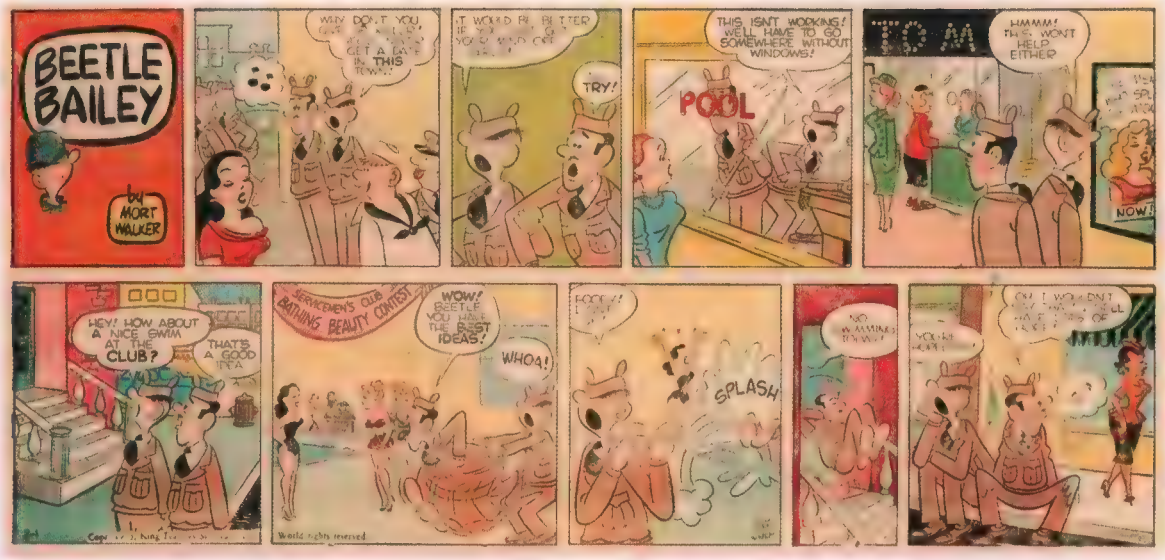
BEETLE BAILEY
by MORT WALKER
WHY DON'T YOU GET A JOB IN THIS TOWN!
IT WOULD BE BETTER IF YOU'D GET OUT
TRY!
THIS ISN'T WORKING! WE'LL HAVE TO GO SOMEWHERE WITHOUT WINDOWS!
POOL
10 AM
HMMM! THIS WON'T HELP EITHER
NOW!
HEY! HOW ABOUT A NICE SWIM AT THE CLUB?
THAT'S A GOOD IDEA
SERGEANT'S OLD BATHING BEAUTY CONTEST
WOW! BEETLE YOU HAVE THE BEST IDEAS!
WHOA!
SPLASH
NO WAMMING ALLOWED!
OH! I WOULDN'T WANT TO BE OUT OF SHAPE!

de hele strip) werd mij vanaf dat moment iets te vrolijk. Geef mij dat ouderwetse ingehouden sarcasme maar van het eind van de jaren 1950 en het begin van de jaren 1960.

Kopen!?

Dit artikel heeft als doel om iedereen aan te sporen om dat eerste deel van Checker te kopen. Dat doe ik helemaal voor mezelf. In Zweden heeft Egmont in één jaar tijd al acht delen van deze reeks uitgegeven. Checker heeft de verschijning van het eerste deel uitgesteld van mei 2008 tot juli 2008 (zodat ze het in aanwezigheid van Mort Walker konden lanceren op de San Diego Comic Convention) en deel twee is sindsdien nog niet aangekondigd. Ik ben er niet helemaal gerust op dat het ze gaat lukken om de hele serie uit te geven en mijn Zweeds is niet goed genoeg om het in die taal aan te schaffen. De grote vraag is of het de uitgever gaat lukken om deze reeks in de 'normale' boekhandel te krijgen. Dat is Fantagraphics wèl gelukt met hun geweldige *The Complete Peanuts*. Maar die hadden een paar streepjes voor op Checker. Checker is eigenlijk niet meer dan een stripuitgeverij, die succesvolle comic- en krantenstripseries in boekvorm uitgeeft. Ze hebben nog niet één boek op hun naam staan waar de inkopers van de boekhandels mee bekend zijn. Fantagraphics heeft door zijn lange geschiedenis als *fringe*-uitgeverij veel bekendheid gekregen en was al langer bezig om de boekhandels te bestormen. Ze hebben daarvoor een aantal tactische deals gesloten met 'gewone' uitgeverijen die hen in staat hebben gesteld om *The Complete Peanuts* voor een goede prijs op de markt te zetten. Het formaat van *Peanuts* hielp daar bij. *Peanuts* is altijd bedoeld geweest als 'kleine' strip, die zonder moeite aan iedere krantenpagina kon worden toegevoegd. As je er twee onder elkaar zet, zoals Fantagraphics heeft gedaan, heb je

RECHTSONDER – *Line-up* van personages uit 1980.

Beetle Bailey 1:
1950-1952
– The First Years

Walker
Checker 2008
ISBN 978-1-1933160-71-9
Prijs $24.95
280 pagina's
kleur (hk)

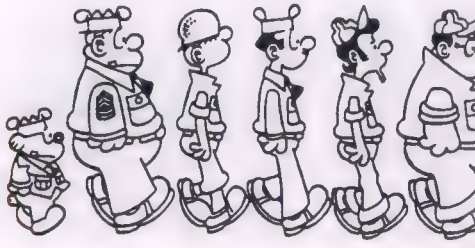

een handzaam formaat zonder dat de letters te klein worden om te lezen. Daar hebben ze een chique omslagontwerp van perslieveling Seth aan toegevoegd. Checker heeft voor het ontwerp van hun integrale *Beetle Bailey* de omslagen en layout van de Zweedse reeks overgenomen. Dat is een veel minder handzaam boek (oblong) geworden, dat mogelijk alleen de *hardcore*-fan zal aanspreken. Ze hebben daarbij (net als bij al hun boeken) gekozen voor gestreken papier. Dat zuigt minder inkt op, maar ligt wel erg ver weg van het krantenpapier waar de strips ooit voor bedoeld waren. Ik weet niet wat de papierkeuze van Egmont was, maar dit zou wel eens nèt iets te opzichtig kunnen zijn voor de gewone lezer.

Voor de rest is er niks op deel 1 aan te merken. De strips zijn gereproduceerd van de oorspronkelijke matrixen van de uitgeverij. Zelfs de lettering is oorspronkelijk. Er is degelijk commentaar van de Zweedse redactie (waaronder een opmerkelijke analyse waarin beschreven wordt waarom Mort Walker z'n figuren in de loop der jaren korter en dikker heeft gemaakt) en van Brian Walker, de zoon van Mort en één van de grootste experts op het gebied van de Amerikaanse krantenstrip op dit moment. Mort Walker heeft voor de hele reeks zeldzaam materiaal afgestaan, waaronder foto's, persreleases en geweigerde afleveringen. Het is interessant om te zien hoe Mort Walkers stijl zich langzaam ontwikkelde. Ik denk dat we daar nog veel meer van te zien krijgen als Dik Browne het team van Walker komt versterken in deel drie. Het enige wat je op zou kunnen merken is dat de eerste twee jaar niet de beste jaren van de strip zijn. Het hoogtepunt ligt volgen mij tegen het eind van de jaren 1950. Vandaar dat ik voor de illustraties bij dit artikel voornamelijk gekozen heb voor cartoons uit zijn beginjaren en zondagspagina's uit volgende delen. Toch is het voor iedereen een aanrader. Om te zien hoe een strip met vallen en opstaan tot stand kan komen. En om die prachtige zondagspagina's, die in de krant toen al regelmatig van hun bovenste strook werden ontdaan. Terwijl ze toch echt voor drie stroken werden ontworpen.

Allemaal kopen dus. Bij *Amazon.com*, want hoe een boek het dáár doet is in hoge mate bepalend voor de perceptie van het succes. Ze geven een leuke korting en als je er een paar tegelijk laat komen valt het met die porto ook wel mee.

ger.apeldoorn@stripschrift.nl

Meer info:
www.mortwalker.com/default.html

[BITS & PIECES → JAPAN]

Blijven we in de westerse wereld nog een beetje tobben met ja of nee een homohuwelijk, in Japan zijn ze al een stadium verder. Er is daar een schreeuwend tekort aan huwbare vrouwen. Daarom is onlangs een Japanse manga-stripliefhebber een heuse rechtsprocedure gestart om af te dwingen dat hij met zijn geliefde stripheldin mag trouwen. Je moet toch wat, tenslotte, om aan de vrouw te komen. Je kunt je voorstellen dat de Japanse burgerlijk ambtenaar het even niet ziet zitten om de man in de echt te verbinden met zijn papieren vriendin. Die voelde aankomen waar de moeilijkheden zouden beginnen. Zou de vader, de stripmaker, wel toestemming geven voor het huwelijk van zijn [illegible] Wat als blijkt dat het papieren kind al een kwt elders was uitgehuwelijkt? Voor je het weet ruw je een strippolygamie in het leven. En wie kent er 'ja' zeggen tijdens de huwelijksplechtigheid? De ambtenaar telefoneert voor de zek. En nu heeft hij een grapje aan zijn broek. Die Japanner bedenkt iets nieuws op gang. Er schijnen nu allerlei narratieve mogelijkheden te bestaan. Franka is er aan de man gebracht. Wel horizontaal voor als je wil. Als D Henk Kuijpers was, maakte ik een [illegible] Franka tekenen voor dat maand wordt uitgevoerd aan de hoogste bieder. Die mag even tegen betaling met haar knuffelen. Van die aankondiging wordt weer een showbusinessreportage voor RTL gemaakt, die voor Henk als speciaal vallen de rechte tekenen opleveren. En van de eerste twintig [illegible] wordt weer een albumpje uitgegeven. Als een [illegible]. Er zijn zelfs [illegible] die de stripverzekeraar dat zo'n [illegible] schade van financiële [illegible].

Parallel daaraan er diverse [illegible] worden gesloten. Met één, twee of zoveel je wilt, stripfiguren tegelijk. Elke combi heeft zijn prijs. Maar wil je een echte huwelijksplechtigheid dan wordt het een monogaam gebeuren, desgewenst compleet met kerkgang. Van de bekende stripfiguren is er altijd wel ergens een levensgrote aankleedpop te vinden. Daar kruipt dan iemand in en de kandidaat treedt pontificaal in het huwelijk. Met ringen, kerkgezang en ambtenaren er op en er aan. En ook een meewerkende dominee of pastoor zal wel worden gevonden. De pop wordt binnengeleid door de stripmaker. En mocht die dood zijn dan kan de voorzitter van Het Stripschap altijd de honneurs waarnemen. Want ook postuum trouwen behoort tot de kansrijke mogelijkheden.

Tijdens De Stripdagen worden er speciale trouwsessies opgezet. In de Batman en Robert-zaal vinden de homohuwelijken plaats. Terwijl de spektakelverbintenissen in het Rooie-oortjestheater worden voltrokken. Mensen die verkleedpartijen voorzien, melden zich in de Fokke en Sukke-zaal. Samenlevingscontracten kunnen bij de stand van de betrokken uitgever worden aangemeld. Voor alle echtverbrekingen kan men terecht bij de kraam waar Jesse van Muijlwijk kantoor houdt. Stripnieuws opent een speciale dating-rubriek annex website voor leden.

Een geheel nieuwe bron van inspiratie en inkomsten ligt open voor de stripwereld. Ik denk dat in gidsland Nederland het eerste stripfiguurhuwelijk al in 2010 wordt voltrokken. Maar zeker niet met Oom Dagobert. Die blijft vrijgezel. Voor je het weet zit Disney namelijk met een gigascheidingsclaim van één of andere bloedserieuze Amerikaan wegens duurzame ontwrichting. En een gekke Japanner is al erg genoeg.

ben.bits@stripschrift.nl

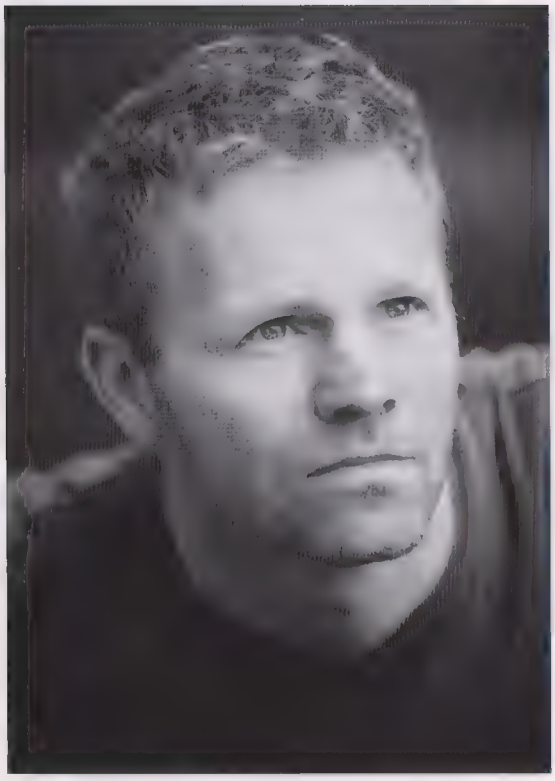

FOTO STEPHAN VANFLETEREN

Geert de Weyer lijst zijn stripklassiekers in

RIK SANDERS

Na vier jaar zwoegen en zweten is dan eindelijk bij uitgeverij Atlas het kloeke naslagwerk *100 Stripklassiekers die niet in je boekenkast mogen ontbreken* verschenen. De Belgische samensteller èn journalist Geert de Weyer droomt al van een vervolg.

100 stripklassiekers
die niet in je boekenkast
mogen ontbreken

De Weyer
Atlas 2008
ISBN 978-90-450-0996-4
Prijs €49,90
252 pagina's
kleur (sk)

Geeft jouw boek een compleet beeld?

Geert de Weyer: Nee, tijdens de voorbereidingen kwam ik tot een lijst van zo'n 200 klassiekers. In eerste instantie zou het boek uit 75 titels bestaan, maar daarmee kon ik niet goed uit de voeten. Met Atlas heb ik vervolgens afgesproken om het aantal uit te breiden tot honderd. Ook toen moest ik nog keuzes maken. Het liefst zou ik een vervolg maken met nog eens honderd klassiekers.

Wat is eigenlijk een klassieker?

Daar zijn hele studies van gemaakt. Uitgaven kunnen klassiek worden omdat ze een groot publiek bereiken, of vanwege hun kwaliteit of invloed. Ik verwijs in mijn voorwoord naar dit soort studies, maar ik sta er voor dit boek niet echt bij stil. Het moest geen wetenschappelijke uitgave worden.
Mijn boek is geen opsomming geworden; bij elke strip staat een inhoudelijke toelichting. Daarvoor heb ik naast mijn eigen interviews uit *De Morgen* geput uit duizenden andere vraaggesprekken en artikelen. Bovendien heb ik allerlei stripexperts geraadpleegd om te horen wat zij onder stripklassiekers verstaan.

Is *100 Stripklassiekers die niet in je boekenkast* mogen ontbreken ook een hitlijst?

Nee, dat heb ik bewust niet gedaan. Dat zegt in dit geval niet zoveel. Ik heb honderd van de belangrijkste titels geselecteerd die samen een goed beeld geven van wat ruim een eeuw strip heeft opgeleverd. Het zal stof tot discussie geven. Niet iedereen zal het met mijn keuze eens zijn.
In zo'n lijst zit altijd een bepaalde mate van subjectiviteit. Maar ik heb mij niet alleen laten leiden door mijn eigen voor-

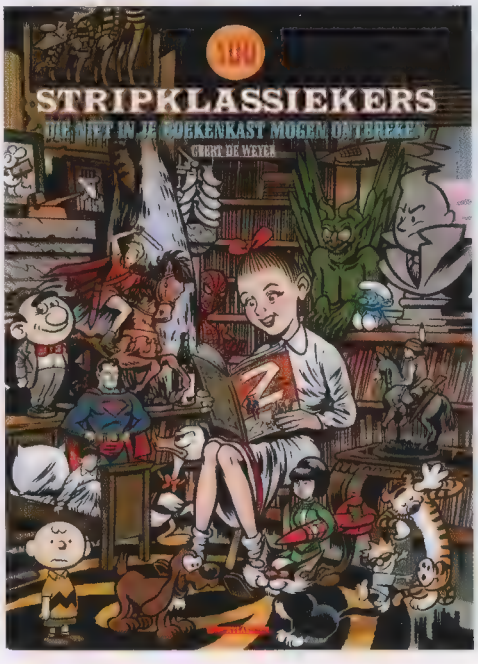

Om van te watertanden

Bij een overzichtswerk horen omissies. Zo ook bij de monumentale lijst 100 Stripklassiekers die niet in je boekenkast mogen ontbreken *van de Belgische journalist* ***Geert de Weyer****.*
Merkwaardig is bij voorbeeld dat hij wel voor Donald Duck *(**Carl Barks**) heeft gekozen, maar niet voor* Mickey Mouse *(Floyd Gottfredson). Ook is in het boek plaats voor* Garfield *(**Jim Davis**), maar niet voor toonaangevende krantenstrips als* Flippe Flink *(Mort Walker),* Oerm *(Johnny Hart),* Hägar *(Dik Browne) of* Linke Loetje *(Reg Smythe). De oudste strip die is opgenomen, is* Little Nemo *(1905) van **Winsor McCay**. Aan belangrijke voorgangers uit de 19e eeuw, zoals Richard F. Outcault (*The Yellow Kid*), Wilhelm Busch (*Max und Moritz*) en Rodolphe Töppfer (*Monsieur Vieux Bois*) zijn geen lemma's gewijd.*

*Maar zoals De Weyer het zelf stelt in zijn inleiding: '*100 Stripklassiekers die niet in je boekenkast mogen ontbreken *is een bont allegaartje van verschillende genres geworden'. Hij wilde niet gebonden zijn aan een strakke invulling van de term klassieker (gaat het om de beste, invloedrijkste, meest houdbare of best verkopende titels?). Voor hem is de rode draad dat de uitverkoren strips hun degelijkheid hebben bewezen en hun artistieke sporen hebben nagelaten in de internationale stripscene. De Weyer koos niet voor een genre-indeling of een chronologisch-historische opsomming; dat zou in zijn ogen een hoop strips tekort doen.*
Dat dit niet zo hoeft uit te pakken bewees de Duitse strippublicist Andreas C. Knigge met zijn in 2004 verschenen overzicht van 50 Klassiker

“Er zijn waarschijnlijk wel striptekenaars die kunst maken, maar ik denk dat vooral het artisanale aspect telt. Het wordt allemaal net iets te ernstig genomen.”

keuren. Ook de opvattingen van een aantal stripdeskundigen zijn meegewogen. Om de grijze zones te bepalen: strips waar ik zelf niets mee heb, maar die het waard zijn om genoemd te worden. *Terry and the Pirates* van Milton Caniff, bij voorbeeld, of *Valentina* van Crepax.

Staan er Nederlandse klassiekers in?

Jazeker: *Agent 327* van Martin Lodewijk, *Tom Poes* van Marten Toonder en *Eric de Noorman* van Hans Kresse. En *Storm* van Don Lawrence en Martin Lodewijk, maar dat is eigenlijk een Brits-Nederlandse co-productie.

Daar halen ze in België hun schouders voor op...

Tsja, omgekeerd zal de gemiddelde Nederlandse stripliefhebber populaire Vlaamse strips als *Jommeke* van Jef Nys en *Nero* van Marc Sleen niet tot zijn klassiekers rekenen. Toch horen ze allemaal in mijn boek thuis. Ik heb getracht om onafhankelijke keuzes te maken, los van de nostalgische verankeringen in de landen zelf.

Kijk, het grootste percentage klassiekers in mijn boek zijn Francobelgische strips. Dat lijkt me ook terecht, want die vormen het epicentrum van de stripwereld. Maar ik ben geen chauvinist. Weet wel dat als een Amerikaan of Fransman zo'n boek had gemaakt, het overgrote deel van de strips uit eigen land zou komen!

rik.sanders@stripschrift.nl

Comics *(Gerstenberg Verlag). Knigge zet zijn selectie wèl in chronologische volgorde en plaatst elke strip in zijn historische context. Dat geeft de lezer niet alleen informatie over de strip zelf, zoals ook De Weyer doet, maar biedt hem tevens inzicht in de ontwikkeling van het medium strip in ruim 100 jaar.*

Het uitgangspunt van De Weyer levert daarentegen een tamelijk vrijblijvend overzicht op. Sommige keuzes zijn daardoor arbitrair, zoals Roze Bottel *van* ***Greg*** *en* ***Dany****,* Frommeltje & Viola *van* ***Bernard Hislaire*** *of* Ragebol *van* ***Frank Pé*** *en* ***Bom****. Waarschijnlijk zijn deze voorkeuren ingegeven door de Francobelgische nadruk van de selectie. Daar is niets op tegen; Frankrijk en België vormen nu eenmaal het epicentrum van het Europese beeldverhaal. Het gevolg is wel dat veel andere landen er bekaaid af komen. Geen* Paling & Ko *(Francisco Ibañez, Spanje),* Pol *(Vilhelm Hansen & Carla Hansen, Denemarken),* Nick Knatterton *(Manfred Schmidt, Duitsland) of* Daan Durf *(Frank Hampson, Engeland) in deze top 100.*

Wat ook wringt is zijn keuze om naast series ook one-shots *op te nemen, zoals* Vuren ***(Lorenzo Mattotti)****,* Het besloten land ***(Jacques Tardi*** *en* ***Jean-Claude Forest)*** *of* De reis ***(Edmond Baudoin)****. Deze 'categorie' stripromans komt er in de bundeling bekaaid af. Geen* Cages *(Dave McKean),* The Acme Novelty Library *(Chris Ware) of* Understanding Comics *(Scott McCloud), om een paar willekeurige voorbeelden te noemen. Eigenlijk verdient deze losstaande albums een aparte 'Alle 13 goed!'.*

De Weyer denkt na over een vervolg op deze top 100, dus wellicht zal in dat deel de balans doorslaan naar de stripromans.

Evengoed, los van deze kanttekeningen, die zo'n subjectieve lijst altijd losmaken, is het boek van De Weyer een mijlpaal in de Nederlandstalige stripjournalistiek. Zo vaak verschijnen er geen inhoudelijk krachtige naslagwerken. Bovendien heeft uitgeverij Atlas er een puike uitgave van gemaakt, rijkelijk geïllustreerd, die uitstraalt wat voor moois het medium strip in de twintigste eeuw heeft voortgebracht. Dit boek mag zeker in niemands boekenkast ontbreken. Chapeau!

FOTO ANS NOLTEN

Brusselse oplossing voor Vogelaar-wijken

HAN VAN BUUREN

Brussel is niet alleen de politieke hoofdstad van Europa. De stad beschouwt zich ook als het Europese centrum van het beeldverhaal. Symbolisch hiervoor zijn de vele stripfresco's. Aanleiding: de overheid ergerde zich aan de vervallen buurten en de kale muren met graffiti. Ook Brussel heeft namelijk zijn Vogelaar-wijken. Het plan om de muren van stripfiguren te voorzien bleek een gouden greep. Tijd voor een kerstexcursie!

BOVEN - Kuifje, Bobbie en kapitein Haddock verlaten het huis in de Stoofstraat. Iets verderop staat Manneken Pis.

Als toerist in Brussel bezoek je natuurlijk eerst de Grote Markt. Loop dan via het overwelfde Karel Bulsstraatje, links van het stadhuis, naar Manneke Pis in de Stoofstraat. Vergeet niet om de bronzen arm van de stervende held Evert Serclaes even aan te raken, je kunt dan een wens doen. In vroeger tijden heeft hij Brussel van de vijand gered. Iets verder, op een hoek van de Stoofstraat, word je geconfronteerd met een enorme schildering van Kuifje, Bobbie en kapitein Haddock. De striphelden hebben haast en verlaten het pand via de brandtrap. In dit huis heeft ongetwijfeld Kuifje gewoond, de stripheld uit 1920 die in Europa dezelfde status heeft als Mickey Mouse. Deze muurschildering is heel wat indrukwekkender dan Manneken Pis. Een stripliefhebber gaat natuurlijk bij het beeldje linksaf de Eikstraat in. Enkele meters verder, op een zijgevel van een pand dat iets naar voren steekt, is de sprookjeswereld van Dany en Greg uit de strip *Roze Bottel* geschilderd. Het lijkt een beetje op *Alice in Wonderland*. Het vuurwerk is een verwijzing naar de winkel in het pand waar vroeger rotjes, pijlen en gillende keukenmeiden werden verkocht.

ONDER - Met graffiti de guitenstreken van Kwik en Flupke in de Marollenwijk waar ze zijn opgegroeid. Agent 15 ontbreekt niet.

FOTO ANS NOLTEN

De Platte Steen

De muurschilderingen zijn een initiatief van het gemeentebestuur en het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal. Ook Brussel heeft zijn Vogelaar-wijken. De overheid ergerde zich aan de vervallen buurten en de kale muren met graffiti. Geheel volgens de Belgische striptraditie zijn de gebouwen niet afgebroken, maar kwam men met het plan om de muren van stripfiguren te voorzien. De fraai verzorgde muren zouden het stadsbeeld opfleuren en verloedering van de wijken voorkomen.

Dit naar aanleiding van stripmuren in Lyon waar onder andere ontwerpen van Joost Swarte en Ever Meulen zijn uitgevoerd, en Angoulême waar ieder jaar de grootste stripbeurs van Europa plaatsvindt.

De stripfresco's in Brussel moesten, waar mogelijk, aangepast worden aan de architectuur en geïntegreerd worden in de omgeving. In 1991 begon men met elf schilderingen in het centrum van de stad. De eerste stripmuur die gereed kwam vinden we terug achter het stadhuis op het pleintje de Platte Steen. Het is een afbeelding uit de reeks *Ragebol* van Frank Pé. Het plein zelf is ook op de muur afgebeeld. Na een paar jaar verbleekte de verf en werd de afbeelding slecht zichtbaar. Omdat in het contract een tienjarige garantie op het schilderwerk was opgenomen, werd het werk overgedaan. De vriendin van Ragebol werd wat vrouwelijker afgebeeld omdat mensen dachten dat er twee mannen over het plein liepen. Aan de overkant is stripheld Victor Sackville van tekenaar Francis Carin geschilderd. Een Engelse spion die tijdens de Eerste Wereldoorlog in Brussel actief was.

De Marollen

Het ontwerp van een stripfresco wordt in de vorm van een

FOTO ANS NOLTEN

FOTO ANS NOLTEN

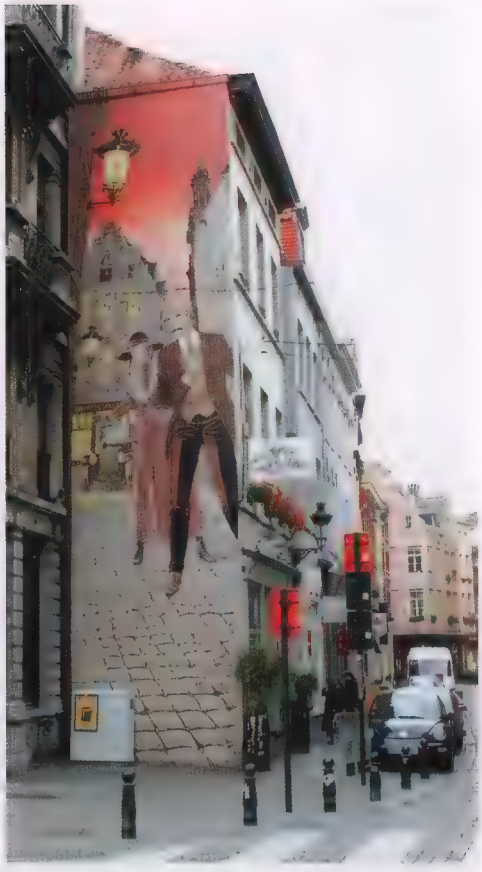
FOTO ANS NOLTEN

lijntekening met behulp van een computer eerst op ware grootte geprint en op de muur bevestigd. In de lijnen worden vervolgens gaatjes geprikt waardoor verf wordt getamponneerd. Op die manier ontstaat er een lijntekening op de muur. Een oeroude techniek die onder andere ook voor het beschilderen van keramiek werd toegepast. Vroeger maakte men gebruik van diaprojecties op ware grootte.

Toen de eerste reeks met elf stripmuren gereed was werd ook de vervallen Marollenwijk van schilderingen voorzien. Een goed overzicht op deze wijk heb je aan de rand van het plein voor het Paleis van Justitie. Een imposant bouwwerk van architect Poelaert, ooit het grootste gebouw van Europa. Met behulp van een buitenlift naast het plein, die voor iedereen toegankelijk is en die je zelf bedient, daal je af naar beneden. In oude tijden een gebied buiten de stadsmuren waar de wevers en vaklieden woonden. Dit is ook de wijk waar in Brussel het Vlaams/Brusselse dialect vrij lang stand heeft stand gehouden. Hier woonden de kwajongens Kwik en Flupke. Hun guitenstreken zijn op een muur in de Hoogstraat te zien. Agent 15 is niet vergeten. Het centrum van deze wijk is het Vossenplein. Nog tot in de vijftiger jaren een populaire rommelmarkt. Insiders weten dat Kuifje op deze markt het scheepsmodel van de Eenhoorn heeft gekocht. Een geschenk voor kapitein Haddock. Ook Hergé was een regelmatige bezoeker van deze markt en is er ongetwijfeld zijn stripheld tegengekomen.

FOTO ANS NOLTEN

Tegenwoordig is het plein een verwaarloosde vlakte waar nieuwe Brusselaars handel drijven. In het café Chez Martin op het Vossenplein tref je nog wel eens Nederlandstalige Brusselaars aan. Hier is nog iets terug te vinden van de sfeer uit de oude Marollenwijk.

Merkwaardig zijn de gesprekken waarbij Frans en Nederlands worden gecombineerd. De buitenkant van Chez Martin ziet er vervallen en smerig uit. Binnen valt het mee, voor een redelijke prijs kun je er een eenvoudige doch voedzame maaltijd krijgen. Vlak bij het Vossenplein in de Reebokstraat komen we op een muur Bollie en Billie van tekenaar Roba tegen. Bollie duwt zijn *stuutkeir*, Brussel dialect voor stootkar en heeft de rommelmarkt net bezocht.

Blauwe reeks

Op de Zuidlaan aan de rand van deze wijk is in de verte nog een belangrijk object uit de Brusselse striphistorie te bewonderen. Het is de afbeelding van Kuifje en Bobbie op de oude hoofdzetel van uitgeverij Lombard. Het logo van het weekblad voor iedereen van 7 tot 77 jaar. Een geduchte concurrent van *Robbedoes*. *Kuifje* is in 1993 uit de markt genomen. Het vervallen symbool van het weekblad is gerestaureerd. De afbeelding die vroeger draaide herinnert aan de periode, voorafgaand aan de spelcomputer, toen er nog strips gelezen werden. In 1966 als het blad twintig jaar bestaat klimt de redactie op het dak en poseert zij met de baas Raymond Leblanc bij het logo. Hier werd ook de *Blauwe reeks* van *Suske en Wiske* uitgegeven. Een Brussels uitstapje van ras-vlaming Willy Vandersteen die overigens een tijdje in Brussel heeft gewoond. Op gezag van Hergé, *art director* van het blad, moest hij Wiske van een blond permanentje voorzien. Over Sidonia werd de banvloek uitgesproken. Ze was te Vlaams en voor de Franstaligen daarom ordinair. Over Jerommeke hoefde gelukkig niet gediscussieerd te worden. Die kwam bij de publicatie van het eerste verhaal – *Het Spaanse spook* – nog niet in de serie voor. Het heeft vrij lang geduurd maar ook de Vlaamse helden Suske en Wiske hebben in Brussel eindelijk hun eigen muur gekregen. We moeten er voor terug naar het centrum van de stad op de Hooikaai. In het *Kuifje*-gebouw aan de Paul-Henri Spaaklaan is overigens op de tweede verdieping een expositieruimte van de Fondation Raymond Leblanc. De exposities gaan natuurlijk uitsluitend over strips.

De Marollenwijk kent nog wel meer bijzondere plaatsen. In de Hoogstraat, een oude Romeinse weg met de afbeelding

BOVEN - Aan de overkant van de Platte Steen de stripfiguur Victor Sackville van Francis Carin. Een Engelse spion die tijdens de Eerste Wereldoorlog in Brussel actief is. Het Café au Soleil op de achtergrond is ook op de muur afgebeeld. Je ziet tevens een lantaarn en de toren van de Goede Bijstandskerk die achter de huizen van het plein is te zien.

MIDDENBOVEN - De eerste stripmuur in Brussel uit 1991. Ragebol van tekenaar Frank Pé loopt met zijn vriendin over het plein op de voorgrond, de Platte Steen.

LINKSBOVEN - Roze Bottel van Dany en Greg in de Eikstraat. Het pand was vroeger een vuurwerkwinkel.

LINKS - Detail van de muurschildering in de Eikstraat.

FOTO ANS NOLTEN

FOTO ANS NOLTEN

BOVEN - Bollie en Billie van Roba in de Eikstraat.

RECHTSBOVEN - Rik Ringers van tekenaar Tibet heeft het in de Bijstandstraat erg moeilijk. De commissaris schrikt zich een hoedje. Let op hoe de schildering aangepast is aan de omgeving. De geschilderde lijnen volgen de lijnen van het pand rechts. De dakgoot is ook echt doorgezakt.

MIDDEN - Het bewijs dat Manneken Pis in een Deux Chevaux rijdt. Hij is zoals dat bij zijn status hoort uitgestapt om een plasje te doen. Een niet officiële maar wel leuke schildering in de Marollenwijk. Het is niet duidelijk of dit een reclame of een parodie is.

RECHTS - Blondie en Blinkie van *Robbedoes*-tekenaar Joseph Gilain, beter bekend als Jijé. Het gulzige diertje is niet de Marsipulami, die heeft een langere staart. Het Jijé Museum in Brussel is helaas wegens gebrek aan belangstelling gesloten.

van Kwik en Flupke, woonde op nummer 132 Breughel de oudere. De werken van deze schildersfamilie zijn sterk verbonden met het beeldverhaal. In zijn geboortehuis is nu het Breughelhuis gevestigd dat wegens tegenvallende belangstelling meestal gesloten is. In de Kerk van Onze Lieve Vrouwe ter Kapelle heeft deze schilder een grafmonument. Op nummer 224 had beeldhouwer Auguste Rodin enige tijd een atelier. De Hoogstraat is nu een winkelstraat met interieur- en antiekwinkels en minder vervallen dan de wijk die er achter ligt.

Parijs

De bloeitijd van het Belgische beeldverhaal begon na de Tweede Wereldoorlog. Voorpublicaties vonden plaats in de bladen *Robbedoes* (*Spirou*) en *Kuifje* (*Tintin*). Door de Franstalige uitgaven konden uitgevers een groot taalgebied bestrijken. De ontwikkeling van Brussel als stripstad begon overigens al ver voor de Tweede Wereldoorlog met de publicatie van *Kuifje in de Sovjet-Unie* in het padvindersblad *Le Petit Vingtième* van Pater Norbert Wallez, mentor en geestelijk vader van Georges Remi (Hergé). De held werd enorm populair. In 1931 werd op het Centraal Station de ontvangst van Kuifje na zijn verre reizen naar Kongo geënsceneerd. Het verklede jongetje met tropenhoed dat een beetje op Kuifje leek trok honderden belangstellenden. Schepper Georges Remi was verrast over het succes. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden de eerste twee albums in kleur uitgegeven. In 1947 verscheen in *Robbedoes* de eerste aflevering van *Lucky Luke* van Morris, in 1952 acteerden de eerste Smurfen als bijfiguren in een verhaal van *Johan en Pierewiet*.

In 1959 werd er in Parijs in het blad *Pilote* een nieuwe stripheld geïntroduceerd: Asterix de Galliër. Het eerste album verkocht matig. Het tweede album was een enorm succes. In hoog tempo verschenen er twee nieuwe albums per jaar. Dat was wel wat anders dan Hergé die in die periode niet verder kwam dan het actualiseren van de tekeningen van *De zwarte rotsen*. Parijs werd een geduchte concurrent. Toch bleef men in Brussel na die tijd nog talloze meestal Franstalige albums produceren.

Zandstraat

Een belangrijke erkenning voor het belang van de Belgische strip was de opening in 1989 van het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal (BCB), beter bekend als het stripmuseum. Het gebouw was oorspronkelijk een warenhuis en werd tussen 1903 en 1906 gebouwd, een ontwerp van de bekende Jugendstil-architect Victor Horta. Nadat het pand van de sloop was gered werd het tot museum verbouwd en in 1989 geopend.

Het ligt wat achteraf in de stille saaie Zandstraat, verscholen tussen hoge kantoorpanden. Aan de buitenkant doen ze niet zoveel moeite bezoekers te trekken. Een monumentale muurschildering ontbreekt. Als je het niet weet loop je zo voorbij het BCB. In de hal zijn klassieke Art Nouveaukenmerken terug te vinden zoals gebogen ijzeren lijnen en een dak van glas en lood. Ook de brasserie heeft men in Jugendstil-stijl ingericht. Stripliefhebbers zijn natuurlijk vooral geïnteresseerd in de exposities.

Bij de Brusselse VVV is een aantal stripwandelingen te verkrijgen. Ook kunnen toeristen gratis een aantal Nederlandstalige wandelingen van het internet downloaden. Het op Google intikken van de term 'Brussel stripstad' levert voldoende keuzemogelijkheden op. Omdat er steeds nieuwe stripmuren bijkomen zijn sommige wandelingen niet actueel. Beter bijgehouden worden de twee digitale plattegronden waar de stripmuren op een kaart zijn aangegeven.

Teleurstellend is dat vrijwel alle stripwinkels in het centrum

FOTO ANS NOLTEN

FOTO ANS NOLTEN

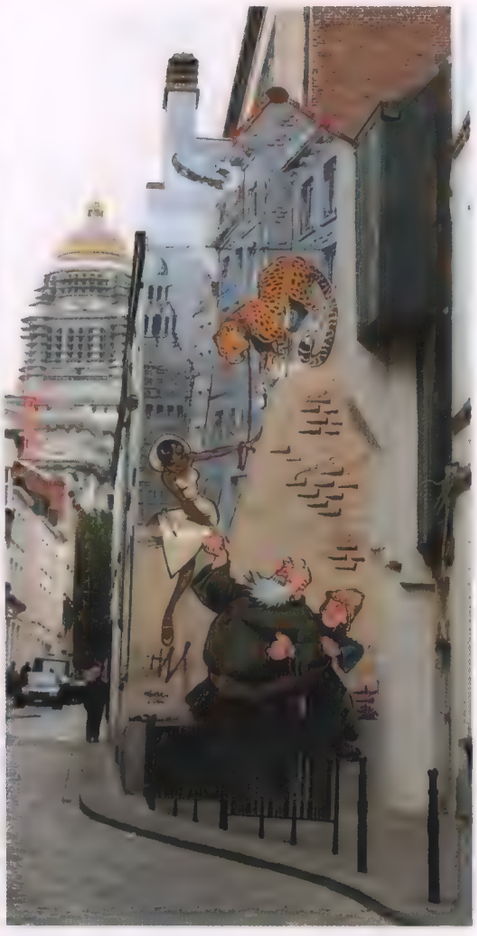
FOTO ANS NOLTEN

van Brussel gericht zijn op Franstalige uitgaven. Nederlandstalige strips zijn moeilijk te vinden of afwezig. Zoals we al wisten is het centrum van de oorspronkelijk Vlaamstalige stad Brussel toch minder tweetalig dan de Vlamingen zouden willen. De medewerkers van de horeca bedienen je keurig in het Nederlands. Dat was vroeger wel anders toen Nederlandse toeristen, ook wel kaaskoppen of dikke nekken genoemd, nog zeldzaam waren. Als je Nederlandstalige Belgische strips wilt aanschaffen kun je beter naar Antwerpen gaan. In 2004 is men in navolging van Brussel ook daar begonnen met het schilderen van stripfiguren. Een initiatief van de club Muurvast. Inmiddels zijn er zes gereed. De meest recente schildering vinden we terug naast de Stadsbibliotheek in de Korte Nieuwstraat. Hij is op 10 juli 2008 feestelijk onthuld. David Vandegeerde en Georges Oreopoulos van het bedrijfje Art Mural hebben op de muur een omslagillustratie van Dick Matena uitgevoerd. We zien op 50 vierkante meter de heer Laarmans, die heel toevallig precies lijkt op de schrijver Elschot, uit de roman *Kaas*. Zelfs in Amsterdam wordt er inmiddels onderzocht of er een muur aan Kees de jongen gewijd kan worden.

han.van.buuren@stripschrift.nl

FOTO ANS NOLTEN

FOTO ANS NOLTEN

BOVEN - Pater Govert Suurbier en assistent Reinier Kneppelhout redden in de Marollenwijk Josephine Baker van een luipaard. Een strip van tekenaar Laurent Verron. De bedoeling is eigenlijk dat je zo gaat staan dat de echte koepel van het justitiepaleis voortgezet wordt in de muurschildering rechts. Het perspectief wordt dan voortgezet in de schildering.
MIDDENBOVEN - De Beverpatrouille schildert een muur in de Menslievendheidstraat. Een typisch Belgische padvindersstrip van tekenaar Mitacq die gestart is in het blad *Robbedoes* in 1955.
LINKSBOVEN - Ook Vlaamse striphelden sieren de muren in het Franstalige centrum van Brussel. Een *Suske en Wiske*-piramide van Nero en zijn vrienden van Marc Sleen in het centrum van Brussel bij de beurs.

LINKS - Grootmoeder Mamy van Jojo, sinds 1983 een gagstrip voor *Robbedoes* van André Geerts in de Huishoudstraat. In deze verhalen zijn net als op de muurschildering de details van de tekeningen zeer verzorgd.

Britse strips bestaan echt!

KEES RIBBENS

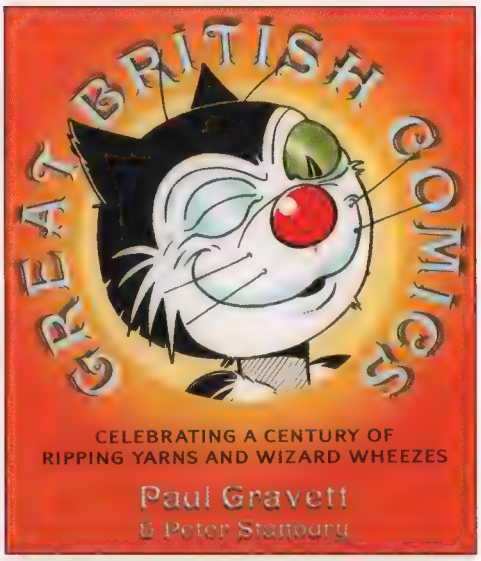

Het voert te ver om Britse strips als een *contradictio in terminis* op te vatten. Toch staat Groot-Brittannië aan deze zijde van de Noordzee niet echt bekend als een land met een sterk ontwikkelde stripcultuur van eigen bodem. Onterecht, zo blijkt uit twee studies.

The Ultimate Book of British Comics – 70 Years of Mischief, Mayhem and Cow Pies

Kibble-White
Allison & Busby 2005
ISBN 0-74908-211-9
Prijs £14.99
304 pagina's
zwart/wit met kleurkatern (hk)

Great British Comics – Celebrating a Century of Ripping Yarns and Whizard Wheezes

Gravett & Stanbury
Aurum 2006
ISBN 978-1-84513-170-8
Prijs £18.99
192 pagina's
kleur (sk)

Wie in het Verenigd Koninkrijk een (schaarse) stripwinkel bezoekt vindt sneller een Amerikaanse comic dan een Brits beeldverhaal. En wie zich afvraagt welke Engelse stripverhalen met enig succes in Nederland zijn doorgedrongen zal toch echt even zijn hersens moeten pijnigen alvorens een antwoord te kunnen geven. Toch zijn er wel degelijk enkele voorbeelden die te binnen schieten wanneer de lezer *The Ultimate Book of British Comics. 70 Years of Mischief, Mayhem and Cow Pies* bestudeert. Zo is het bijna onmogelijk om de passage over *Eagle* (*'the most celebrated British weekly ever'*) rond stripheld Dan Dare (Daan Durf) te lezen zonder te denken aan de Nederlandse evenknie *Arend*, een braaf 'broertje' van het weekblad *Sjors*.

De ondertitel van Graham Kibble-White's boek belooft een interessant overzicht van zeventig jaar Britse stripgeschiedenis, een geschiedenis waarvan de bronnen vooral te vinden zijn in uiteenlopende tijdschriften. De nadruk blijkt te liggen op strips in de jaren zestig, zeventig en tachtig van de twintigste eeuw, waarmee de auteur – die goed thuis is in de populaire cultuur van zijn vaderland – vooral dertigers en veertigers als lezers hoopt aan te spreken. Door dit selectiecriterium vallen bepaalde titels buiten de boot, waaronder het op volwassenen gerichte *Viz* en de vele voor de Britse markt bestemde edities van Amerikaanse (vooral superhelden)strips. Wat overblijft is evenwel nog steeds de kern van de Britse jeugdstrip in tijdschriftvorm.

Nostalgie

Het boek stemt enigszins weemoedig, of in elk geval nostalgisch. Dat de hoogtijdagen van de Britse striptijdschriften achter ons liggen wordt door Kibble-White geenszins onder stoelen of banken gestoken. Hij geeft expliciet aan dat van de bijna honderd door hem besproken titels er tegenwoordig nog maar vijf verschijnen: *Beano*, *Dandy*, *Commando*, *2000 AD* en *Judge Dredd Magazine*. *Dandy* is het oudste hier behandelde stripblad (sinds 1937) dat een jaar na zijn verschijning gezelschap kreeg van *Beano*, in termen van bekendheid het vlaggenschip van de Britse stripbladen. Deze generatiegenoten zijn beide afkomstig uit de koker van uitgeverij DC Thomson. Die uitgeefgigant verzorgt sedert 1961 ook de (nu maandelijkse) publicatie *Commando*. Dergelijke oorlogsverhalen, merendeels gebaseerd op gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog, overspoelden in de jaren 1960 en 1970 ook grote delen van continentaal Europa, maar alleen de Britten slaagden erin dit concept tot nu in leven te houden. Dat gebeurde overigens temidden van een variërend maar vaak respectabel aantal andere stripbladen van andere snit: jongensstrips, meidenstrips, humor- en avonturenverhalen evenals enkele meer voor volwassen lezers bestemde bladen.

In 1977 vormde een nieuwe titel, het sciencefiction-weekblad *2000 AD* – met onder andere een herboren Dan Dare – een nieuwe en veelbelovende ster aan de striphemel. Het blad bouwde een sterke reputatie op en presenteerde een groot publiek met het werk van Alan Moore en Grant Morrison. Bovendien bood het een podium aan *Judge Dredd*. Vanaf 1990 verscheen *Judge Dredd* in een eigen maandblad, *Judge Dredd Megazine*, een uitgave van Fleetway Publications, die andere gigant in de Britse stripscene.

Het geschetste panorama is – hoewel fragmentarisch gestructureerd – alleszins de moeite waard, zeker als kennismaking met een ruimer dan vermoede Britse striperfenis. De meeste bladen worden op overzichtelijke wijze gepresenteerd met een snelle schets van hun ontwikkeling en een uiteenzetting van hun voornaamste verhalen en personages. Niet zelden is het een cyclus van opkomst en ondergang – vooral de jaren 1970 en 1980 vormden een waar slagveld. Hopelijk volgt er nog eens nader onderzoek naar deze cyclus: wat waren de belangrijkste karakteristieken van de verdwenen bladen en wat is de grootste kracht van de volhouders?

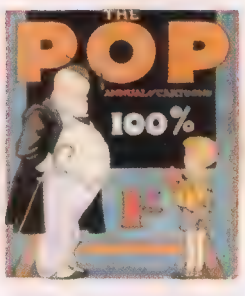

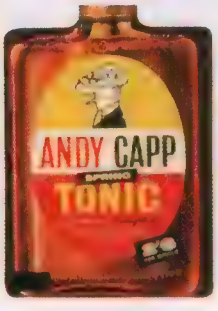

FROM A STORY BY THE FAMOUS AUTHOR, FRANK RICHARDS
BILLY BUNTER of Greyfriars
Harry Wharton, Bob Cherry, Frank Nugent, Johnny Bull and Hurree Singh, the Indian boy, were known as the Famous Five of Greyfriars. As they made their way to the school gates one half-holiday, the fat figure of Billy Bunter hurried towards them.
JUST A MINUTE, YOU FELLOWS. I'M EXPECTING A TEN SHILLING POSTAL ORDER, AND I'D LIKE ONE OF YOU TO LOAN ME THE MONEY IN ADVANCE!
HA! HA! I BET YOU WOULD, BUNTER! BUT YOU'VE CAUGHT US LIKE THAT TOO OFTEN!
SORRY, BUNTER. NOT SO MUCH AS A PENNY DO YOU GET OUT OF ANY OF US!
His round face brimming with wrath, the fat owl of the Remove form glared after the Famous Five as they strolled out through the gates. In the lane outside was a poorly dressed man with a tray of matches and a label attached to the front of his jacket.
THE MEAN BEASTS! I'M STARVING!
DUMB
I SAY, LOOK AT THAT POOR OLD MATCH SELLER... I THINK I'LL GIVE HIM A SHILLING!
ME TOO!

ons taalgebied, al was het heldendom in hun geval zeer betrekkelijk. Heroïscher werk is vervaardigd door Don Lawrence, de tekenaar van *Trigië* en *Storm*, strips die in Nederland meer waardering kregen dan elders. Voorbeeldfiguren voor opgroeiende meisjes waren talloos in Britse strips, velen van hen maakten vervolgens ook hier hun opwachting in het weekblad *Tina*.

In een verkoren hoekje wordt zowaar nog aandacht geschonken aan twee Engelse edities van *Dick Bos*. Dat staat uiteraard in de schaduw van de belangstelling die uitgaat naar bijvoorbeeld *Dan Dare*, die zijn bestaan begon in het ambt van legeraalmoezenier met de passende naam Lex Christian. Hij zou uiteindelijk als roemruchte *'Pilot of the Future'* de geschiedenis ingaan.

Het werk van Raymond Briggs ontbreekt evenmin. In Nederland verscheen destijds een vertaling van *When the Wind Blows* uit 1982 over het leven na de atoombom. Waarom er nog altijd geen Nederlandstalige edities beschikbaar van ander werk van zijn hand – denk bij voorbeeld aan het ontroerende dubbelportret van *Ethel & Ernest* is vooralsnog een raadsel.

Gravett en Stanbury hebben een zeer lezenswaardig en informatief werk afgeleverd. Wie nog niet overtuigd is kan ook nog een blik werpen op het internet.

kees.ribbens@stripschrift.nl

BOVEN - ***Billy Bunter*** **alias** ***Billie Turf*****!**

LINKSBOVEN - **Deze** ***Judge Dredd*** **is gemaakt door Carlos Ezquerra.**

LINKSONDER - **Diverse bekende Engelse striptitels. Let ook op** ***Andy Capp*** **(van Reginald Smythe) in flesvorm; in Nederland bekend onder de naam** ***Linke Loetje*** **(stond jarenlang als dagstrip in** ***De Volkskrant*****).**

ONDER - ***Tank Girl*****, een bekende Britse 'Madonna-achtige' strip van Alan Martin en Jamie Hewlett.**

Toekomstvol

De erkende Britse stripexpert Paul Gravett en zijn co-auteur Peter Stanbury leggen in hun studie minder de nadruk op stripbladen, maar kijken meer naar de gehele (met name naoorlogse) stripproductie in Groot-Brittannië. In het fraai geïllustreerde *Great British Comics. Celebrating a Century of Ripping Yarns and Wizard Wheezes* biedt dit duo een thematisch overzicht van ruim een eeuw Britse strip. Ook dagbladen en beeldverhalen in boekvorm, zo wordt duidelijk, hebben bijgedragen aan de imposante productie aan de overzijde van de Noordzee. Bovendien wekt Gravett zeker niet de indruk dat de Britse stripwereld op sterven na dood is. Hij lijkt hoopvol gestemd over een toekomst vol grafische romans en webcomics.

Wie de verwantschap wil bestuderen tussen het striplandschap in Nederland en dat in het Verenigd Koninkrijk vindt hier ruim voldoende vergelijkingsmateriaal. De Nederlandse striplezer is in de loop der jaren wel degelijk vertrouwd geraakt met tal van Britse stripfiguren. Dat loopt van *Rupert* (*Bruintje Beer*) van Mary Tourtel in de jaren 1920 tot *Gemma Bovary* van Posy Simmonds in het eerste decennium van de 21e eeuw. *Billy Bunter* (*Billie Turf* – inspiratiebron voor drie Nederlandse speelfilms!) en *Andy Capp* (*Linke Loetje*) behoren vermoedelijk tot de bekendste Engelse striphelden in

Meer info:

www.greatbritishcomics.com
www.paulgravett.com

Peter Lord
Een zaak van deeg en dood

RIK SANDERS

De BBC vertoont met kerst een nieuwe *Wallace & Gromit* van Aardman Animations. Ditmaal geen avondvullende klei-animatiefilm van uitvinder Wallace en zijn slimme hond Gromit, maar een tv-productie van dertig minuten. 'Het is een bakkersmysterie... een whodonut', meldt Peter Lord, mede-oprichter en producent van de Britse studio.

RECHTSBOVEN - ***Adam*, een korte Oscar-winnende animatie uit 1991 van Peter Lord over delen uit het scheppingsverhaal die het boek Genesis niet durfde af te drukken.**
ERNAAST - ***Wat's Pig*, een animatie van Peter Lord uit 1996 over een middeleeuwse rover.**

RECHTS - **Wallace en Gromit als stripfiguren in *Beano*-stijl.**

GEHEEL RECHTS - **Wallace en Gromit met kerst op de BBC in een *whodonut*.**

RECHTSONDER - **Geanimeerde videoclip voor de klassieker van Nina Simone onder regie van Peter Lord.**

ONDER - **Nick Park was gastredacteur van dit jubileumnummer van *Beano*. Als jongen was hij dol op *Dennis the Menace*, *The Bash Street Kids* en *Lord Snooty*.**

Peter Lord was in Nederland als eregast van het twaalfde Holland Animation Film Festival, dat in november in Utrecht plaatsvond. In een kort vraaggesprek stipt hij aan dat de BBC met kerst een nieuwe *Wallace & Gromit* van 30 minuten zal vertonen. Ditmaal dus geen tijdrovende lange speelfilm meer, waar een andere partij invloed op wil uitoefenen, zoals bij *The Curse of the Were-Rabbit* uit 2005 (Aardman sloot in 2001 een partnerovereenkomst met de Amerikaanse animatiestudio Dreamworks voor drie lange animaties, maar de samenwerking werd in 2006 afgebroken. Nu werkt de studio samen met Sony).

Waar gaat de nieuwe *Wallace & Gromit* over?
Peter Lord: 'De film heet *A Matter of Loaf and Death*. Het is wederom een spannend 'love & mystery'-avontuur waarin Wallace en Gromit ditmaal broodbakkers zijn – *loaf* is Engels voor brood – en allebei verliefd worden. Een ware 'whodonut', zogezegd! *(lacht)* Ik ben niet direct bij deze animatie betrokken. Dat zijn toch de bedenker Nick Park en scriptschrijver Bob Baker.

Aardman Animations staat soms synoniem aan Nick Park en *Wallace & Gromit*. Dat is geen juist beeld, want er werken talloze animatoren aan mainstream- en onconventionele producties. Werkt u eigenlijk nog aan een animatie?
Jazeker, ik werk aan de klei-animatie *Pirates*. Over twee of drie jaar moet die klaar zijn. Het wordt een avondvullende film van 80 minuten, losjes gebaseerd op het humoristisch en avontuurlijk boek *The Pirates! In an Adventure with Scientists* van Gideon Defoe.

Tussen de animatie- en de stripwereld bestaan talloze raakvlakken. Heeft u iets met strips?
Vroeger meer dan nu. Ik ben opgegroeid met Amerikaanse Marvel-comics. Toen ik ouder werd, ben ik gestopt met het lezen van superheldencomics. Vandaag de dag koop ik er af en toe een paar, vooral als ik op reis ben. Uit nostalgische nieuwsgierigheid! Daarnaast lees ik regelmatig grafische romans, bij voorbeeld van Daniel Clowes of Chris Ware. Ongelooflijk, wat een tekentalent. En Alan Moore blijf ik volgen.

Geen Britse strips gelezen?
Jawel! Die mag ik zeker niet vergeten. Zoals veel kinderen ben ik opgegroeid met *Beano* en de strips van Leo Baxendale. Ik las ook *The Eagle* met Dan Dare (in Nederland uitgebracht als *De arend* en *Daan Durf*. Red.) van Frank Hampson. Tegenwoordig kan ik het me veroorloven origineel tekenwerk te kopen, zoals dat van Hampson.
Nick Park is een groot fan van *Beano*. Hij was deze zomer vanwege het 70-jarig bestaan van het stipblad gastredacteur van het jubileumnummer. Park wilde als jongen later tekenaar worden van *Beano*. Je ziet ook in *Wallace & Gromit* bepaalde *Beano*-trekjes terugkomen: de typische Britse onderkoelde, licht-absurde humor, de spitsvondigheid en de nostalgische hang naar het platteland.

Er bestaan ook strips van *Wallace & Gromit*. Bent u daar bij betrokken?
Nee, daar bemoei ik me niet echt mee. Ik vind het trouwens wel geslaagde bewerkingen, met name die van Tristan Davies en Nick Newman. Die strips hebben ook dat vleugje *Beano*. De nieuwe strips van *Wallace & Gromit* staan trouwens ook in de maanduitgave van *Beano*.

U tekent zelf geen strips?
Nee, al komt het maken van storyboards voor animatiefilms wel in die richting. Ik merk dat de jongere medewerkers op de studio actiever zijn met strips. Die zijn gewend aan crossovers en maken bij voorbeeld kleimodellen voor ons en strips voor een ander.

Wat vindt u van de huidige animatiewereld?
Er verschijnen veel films. De computer heeft de animatiewereld democratischer gemaakt. De drempel is verlaagd. Het is makkelijker en goedkoper geworden. Denk aan flashanimatie, hèt computerprogramma voor het maken van

korte animaties en het aankleden van websites. Al blijf je voor langere films veel computerrekenkracht nodig hebben en is een groot budget onontbeerlijk.
Door de digitalisering is de animatiewereld individualistischer en gevarieerder geworden. Veertig jaar geleden bestond er vooral Disney. De kwaliteit is soms beangstigend goed. Vooral uit Frankrijk komen verrassende, zeer goed getekende producties. Daarin zie je terug dat het een land is van tekenaars. Al worden er ruime subsidies verleend. Dat deden ze in de jaren 1970 ook in het Oostblok en Canada en in de jaren 1980 in Engeland met BBC Channel Four. Dan schiet de kwaliteit omhoog.

Aardman Animations maakt klei-animatie. Dat heeft weinig met computeranimatie (CGI: Computer Generated Imagery) te maken. Toch?
Vergis je niet, bij Aardman bestaat tegenwoordig bijna de helft van het werk uit computeranimaties, vooral commercials en opdrachten voor tv-programma's. En ook bij klei-animatie maken we gebruik van software. Vooral in de voorbereidingen: de achtergronden, de effecten en de detaillering. Bij *Wallace & Gromit: The Wrong Trousers* uit 1993 waren er drie shots digitaal; in de nieuwe film *A Matter of Loaf and Death* is de computer zo'n beetje bij elk plaatje ingezet. Dat klei-animatie handgemaakt vakmanschap is wil nog niet zeggen dat we ouderwets te werk gaan. Het gaat ons allereerst om het maken van een film, en klei is min of meer toevallig het materiaal dat we hiervoor vaak inzetten.

rik.sanders@stripschrift.nl

Klei

*Peter Lord richtte in 1976 samen met Dave Sproxton de studio Aardman Animations op, gespecialiseerd in klei-animatie (*claymation, *gebaseerd op de modelleerklei plasticine). Beroemd zijn de muziekvideo's die Aardman maakte voor Peter Gabriels* Sledgehammer *(1986) en Nina Simones* My Baby Just Cares For Me *(1987). De weg naar publiek succes werd ingeslagen na de aanstelling van Nick Park in 1985 die rechtstreeks van de filmacademie kwam. Park is de man achter populaire animaties als* Creature Comforts, Wallace & Gromit *en* Shaun the Sheep. *Ook maakte hij met Lord in 2000* Chicken Run, *Aardmans eerste lange animatiefilm.*

Uitgeverijen Casterman en Fluide Glacial hebben de handen ineen geslagen. Als uitgeverij Glad IJs geven zij in het Nederlands verhalen uit die eerder in het Franse tijdschrift *Fluide Glacial* te lezen waren. De overeenkomst in de naamgeving zal niet toevallig zijn.

Glad IJs pakt stroef uit

TIJS BAGCHUS

Helaas besteden Casterman en *Fluide Glacial* niet veel zorg aan de lancering van de imprint. Geen introductie van de nieuwe uitgeverij, geen inleiding van de nieuwe series, geen biografische of bibliografische info over de auteurs. Dat had wel wat beter gemogen. Maar goed, per slot van rekening zijn het de albums die het gezicht van een uitgeverij bepalen. Laten we, in willekeurige volgorde, eens naar de eerste vier albums kijken. Alle hebben ze de satire gemeen. En allemaal bestaan ze uit een compilatie korte verhalen passend binnen het *format* van een tijdschrift.

Kroegpraat

Tine bij de Walen is van de hand van Yan Lindingre en Philippe Nihoul. Fransman Lindingre neemt de Walen op de hak. Kennelijk bestaan in Frankrijk dezelfde vooroordelen over Walen als in Nederland over Vlamingen. Tine woont in Charleroi, samen met haar broertje Vretje. Gelijk alle Walen brengt zij haar dagen drinkend en steuntrekkend door. Een fraai beeld van de Walen wordt niet geschetst. Fraai zien ze er overigens ook niet uit. Afgebeeld als varkens, gedragen ze zich zo ook in de beleving van beide auteurs. Het resultaat is ernaar. Expressieloze en statische figuurtjes begeven zich wezenloos tegen een flets decor. De verhaaltjes beperken zich tot kroegpraat en bed-anekdotes. Wellicht werkt zoiets nog in een tijdschrift waar je Tine gedoseerd toegediend krijgt, maar gebundeld in een album is het teveel. Temeer daar Glad IJs bedacht heeft dat het leuk zou zijn om Walen in de Nederlandse vertaling met een Vlaams accent te laten spreken. Wie bedenkt zoiets?

Tine 1: Bij de Walen

Lindingre & Nihoul
Glad IJs
ISBN 978-90-303-6203-6
Prijs €9,80
48 pagina's
kleur (hk)

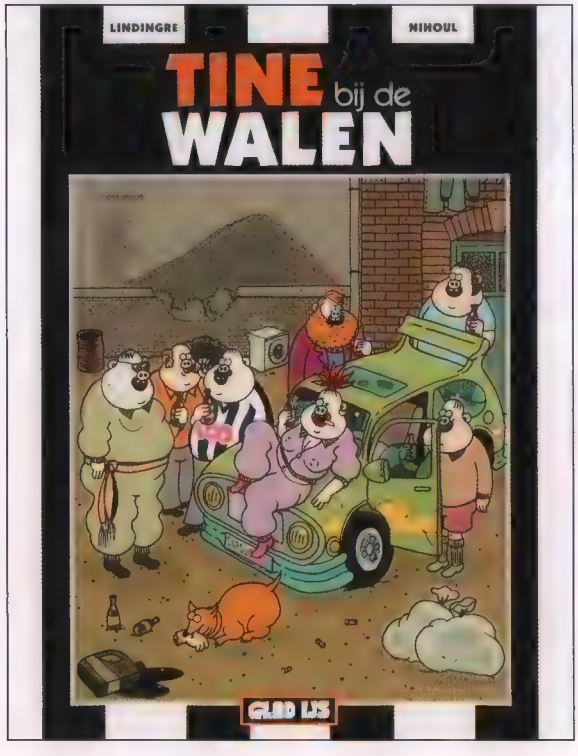

Moppentrommel

Dan *Paul Jester*, naar het gelijknamige personage van Didier Tronchet. Zijn achternaam zal wel niet toevallig gekozen zijn. In het Engels is een *jester* een nar, een clown. En zo is het maar net. Paul is in zijn vroege puberjaren. Het seksuele ver-

TJA, ALS DIT ALLES IS WAT JIJ VAN DE MEIDEN BEGREPEN HEBT, IS HET NIET VERWONDERLIJK DAT IK MET HEN LATER AL DIE PROBLEMEN ZOU HEBBEN!
O JA? EN WAT HEB JE DAN SINDSDIEN VAN HEN ZOAL OPGESTOKEN?
WIJS-NEUS.

Paul Jester 1:
Ontbloot de mysteries van het genot

Tronchet
Glad IJs 2008
ISBN 978-90-303-6204-3
Prijs €9,80
48 pagina's
kleur (hk)

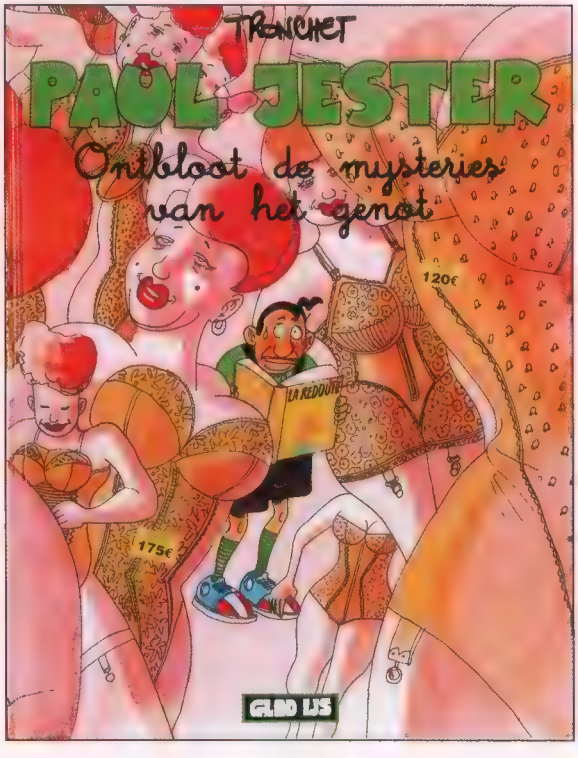

langen ontwaakt, de hormonen gieren door het jonge lijf. En Paul heeft het er niet makkelijk mee. Doorsnee puberleed wordt uitvergroot tot groteske proporties. Klassiekers als z'n zakie dat vast blijft zitten in het afvoerputje als het badwater wegstroomt. Het lijkt de moppentrommel wel. Niets blijft hem bespaard. Maar er is een lichtpuntje. Zijn klasgenootje Anneke schenkt aandacht aan hem. Paul is te stoer, te onhandig en te verlegen om met deze genegenheid om te gaan. Het aardigste moment van het album zit in de staart. Als Paul het puberleed voorbij is, hij is dan een onzekere adolescent, komt hij zijn oude liefde weer tegen, als caissière in de supermarkt. Ze herkent hem niet. Hij peinst erover hoe het geweest zou kunnen zijn als hij destijds maar gewoon en ongedwongen met haar om had kunnen gaan. Maar zijn hormonen zaten in de weg en het kwam nooit meer goed. Geen vrolijk verhaal van een onbekommerde jeugd dus. De toonzetting in donkere, sombere kleuren zetten dat nog eens extra aan.

Bos hout

Meer valt er te lachen bij *Little Kevin*, over een manneke van een jaar of zes, ver voor de pubertijd dus. Vanaf het omslag kijkt hij de lezer brutaal aan, gekleed als Arnold Schwarzenegger en gezeten op een stoer motorrijwiel. Maar al snel blijk het helemaal niet om Kevin te gaan. Kevin heeft namelijk een moeder met een flinke bos hout voor de deur, om het zo maar eens te zeggen. De verhaaltjes zijn zodanig geconstrueerd dat die boezem zoveel mogelijk in beeld wordt gebracht. Al aan het begin van het album klaagt ze dat ze een borstverkleining wil. Het drijft haar man, een ruige spierbundel, bijna tot wanhoop. Blijkt het een 1-aprilgrap, haha. De lezer kan opgelucht ademhalen, want het beste moet nog komen. Op vakantie gaat het gezin naar een naturistenkamp. Dat gunt de lezer de gelegenheid tot een onbelemmerd uitzicht op haar fraaie welvingen. Het moet gezegd dat Coyote het allemaal mooi op papier weet te zetten. Veel om het lijf heeft het echter niet.

Stadse leven

Komen we tot slot aan bij *Boboland*, het fictieve universum van Philippe Dupuy en Charles Berberian. Hoewel, fictief? Volgens de auteurs is het de weergave van het leven zoals het is in een stadse omgeving. In dit geval is het Parijs, maar het had net zo goed Barcelona, New York of Tokyo kunnen zijn, blijkens het schutblad.

Stadbewoners, in de beleving de makers, zijn mannen van ergens in de veertig en werkzaam als reclamemaker, vormgever of modefotograaf. De één vergaart een fortuin, de ander rommelt in de marge. Wat ze allen gemeen hebben, is eigenlijk dat ze geen idee hebben waarom. Succes is toeval. Ook zijn het allemaal snobs en gevoelloze egoïsten. Zo bezien is het geen feest om als veertiger in de stad te wonen. Na een zwak begin volgt toch en redelijk album. Als je de moralistische ondertoon laat voor wat het is, ziet de lezer wat scherpe observaties over het huidige stadse leven.

tijs.bagchus@stripschrift.nl

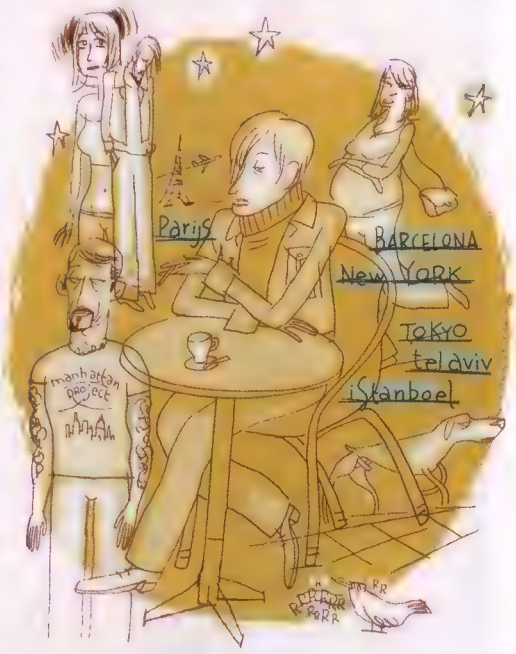

Little Kevin 1

Coyote
Glad IJs 2008
ISBN 978-90-3036205-0
Prijs €9,80
48 pagina's
zwart/wit (hk)

Welkom in Boboland 1

Dupuy & Berberian
Glad IJs 2008
ISBN 978-90-303-6206-7
Prijs €12
56 pagina's
kleur (hk)

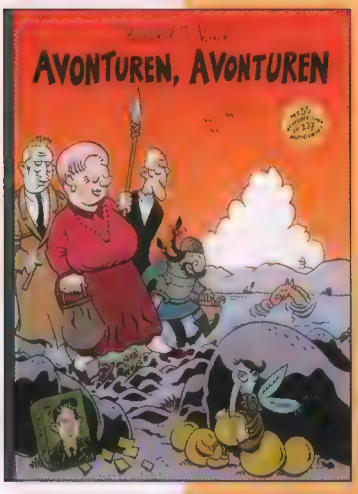

Avonturen, avonturen

Vonk
Catullus 2008
ISBN 978-90-787-5315-5
Prijs €14,95
56 pagina's
kleur (hk)

WILD, DROEFGEESTIG ABSURDISME

Hoewel **Berend Jan Vonk** al sinds jaren wordt beschouwd als één van de meest veelbelovende en originele Nederlandse striptekenaars, moesten de liefhebbers lang wachten op een nieuw album. Maar dat mag er dan ook wezen. Dertien jaar na *In de val Jeanette en and're verhalen*, uitgegeven door Zet.El, verscheen bij uitgeverij Catullus de zeer verzorgde uitgave *Avonturen, avonturen*, waarmee Vonk zijn intrigerende, absurde, soms autobiografische weg verder voortzet. Daarbij beperkt hij zich tot één, zéér eigen, cartooneske stijl: de houtgravure-achtige prenten en de tekeningen in de stijl van José Muñoz uit *Jeanette* zitten er dit keer niet bij.

Niet dat Vonk, die onder meer werd opgeleid bij de Academie Beeldende Kunsten Maastricht, al die tijd heeft stilgezeten. Hij maakt illustraties voor diverse tijdschriften en kranten, onder meer voor *Algemeen Dagblad*, *Adformatie*, *VPRO Gids* en het dagblad *Trouw*, waarvoor hij ook politieke cartoons maakt.

De verhalen in *Avonturen, avonturen* zijn zeer verschillend van aard en lengte, soms lijken ze autobiografisch (de gemiste afspraak met Dolly Parton in *The Nashville debacle*, *Bezoek van de BVD*) soms zijn ze een neerslag van zijn (muzikale, Elvis Presley) interesses: *Der König lebt*, *Early days*. Daarnaast zijn er ook andere fantasierijke verhalen zoals het film-noir-achtige verhaal *Amateurs* en de minder toegankelijke, maar wel intrigende verhalen *Valdez maakt het goed* en *Droom uit de vorige eeuw*. Zoals Vonk zelf zei in een interview: 'De verhalen en grappen die ik maak, zijn voor anderen vaak onlogisch, vol vreemde associaties. Soms ben ik bang dat ze, behalve voor mezelf, nauwelijks te snappen zijn. Ik doe dat niet met opzet. Ik wil helemaal geen bizarre dingen maken. Ik maak gewoon dingen waar ik zelf heel erg om moet lachen.' Te lachen valt er genoeg, om de al genoemde verhalen, maar ook om de regelmatige terugkerende figuren als De Dekselse Drie, Betonnen Vriend, Safari Safari en Iedereens Buurmeisje. Mooie karakters, bizarre situaties, fraaie tekeningen in vrolijke kleuren, teksten met soms een apart idioom, fantasie en absurdisme maken *Avonturen, avonturen* tot een opwindende kijk- en leeservaring met soms verrassende associaties. DR

De oorlog van binnenuit

'Sterven weggaan en weer terugkomen,' de ondertitel van *Zwaluwenspel*, is ontleend aan een tekst die in Beiroet op een muur is geschreven. De tekst was een bron van inspiratie voor striptekenaar **Zeina Abirached**, die meent dat iedere Libanees op de vlucht is maar – net zoals bij de trektocht van zwaluwen – uiteindelijk naar het land terugkeert. Zo ook Abirached: zij woont inmiddels in Parijs, maar werd in 1981 geboren in Beiroet, tijdens de oorlog die Libanon jarenlang heeft geteisterd. In Oost-Beiroet woonde ze vlak naast de demarcatielijn, die de stad in tweeën deelde.

Zwaluwenspel – Sterven weggaan en weer terugkomen

Abirached
Oog & Blik 2008
ISBN 978-90-549-2245-2
Prijs €22,50
184 pagina's
zwart/wit (sk)

De demarcatielijn is de start van haar album. Vanuit vogelperspectief vliegen we het oostelijke deel van Beiroet aan en komen via stad, wijk, straat bij het appartementencomplex van Abiracheds ouders aan. Zandzakken, containers, betonblokken en prikkeldraad markeren de overgangszone van het gevaarlijke buiten (de sluipschutter!) naar het veilige binnen (vers gebakken taart uit de oven). In deze compacte binnenwereld maken we kennis met de zorgen en angsten van mensen in oorlog, maar ook met de bescherming en gezelligheid die familie en buren elkaar kunnen bieden. Dat Abirached de grafische school in Beiroet afrondde, spreekt uit haar strakke, verzorgde, haast filmische beeldtaal. Haar gestileerde tekeningen doen denken aan *design* en zijn een lust voor het oog. Ze is op haar sterkst wanneer ze de herhaling van pictografische beelden inzet om ieders onrust over dierbaren 'buiten' op te roepen. Stilte, met alleen het tikken van de klok – en dat vier pagina's lang! Abirached vertelt een oorlogsgeschiedenis zonder wapens, bloed of gewonden. Verbluffend. EC

Storende verhalen
– Marilyn was here

Klein & Stokkink & Khing
Sherpa 2008
ISBN 978-90-8988-001-7
Prijs € 24,95
72 pagina's
zwart/wit (hk)

Aangenaam storende koning Khing

Uitgeverij Sherpa bundelt in diverse delen het bijzondere werk van **Thé Tjong Khing**. *Storende verhalen* geeft een prachtig overzicht uit de periode dat het tijdschrift *De Vrije Balloen* nog in zijn kinderschoenen stond. In 1975 introduceerde Khing een student economie, Hans van den Boom, aan Jan van Haasteren en **Patty Klein**. Het ongenoegen over de opheffing van stripbladen *Sjors* en *Pep* werd door bovengenoemd viertal vertaald naar de oprichting van een nieuw blad. Enkele oud-Toonder-medewerkers voegden zich bij dit gezelschap en samen sloegen ze een nieuwe weg in. Geweld en seks domineerden de eerste nummers. Na jarenlang voornamelijk kinderstrips tekenen, was het een verademing zonder taboes te kunnen werken. Khing dacht daar anders over. Hij zag liever dat dit nieuwe podium gebruikt zou worden om een kritisch licht te werpen op de maatschappij. Toch koos Khing voor het eerste nummer een verhaal van Andries Brandt, waarbij seks niet werd geschuwd. Dit verhaal, *De stenen god*, vertaalde hij op experimentele wijze naar een woordenloze strip waarin metaforen filmisch aaneengeschakeld werden. Zijn nieuwe benadering vormde een bron van inspiratie voor de andere tekenaars en zette de trend voor *De Vrije Balloen*.

Eigenzinnigheid en verrassende invalshoeken vormen de rode draad in deze serie verhalen. Verhalen die wellicht destijds als storend werden ervaren, maar vandaag de dag nog niets aan kracht hebben verloren. Khing begrijpt wat er voor nodig is om een lezer te boeien. Ondanks nieuwsgierigheid naar het verdere verloop is het een waar feestje om bij elk plaatje even iets langer te stil te staan. Wanneer je het zelfde verhaal nogmaals leest, zie je toch weer nieuwe details en betekenissen.

Op de hardcover prijkt een plaat van Marilyn Monroe. 'TV privaat' roept haar tot leven en laat haar belanden in een eenzijdig interview door een man die opvallend veel overeenkomsten heeft met Henk van der Meijden. De publicatie ervan zorgde voor een potentiële opdracht bij *De Telegraaf*. De levensechtheid van beide personages leidde naar de vraag of Khing de koninklijke familie voor hen wilde tekenen. Khing bedankte voor de eer.

Ook de andere verhalen in deze bundeling zijn intrigerend goed. De diversiteit in tekenstijlen doet verwonderen. Een waar genoegen om dit meesterwerk toe te voegen aan de verzameling! LdM

TOEN JE IN 'T WEESHUIS ZAT... MOEST JE ALTIJD BORDEN WASSEN HÈ? HOEVEEL WAREN 'T ER? DERTIG?
DAT WEET IK NIET MEER...
VEERTIG? VIJFTIG?
WAREN ER VEEL DIEPE BORDEN BIJ? OF WAREN ER MEER PLATTE?
KON JE 'T EIGENLIJK GOED VINDEN MET SIMONE? ZE HEBBEN TOCH BIJ JULLIE GELOGEERD? HOE VOND ZE DAT VAN YVES EN JOU?
SIMONE WAS 'N GEWELDIGE VROUW. IK HAD ERG VEEL RESPECT VOOR HAAR... YVES WAS 'N GEWELDIGE MAN, MAAR IK KAN JE WEL VERTELLEN DAT W.J...
DANK JE WEL, MARILYN, DAT JE HELEMAAL NAAR HOLLAND HEBT WILLEN KOMEN. AL DEZE BLOEDROODE ROZEN ZIJN ALLEMAAL VOOR JOU! ZEVEN-ENZEVENTIG ROZEN! VOOR JOU!
EN HIER HEB IK NOG IETS
WAT 'N PRACHTIG BOEK! WAT STAAT ER? IK KAN 'T NIET LEZEN

ADVERTENTIE

Alleen voor lezers van Stripschrift: GEEN portokosten!

€ 7,50

€ 16,95

€ 7,50

€ 12,95

Alle boekjes besteld via www.foksuk.nl worden gratis verzonden!

Vul het bestelformulier van de webshop in, schrijf in het vakje opmerkingen **"LEVE STRIPSCHRIFT"** en je krijgt de verzendkosten op je rekening teruggestort.

www.foksuk.nl

Prachtige uitgave voor een klein publiek

Halmar de zoon van de zeewolf is een stripboek van uitgeverij Oberon uit 1980. Het was een eenmalige poging deze Vikingstrip van **Don Lawrence** in Nederland weg te zetten. Gezien het feit dat het hierbij gebleven is sloeg de reeks klaarblijkelijk onvoldoende aan. Later maakte uitgever Rob van Bavel dit goed door veel verhalen op te nemen in zijn *Don Lawrence – The Collection*-reeks; uiteraard ontbraken daarin de verhalen over de zeeheld (die zijn oorspronkelijke naam Karl weer terug kreeg) die niet door Lawrence werden getekend. In *Karl the Viking – The Collection* die dezelfde uitgever met trots tijdens De Stripdagen presenteerde, zijn alle verhalen over *Karl the Viking* nu integraal opgenomen. Het is een kloek vierluik geworden dat in een luxe box met speciaal gemaakt omslag in ieder geval een sieraad voor de boekenkast oplevert.

Karl the Viking verschijnt voor het eerst in het Engelse stripweekblad *Lion* in oktober 1960. De reeks zou vier jaar lopen, tot september 1964. Karl, die in andere uitgaven of vertalingen behalve Halmar ook Erik en Rolf wordt genoemd, beleeft klassieke Vikingavonturen zoals 'onze' Eric de Noorman. Hij vaart uit met zijn bemanning op zoek naar schatten, nieuw land of om bepaalde opdrachten te volbrengen. Zijn tegenstanders zijn imposant en hebben prachtige namen als Haakon Vlambaard, Tava de ruggenbreker, Gefion Eenoog en Selgor de Wolfman. Karl zelf weet in iedere aflevering, althans zo lang scenarist **Ted Cowan** de verhalen bedenkt, de slimme oude Sven en de sterke Ajarn aan zijn zijde waarbij herinneringen aan *Roodbaard* terecht opdoemen. Het onvoorspelbare karakter van Karl, samengevoegd met de soms magische oplossingen, maakt de reeks onvoorspelbaar en daardoor leuk.

Over het tekenwerk van Lawrence kan slechts lovend worden geschreven. In de periode voorafgaand aan deze historische reeks had hij zich al beoefend in een klassiek genre door *Olac de gladiator* te tekenen. Oefening baart kunst, zo blijkt. Zijn tekeningen van *Karl the Viking* in zwart/wit geven duidelijk weer in welke hoge mate hij ook in die periode al het realistisch striptekenen beheerste. Uitvergrote emoties, imposante slagvelden en indrukwekkende spierpartijen wisselen elkaar af waarbij het fijne arceerwerk en gebruik van knappe schaduwpartijen meteen opvalt.

In de laatste twee delen zijn ook de verhalen van andere tekenaars (**Ruggero Giovannini**, **Robert Forrest** en **Ted Drury**) en een andere scenarist (**Michael Moorcock**) opgenomen; van enkele verhalen zijn geen makers bekend. In ieder deel vertelt Van Bavel uitvoerig over de achtergronden van de reeks en zijn makers. Het maakt deze stripbundel, mede vanwege zijn verzorgde buitenkant tot een volledige en geslaagde bibliofiele uitgave over een stripfiguur die voor velen een relatieve onbekende is. Wel jammer is dat het vanwege de prijs vooral een feestje voor Lawrence-adepten wordt. Deze strip verdient namelijk een groot publiek. TdK

Karl the Viking – The Collection 1: Het zwaard van Eingar
Karl the Viking – The Collection 2: De krachten van Helvud
Karl the Viking – The Collection 3: De tovenaar van het moeras
Karl the Viking – The Collection 4: De tocht van de langschepen

Lawrence & Cowan (deel 1 en 2)
Lawrence & Drury & Giovannini & Cowan (deel 3)
Lawrence & Forrest & Cowan & Moorcock (deel 4)
Don Lawrence Collection 2008
ISBN 978-90-8886-031-7 (deel 1)
ISBN 978-90-8886-033-1 (deel 2)
ISBN 978-90-8886-035-5 (deel 3)
ISBN 978-90-8886-037-9 (deel 4)
Prijs € 175 (complete schuifdoos)
128 pagina's zwart/wit (deel 1 en 2), zwart/wit en kleur (deel 3 en 4) (hk)

Exclusieve reclamefolder

Eppo Forever is een exclusieve uitgave, slechts bestemd voor de abonnees van *Eppo Stripblad* en is niet in de handel verkrijgbaar. De redactie van *Eppo Stripblad* is erin geslaagd een reclamefolder van 48 pagina's samen te stellen die elke rechtgeaarde stripliefhebber van 8 tot 88 recht in het hart zal raken. Het is het voornemen om in januari 2009 *Eppo Stripblad* op de markt te brengen. Door de deelname van zowel de coryfeeën van weleer als de jonge stripmakers van nu zal de wrede wereld moeten worden overtuigd van de noodzaak een levensvatbaar magazine vol strips uit te brengen.

In dit album staat, naast een geserreerd overzicht van de gloriejaren en ondergang van het stripblad *Eppo*, een viertal jofele strips. Achtereenvolgens *Franka* van **Henk Kuijpers**, *De partners* van **Dick Matena** en **Carry Brugman**, *Storm* van **Martin Lodewijk**, **Romano Molenaar** en **Jorg de Vos**, en *Agent 327* door Martin Lodewijk.

Dit voorproefje op niveau smaakt naar meer. De redactie heeft het idee om stripmakers als Frank Jonker en Hans van Oudenaarden (*Bob Evers*), Jan Dirk Barreveld (*Eugène*) en Eric Heuvel (overbekend van onder meer *Bud Broadway*) de gelegenheid te geven zich in *Eppo Stripblad* te profileren. Met zo'n formule is succes verzekerd. RB

Eppo Forever – De opkomst, ondergang en terugkeer van een legendarisch stripblad

Kuijpers & Matena & Brugman & Lodewijk & Molenaar & De Vos
Don Lawrence Collection 2008
ISBN 978-90-8886-046-1
Prijs € 9,95
48 pagina's kleur (hk)

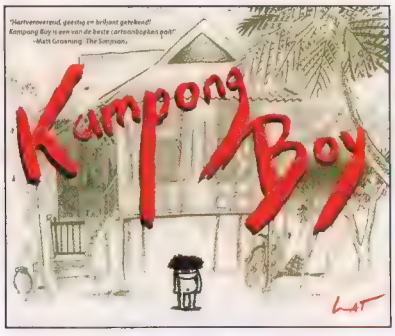

Maleisische dorpsjongen steelt je hart

Lat (pseudoniem van **Mohammad Nor Khalid**, geboren in 1951) heeft als striptekenaar de eer gekregen om een Boeing 737 van Air Asia met zijn tekeningen te verfraaien. Hij is dan ook één van de beroemdste en meest geliefde striptekenaars van Zuid-Oost-Azië. Hij startte zijn loopbaan in Kuala Lumpur als misdaadverslaggever bij de New Straits Times. Lats bijdragen over criminaliteit werden opgevolgd door zijn cartoons, waarmee hij zeer succesvol was. Zijn werk is onder andere vertaald in het Frans, Engels en Japans. In 2002 ontving hij de Fukuoka Asia Culture Prize.

De Nederlandse vertaling van zijn eerste stripboek *Kampong Boy* zag dit jaar het licht. Dat is rijkelijk laat, want dit autobiografische relaas van zijn jeugd in een dorpje in de Kinta Vallei, verscheen al bijna dertig jaar geleden, in 1979. Het was een instant-klassieker waarvan binnen drie maanden duizenden exemplaren werden verkocht. De Nederlandse versie maakt duidelijk waarom. Lats weergave van het opgroeiende jongetje Mat is een uiterst charmant en elegant *coming-of-age*-verhaal. We zien de wereld door de ogen van Mat als pasgeborene. Zijn wereld is zo groot als het huis waarin hij als peuter rondkruipt, spelend met de vlekjes zonlicht op de vloer. We maken kennis met zijn liefkozende moeder, zijn strenge-doch-rechtvaardige vader, zijn zusje Maimunah en zijn sigarettenrokende tante Kathijah. Als zijn wereld groter wordt en hij met vriendjes gaat zwemmen, neemt het beeldverhaal in snelheid toe: met een rotvaart duiken vier blote jochies de rivier in. Lats tekeningen zijn weergaloos: ogenschijnlijk nonchalant, uit de losse pols en kaderloos getekend, gunt hij ons als lezer een intieme inkijk in zijn jongenswereld. Je voelt je net als een van die ventjes, die tijdens een besnijdenis in de palmboom zijn geklommen, om stiekem door het raam te kijken naar wat ook hen later te wachten staat.

Voor Indische Nederlanders en alle anderen die een band met Indonesië hebben, biedt Mats leven een feest der herkenning. Het landschap, de slokans (afvoer) op straat, de inrichting van huizen in de tropen, de kleding van de mensen (sarong en kabaja), het djongkokken (op de hurken zitten) als ze moeten wachten. Hoewel het woord 'kampong' voor Indische Nederlanders vanuit de koloniale context de connotatie heeft gekregen van armoedige volksbuurt, geeft Lat met zijn *Kampong Boy* een volstrekt andere betekenis aan het woord: het dorp om van te houden en om te missen. Aan het einde van het boek verlaat Mat zijn kampong in de vallei om naar de grote school in de stad te gaan. Een mijnbouwmaatschappij gaat onderzoeken of er in de omgeving van het dorp tin zit. En Mat begrijpt dat de modernisering niet is tegen te houden. Dat laat de lezer met een weemoedig gevoel achter, wetende dat *Kampong Boy* dertig jaar geleden is verschenen en de kampong intussen onherroepelijk moet zijn veranderd.

EC

Kampong Boy

Lat
Catullus 2008
ISBN 978-90-78753-18-6
Prijs €16,95
144 pagina's
kleur (sk)

ADVERTENTIE

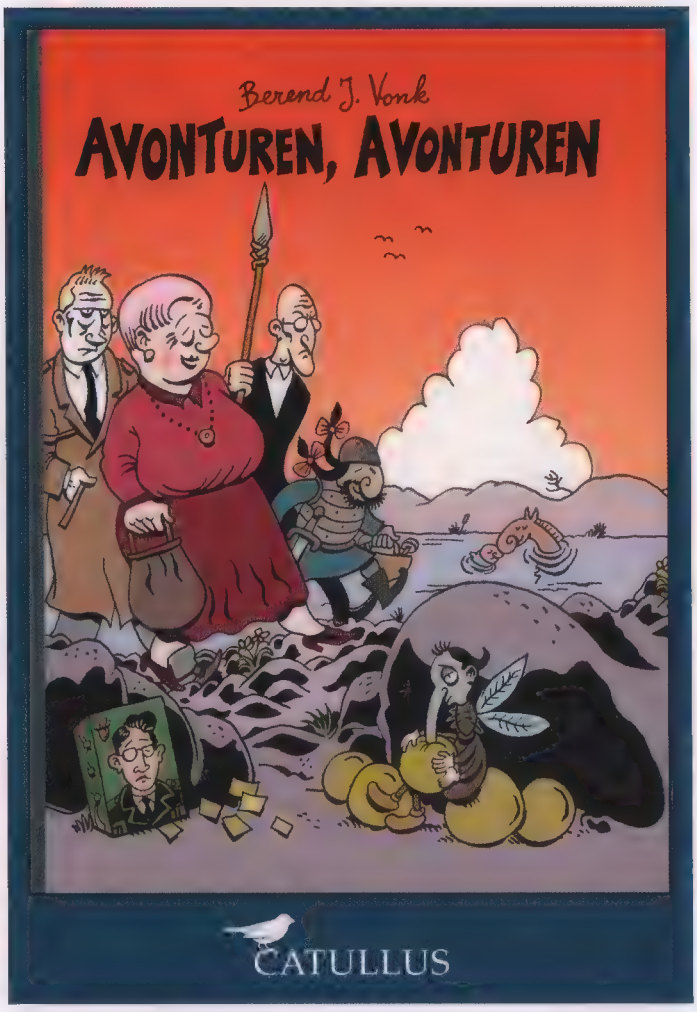

ADVERTENTIE

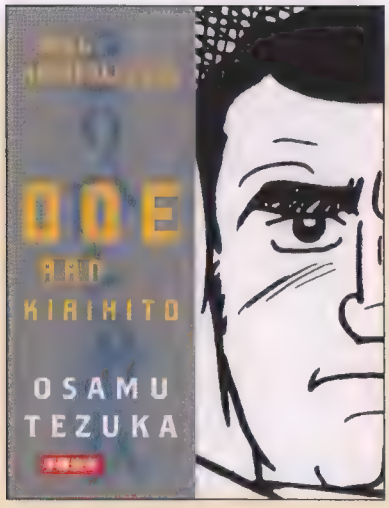

Beter dan Boeddha

Ode aan Kirihito 1: Hondenlevens

Tezuka
L 2008
ISBN 978-90-245-2831-8
Prijs €18,95
384 pagina's
zwart/wit (hk)

Voor hen die lyrisch waren over de achtdelige zojuist afgeronde reeks *Boeddha* van **Osamu Tezuka**: zijn *Ode aan Kirihito* is beter! Deze serie voldoet namelijk aan vele, zo niet alle eisen van een goed stripverhaal: een aangrijpende verhaallijn, soepele situatiewisselingen, voldoende vaart en karakteruitdieping. De tekeningen zijn minder manga dan in *Boeddha* en versterken, mede door de zwart/witte optekening, een scherp zicht op alle emoties. Ook *zoomt* Tezuka met zijn tekeningen vaker uit. Prachtige landschappen of overzichtsplaatjes zijn het gevolg. Het maakt de serie van een nog hoger realistischer gehalte. De karikaturaal getekende personages doen daar niets aan af.
Tezuka toont de Japanse jonge dokter Kirihito die naar een dorpje wordt gestuurd waar een bijzondere ziekte heerst. De mensen veranderen er in hondachtigen. Als Kirihito na enige tijd zelf besmet raakt en voor zijn omgeving spoorloos verdwijnt, komt het verhaal pas echt op stoom. De verschillende nevenpersonages die opdraven maken het verhaal extra onderhoudend. Al snel wordt duidelijk dat Tezuka niet het achterste van zijn tong heeft laten zien. Niet iedereen is of blijkt zoals hij of zij zich voordoet en intriges, machtspelletjes en afgunst voeren het dramatische geheel op. Daar waar Will Eisner als grondlegger van de Amerikaanse grafische roman wordt gezien, verdient Tezuka die titel voor de Japanse stripliteratuur. TdK

Europese manga's bestaan ook

Cutie B 1

Marazano & Li
Dargaud 2008
ISBN 978-90-8558-005-4
Prijs €5,25
48 pagina's
kleur (sk)

Aanvankelijk begint dit eerste deel van *Cutie B* weinig origineel. Met een moeder die werkt als topmodel en een afwezige vader die zich vooral met zaken bezig houdt, is het voor Beatriz niet eenvoudig om op te groeien als tiener. Dit puberende meisje wordt, tot haar eigen (begrijpelijke) ergernis, 'Cutie B' genoemd door haar moeder. Toch gaat deze strip van scenarist **Richard Marazano** en **Yishan Li** verder dan de gangbare sores tussen meiden en jongens. De trefzekere afschildering van het grillige en onzekere tienerbestaan maakt *Cutie B* niet alleen de moeite waard voor tienermeiden, maar ook voor iedereen die deze fase herkent, beter zou willen begrijpen of gewoonweg graag wil genieten van een bijzonder staaltje tekenwerk. Yisan Li weet de tornado aan emoties rond Beatriz met lef te vertalen. De afwisseling tussen de uitbundige mangabeeldtaal en de ingetogen Europese soberheid, weerspiegelt haarscherp de kwetsbare tegenstrijdigheid die de pubertijd met zich mee kan brengen. Je zou kunnen spreken van een Europese manga. De kenmerkende lijnvoering wordt omlijst door verrassend kleurgebruik en nijgt naar een filmische kadrering. Tekenares Yishan Li is van Chinese afkomst en woont in Engeland. LdM

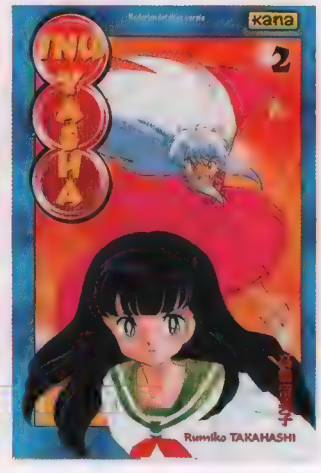

Rare manga

We weten allemaal hoe populair manga in Japan is. Ook weten we allemaal hoe die stripfiguren eruit zien: kinderlijke gedaanten met enorm grote, onschuldige ogen die in vaak gewelddadige verhalen een rol spelen. Ook is het nog niet eens zo moeilijk om te wennen aan de Japanse leesrichting: van achteren naar voren èn van links naar rechts. Moeilijker is het om grip op de strips te krijgen. Of het nu komt omdat de Japanse en Chinese legendes met vele demonen en watergeesten niet bekend zijn en daarom minder aanspreken, de hoofdpersonen Kagome en Inuyasha met tal van onsmakelijke fantasiegedaanten zoals de duizendpootvrouw de strijd moeten aanbinden, de waarde van de Shikon No Tama (het juweel van de vier zielen uit de Shinto-filosofie) me ontgaat of de beeldvoering vaak te wensen overlaat (te grof, hoewel deel twee in dit opzicht beter is), deze manga die inderdaad wemelt van de doodskoppen en skeletten maakt geen blijvende indruk.

Spektakelmanga is niet te Japans

In het jaar 2015 wordt de wereld bedreigd door 'engelen' uit de ruimte. Om het gevecht met deze gigantische wezens aan te kunnen, ontwikkelen een aantal mensen de 'polyvalente vechtmachine' Evangelion. De 14-jarige jongen Shinji, verwaarloosd door zijn vader die de ontwerper blijkt te zijn van deze superrobot, moet zo'n Evangelion besturen om de mensheid te redden.

Dit is in het kort de basis waarop de Japanse auteur **Yoshiyuki Sadamoto** zijn mangareeks *Neon Genesis Evangelion* heeft uitgebouwd (onder de vlag van animestudio Gainax, waarvan hij één van de oprichters is). De serie begon in Japan in 1994 en loopt nog steeds (ook is er een succesvolle anime van gemaakt). Uitgeverij Glénat brengt de mangareeks nu in het Nederlands uit. *Neon Genesis Evangelion* is af en toe zwaar op de hand. De strip is een typische emotierijke manga, een potpourri van sensaties: eenzaamheid, liefde, boosheid, angst, opwinding, opofferingsgezindheid, geweld, humor. Al dit soort verhaalaspecten wisselen elkaar in snel tempo af, wat de (westerse) lezers af en toe een beklemmend gevoel bezorgt. Dit wordt versterkt door het pessimistische wereldbeeld van Sadamoto dat de sfeer van deze manga ten dele bepaalt.

Maar laat je niet afschrikken: *Neon Genesis Evangelion* is namelijk een laagdrempelig spektakelstuk. Sadamoto vertelt liever in beelden dan in woorden en leeft zich uit in de talrijke gevechtscènes. Klein persoonlijk leed van de diverse hoofdpersonages geven deze manga een extra laag. Wie sciencefiction- of avonturenstrips leuk vindt, moet zeker eens aan deze serie beginnen, in plaats van al die vertaalde Franse strips van de tweede garnituur. RS

Neon Genesis Evangelion 1: De engelen vallen aan
Neon Genesis Evangelion 2: De jongen en het mes

Sadamoto/Gainax
Glènat 2008
ISBN 978-90-6969-515-0 (deel 1)
ISBN 978-90-6969-538-9 (deel 2)
Prijs € 6,95
176 pagina's
zwart/wit met kleurkatern
(deel 1, sk)
zwart/wit (deel 2, sk)
(deel 1)
(deel 2)

'**Rumiko Takahashi** (1957) is de mangaka par excellence', zo staat in de pockets te lezen. Tijdens haar middelbare schooltijd maakte ze kennis met manga's en na haar afstuderen aan de universiteit legde Takahashi zich volledig op het tekenen van manga's toe. Ze is één van de meest productieve mangaka en het aantal verkochte exemplaren van haar manga's heeft inmiddels de onvoorstelbare grens van 100 miljoen overschreden. 'Het is daarom waarschijnlijk geen toeval dat ze één van de rijkste, zoniet DE rijkste tekenares van Japan is,' juicht de pocket in een ietwat bevreemdende aanbeveling. Het is maar de vraag of de vertaling van haar werk in het Nederlands haar nòg rijker zal maken. EC

Inu Yasha 1 en 2

Takahashi
Kana 2008
ISBN 978-90-8558-012-6 (deel 1)
ISBN 978-90-8558-013-3 (deel 2)
Prijs € 5,95
192 pagina's
zwart/wit (sk)

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

Voor strips, boeken, originele tekeningen, autofolders, stripverzamelobjecten en veel meer kijk je op www.profbarabas.nl
Nu vele Suske en Wiske-items in onze webwinkel!
-MAU-
Barabas
Met spoed gezocht: mooie stripverzameling. Barabas biedt u een eerlijke en goede prijs!! Mail ons op info@profbarabas.nl of bel 06-16110888

Magistraat in stripvorm heeft lange adem

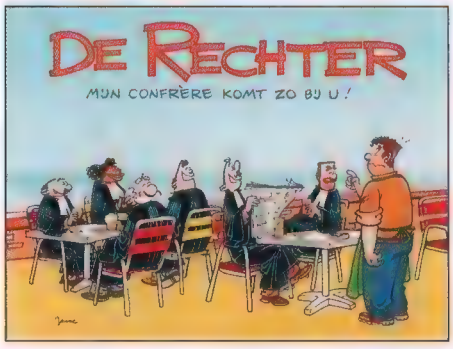

Jesse van Muylwijck is een buitenbeentje in de Nederlandse stripwereld. Letterlijk ook, want hij woont al een aantal jaar in Canada. Dat weerhoudt hem er niet van om gestaag verder te werken aan zijn eigenhandig opgebouwd fonds rond *De rechter*. Deze krantenstrip bestaat inmiddels vijftien jaar: de meeste recente bundel is *Mijn confrère komt zo bij u!* (vanwege het jubileum ook in luxe editie). Ter gelegenheid van een stripexpositie die dit jaar te zien was in het Gevangenismuseum in Veenhuizen verscheen tevens de gelegenheidsuitgave *De rechter en de bajesklant. Selfmade man* Van Muylwijck is naast striptekenaar ook karikaturist en cartoonist. In 15 jaar tijd zijn er zo'n 4700 afleveringen verschenen van *De rechter*. Kenmerken: milde humor met veel verwijzingen naar de actualiteit en doorspekt met woordgrapjes, getekend in een strak-economische stijl. Even leek het erop dat de strip door alle fusieperikelen en formaatverkleiningen uit veel kranten zou verdwijnen. In een aantal gevallen is die beslissing teruggedraaid, tot vreugde van veel oudere lezers. Vandaag de dag verschijnt *De rechter* dagelijks in veertien Nederlandse regionale kranten. Het is een knappe prestatie wanneer je al zo'n lange tijd een krantenstrip aan de gang kan houden. Dat is tegenwoordig niet veel Nederlandse striptekenaars gegeven. RS

De rechter 11: Mijn confrère komt zo bij u!

Van Muylwijck
Jessecartoons
2008
ISBN geen
Prijs €14,50
108 pagina's
zwart/wit (sk)

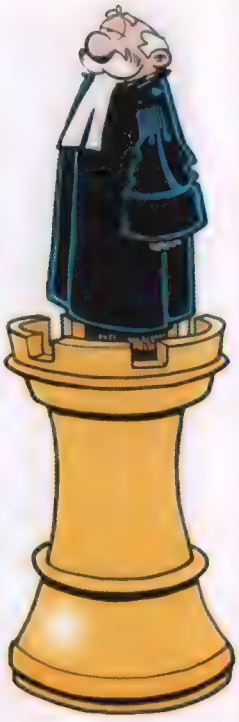

Verdienstelijk debuut

Jop is het meer dan verdienstelijke debuutalbum van **John Erkelens**. Na het plotselinge stilvallen van het blad *Myx Stripmagazine* verdween zijn podium voor voorpublicatie zodat lezers moesten wachten op het album dat hij nu in eigen beheer heeft uitgebracht. Erkelens tekent op karikaturale wijze een hele reeks herkenbare tekenfilmfiguurtjes. Jop is daarin de hoofdfiguur die na een bezoekje aan de apotheek plotseling naar de toekomst wordt geflitst. Daar wordt hij geconfronteerd met twee menselijke robotjes, Ro-1 en Ar-2 genaamd. Samen met een professor trachten zij met terugwerkende kracht de gevolgen van een ingeslagen meteoriet ongedaan te maken. Erkelens speelt met de tijdsfactor en voert een behoorlijke hoeveelheid figuren op die het scenario soms net iets te complex maken om van een vlot lezend geheel te spreken. De reeks oogt als een kinderstrip maar vraagt concentratie. Zijn tekeningen, voorzien van dikke belijningen en primaire kleuren werken aanstekelijk en kennen een hoog 'Peyo-gehalte'. *Johan en Pirrewiet* zou zo maar eens in zijn boekenkast kunnen staan. Kwinkslagen tussendoor en slapstickachtige scènes verhogen dit vermoeden. Dat Erkelens kan tekenen, zal niemand betwijfelen. Hij timmert daarmee inmiddels ook al jaren aan de weg. Zijn *coming out* op albumniveau is een geslaagde; zijn strips verdienen een groter publiek. Opmerkelijk is nog het aantal pagina's (46), daar moet druktechnisch een mouw aan gepast zijn! TdK

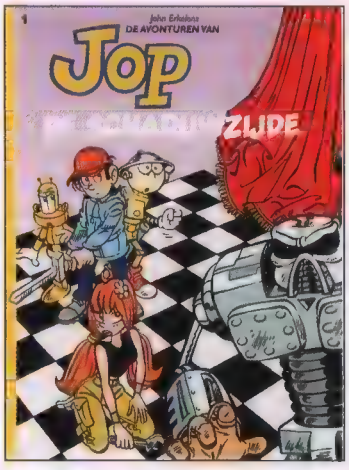

Jop 1: De schaduwzijde

Erkelens
Studio Zoetermeer 2008
ISBN geen
Prijs €12,50
46 pagina's
kleur (sk)

[EN VERDER]

Antarcides 1: Het weeskind van Maelmordha (Paris/Val, Daedalus). Overtuigende start van een epos over het fictieve koningrijk Abarugon Antaricides, meer dan 10.000 jaar geleden, op de plek waar nu de ijskap van Antarctica ligt. JdL

Arcadia Archief 4: De Ravottersclub: De koningdetectives (Tibet, Arcadia). Verzorgde uitgave van een oude serie van Tibet over een groep jongens met een clubhuis. De oubollige strip moest het terecht afleggen tegen *Rik Ringers* en *Chick Bill*. Leuk is wel dat *De Ravottersclub* typische Tibet-trekjes vertoont: veel slapstick, dynamisch tekenwerk en schalkse humor. Inclusief interview Tibet. RS

Arctica 1: Tienduizend jaar onder het ijs (Kovacevic/Pecqueur, Silvester). Goeie nieuwe reeks van Silvester waarbij alles draait om een meisje dat wordt gevonden in een capsule in een ijsberg. TdK

Aya uit Yopougon 3 (Oubrerie/Abouet, L). Slotdeel van een drieluik rond Aya uit Yopougon, een volkswijk van een stad in Ivoorkust. Frisse stripsoap zonder de gebruikelijke Derde-wereldclichés. RS

Bankgeheimen 3.2: De confrontatie (Wachs/Richelle, Glénat). Wachs hanteert een wat dik aangezette stijl en het verhaal wordt iets te langdradig uitgekauwd. Beetje extra peper kan geen kwaad. TdK

Bleach 1 en Bleach 2 (Kubo, Kana). Deze nieuwe mangareeks waarvan meteen twee delen verschijnen, levert minder vuurwerk op dan de intensieve promotiecampagne belooft. Over geestverschijningen en een zoektocht naar zielloze monsters. TdK

Boerke 4 (De Poortere, Bries) Ondanks het ontbreken van gesproken woord wordt wederom geen blad voor de mond genomen. Ook niet voor het kruis. Zwartgallige originaliteit druipt van de pagina's. LdM

Climax 2: Vostok (Brahy/Corbeyran/Braquelaire, Dargaud). In deel twee van deze spin-off van *Imago Mundi* staat Loic Mellionec centraal. Hij neemt een freelance klus aan in Vostok, Antarctica en stelt vast dat het ook daar geen zuivere koffie is. TdK

Diamanten 2: Goelagtranen (Bartoll/Bartoll/Kolle). De geheime diensten van de USA en Rusland bemoeien zich met de diamanthandel. Hun motieven blijven vaag. RB

De grappigste avonturen van Donald Duck 22 (Diverse scenaristen/Don Rosa, Sanoma). Keno Don Rosa laat zich graag inspireren door de heroïsche *Duck*-vertellingen van Carl Barks. Zijn pogingen om meer diepgang in de avonturen aan te brengen pakt soms geforceerd en vermoeiend uit. Uitgerekend het leukste verhaal in deze bundel is van de Nederlandse scenarist Jan Kruse die een eenvoudig gegeven – Donald gaat met Katrien uit – uitwerkt tot een korte, ouderwets-grappige aflevering. RS

Eendracht maakt macht?

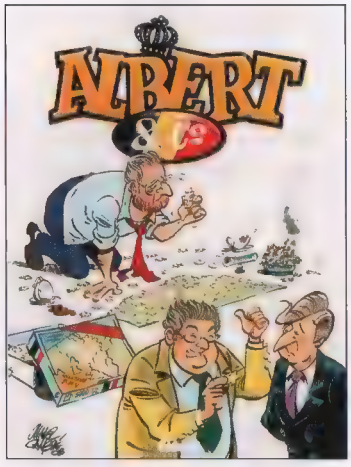

Je zult maar koning van België zijn. Het is vast geen pretje om de vorst uit te hangen in een land dat haast aan tweespalt ten onder gaat. Dit uitgangspunt levert genoeg inspiratie op om er de spot mee te drijven. In ieder geval bij de Belgische tekenaar Charel Cambré die de soapstrip *Albert & Co* bedacht. Het eerste deel is verschenen bij Glénat. Verrassend, omdat Cambré een Vlaamse tekenaar is en Glénat zich vooral op de Franstalige markt richt. Of misschien toch niet, omdat Glénat Benelux in Brussel is gehuisvest, de stad die een buffer vormt tussen Vlaanderen en Wallonië.

In Nederland is Cambré, die ook werkt voor Studio Vandersteen, bekend van de kinderstrips *Jump* (Standaard) en *Mega Mindy* (Studio 100) en de soapstrip *De Pfaffs* (scenario: Ronald Grossey). Zijn *Albert & Co* is een frisse parodie op het Belgische koningshuis met naast koning Albert en koningin Paola vooral de prinsen Philip en Laurent in de hoofdrol. Net als bij het Nederlands koningshuis valt er genoeg te lachen om de Belgische monarchie. De grappen zijn soms gevat, soms melig en hier en daar pure slapstick.

De strip verschijnt in de Belgische *Story*; de inkleuring en inkting is van 'den Hollander' Jeroen Steehouwer. RS

Albert & Co 1

Cambré
Glénat 2008
ISBN 978-90-6969-998-1
Prijs € 6,95
48 pagina's
kleur (sk)

De druïden 2: Ys (Istin/Jigourel/Lamontagne, Daedalus). De Bretonse druïde Gwenc'hlan onderzoekt als detective de moord op drie collega-druïden. De problematische relatie tussen de christelijke en heidense godsdiensten wordt wat al te uitvoerig beschreven. JdL

El Niño 4: Vergeten! (Perrissin/Pavlovic, Arboris). De verpleegkundige Vera beleeft spannende hedendaagse avonturen in Indonesië op zoek naar haar onbekende broer, een vermaard piraat. Actueel, vierde deel van de eerste vijfdelige cyclus. DR

De erfgenaam 3: Het labyrint van Thot (Meyer/Béhé/Giroud, Glénat). Redelijke reeks met een wat traag verloop. Uit de samenwerking tussen de tekenaars Meyer en Béhé blijkt dat 1+1 ook wel eens minder dan 2 kan zijn. TdK

Eugène 4 (Barreveld) Dit vierde deel is niet het beste in de reeks, maar dat neemt niet weg dat eeuwige verliezer Eugène vermakelijk uit de hoek blijft komen. Hij raakt zijn baan en zijn huis kwijt. Tot overmaat van ramp ziet hij nog maar één uitweg: terug naar zijn ouders. LdM

Evert Kwok 2 (De Blouw/Evenboer, Syndikaat). Gortdroge humor wordt door veel amateur-cartoonisten verward met slechte humor. De webcartoons van *Evert Kwok* zijn al jaren totaal ongrappig, maar toch wordt deze rotzooi voor de tweede maal alweer in boekvorm uitgegeven. Dat krijg je als zelfs Kluun en *Veronica Magazine* roepen dat dit leuk is. Waarschuwing: leuk is het totaal niet. En het tekenwerk is kut. JM

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

[DE BOVENTOON]

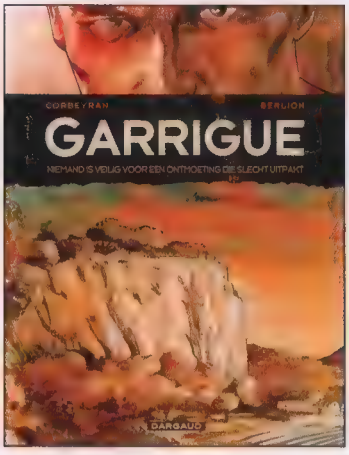

Garrigue 1: Niemand is veilig voor een ontmoeting die slecht uitpakt

Corbeyran & Berlion
Dargaud 2008
ISBN 978-90-8558-026-3
Prijs €7,95
52 pagina's
kleur (sk)

Aangenaam langzaam gistende thriller

Garrigue opent met drie tekstloze bladzijden. Het is een snikhete dag in Garrigue, een dorp in het departement Alpes de Haute-Provence. De stemming is dreigend, al na een paar platen weet je dat de afgebeelde persoon met autopech in ernstige problemen is geraakt. Zijn dood komt niet onverwacht en lijkt een kille, cynische afrekening. De dader behoort tot een vriendengroepje van vier mannen, ogenschijnlijk brave burgers, die in het diepste geheim hun duistere zaakjes uitvoeren. Tien jaar na deze laffe moord staat de moordenaar, zij aan zij met zijn vrienden Martial en Dédé, aan het graf van hun jong overleden kameraad Rémi. Martial, een vroegtijdig gepensioneerde gendarme, komt na de begrafenis in het huis Rémi bij toeval op het spoor van het slachtoffer van een decenium geleden. Hij komt steeds meer aanwijzingen tegen dat zijn vrienden met de zaak van doen hebben.

Corbeyran (pseudoniem van **Eric Corberand**) laat deze thriller aangenaam langzaam gisten. De vriendschappen en relaties tussen de vriendenclub beschrijft hij gedegen, met af en toe wat sprongen in de tijd, en intrigerend genoeg om uit te kijken naar het afsluitende deel. Het tekenwerk van **Olivier Berlion** heeft zo zijn beperkingen; de figuren kennen een houterige motoriek en een niet foutloze anatomie. Hij compenseert deze minpunten met sterke composities en fraai kleurgebruik. JdL

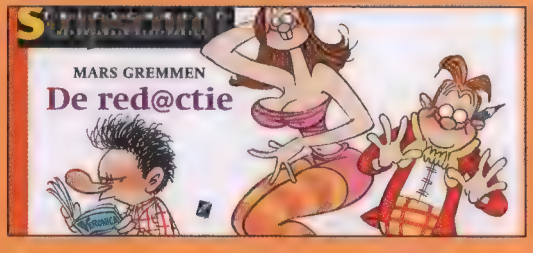

De redactie is een één-strooks gagstrip die anderhalf jaar verscheen in *Veronica Magazine* en zich zogenaamd afspeelde op de burelen van dat periodiek. In vorm eigenlijk een krantenstrip, verdient **Mars Gremmen** ondanks – of wellicht juist dankzij – het beperkte forma(a)t met deze creatie een ruime voldoende. Zoveel blijkt wel uit deze verzameling grappen en grollen in de reeks *Nederlandse strippa-rels*.

Natuurlijk, niet alle afleveringen zijn even sterk. Hilarische grappen, flauwigheden en platvloers vermaak (wat het laatste betreft mogen we de doelgroep zeker niet uit het oog verliezen...) wisselen elkaar af. Of, als we het anders willen stellen: de thema's variëren van satire en ironie tot poep- en piesgrappen. En over het geheel genomen valt er genoeg te lachen, zelfs als de aanpak melig of laag-bij-de-gronds is.

Al met en al gewoon jammer dat de strip maar zo kort heeft gelopen. Fijn daarom, dat *Stripschrift* (Stripstift) deze creatie heeft uitgegeven.

[E N V E R D E R]

Flor de Luna 2: La finca Don Diego (Lambert/Stalner/Boisserie, Glénat). Bijzonder aardig familiedrama met als achtergrond de sigarenhandel. TdK

De bètacanon van Fokke en Sukke (Van Tol/Reid/Geleijnse, Catullus). Het vogelduo neemt de vijftig kernbegrippen uit de bètacanon onder handen. Over het vaststellen van het standaardmodel bij voorbeeld: 'De ideale maten zijn... 90-60-90! Toch zit er ook een serieus educatief kantje aan deze grappenmakerij met tal van verwijzingen naar hoe je de bètacanon moet plaatsen. RS

De Furox 2: Terra Nova (Spruyt, Bries) De eeuwenoude draak Furox wordt anno 1933 opgejaagd door een gewetenloze Nazileider en zijn demonische leger. Twee Joodse historici en een kat schieten te hulp. Uitgewerkt in een eigenzinnige tekenstijl. LdM

Garrigue 2: Niemand is veilig voor een ontmoeting die slecht uitpakt (Corbeyran/Berlion, Dargaud). In dit tweede deel vallen de ontbrekende puzzelstukjes van deze thriller op het Franse platteland overtuigend op zijn plek. Het sterk uitgesponnen scenario eindigt met een loutering van het personage Martial. Een soort moralisme dat niet storend is maar geloofwaardig aandoet. JdL

Hammerfall 3: De wachters van Elivagar (Talijancic/Runberg, Dupuis). Zware Vikingenreeks met veel personages waar je echt even voor moet gaan zitten. Opmerkelijk is dat de naam van de collectie – Impressie(s) – is verdwenen! TdK

Hara Kiwi 4 (Lectrr, Silvester). 'Ik wil een scheiding', zegt de waarzegster tegen haar advocaat, 'mijn man gaat me volgende week bedriegen'. Laat Lectrr maar schuiven met zijn arsenaal aan knap gevonden (woord)grappen. TdK

Heer der dolende zielen 4: Het beest (Vehlmann/Bonhomme, Dargaud). In het achttiende-eeuwse Savoie waart het bloeddorstig Beest rond. De neven Jean-Baptiste en Xavier jagen 'm op. Fraaie, bij vlagen donkere avonturenstrip. RS

Hoshin Engi 1: Start van het Hoshin-project (Fujisaki, Glénat). Van deze manga werd ik agressief. Niet door de obligate gevechten, maar door het infantiele tekenwerk, het ongeloofwaardige verhaal over de door een foute vrouw gemanipuleerde jonge keizer Chuo en vooral het extreem onleuke voorwoord van auteur Ryu Fujisaki. 'Ik wil m'n best gaan doen!' Doe dat dan ook, man! JM

Inu Yasha 3 (Takahashi, Kana). In de werkelijkheid achter de werkelijkheid huizen vele demonen en afschuwelijke monsters die de helden van deze manga naar het leven staan. Een drukke ongecontroleerde maar magische reis door de tijd op zoek naar een juweel dat uit elkaar is gespat. RB

Lanfeust van de sterren 5: De bacterieplaag (Tarquin/Arleston, L). L pakt deze populaire sciencefictionreeks van Arleston op en start, naast de heruitgave van de delen 1 en 2, ook met dit nieuwe verhaal. Lichtvoetig en prettig leesbaar. TdK

Meer van het zelfde

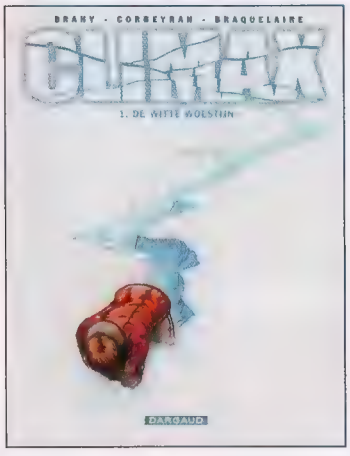

Climax 1: De witte woestijn

Brahy & Corbeyran & Braquelaire
Dargaud 2008
ISBN 978-90-6793-999-7
Prijs €5,75
48 pagina's
kleur (sk)

Climax is een *spin-off* van de reeks *Imago Mundi*, maar blijkt vooral veel van hetzelfde. Ten eerste spelen dezelfde personages mee en ten tweede bepalen dezelfde onderwerpen – technologische hoogstandjes vermengd met duistere complotten – de verhaallijn. Het is dan ook onduidelijk waarom het verantwoordelijke trio, **Luc Brahy** voor de tekeningen en **Eric Corbeyran** en **Achille Braquelaire** voor het scenario, voor een afwijkende serienaam hebben gekozen.

In het eerste deel van de beoogde vier speelt de intelligente *babe* Leia de hoofdrol. Zij mag namelijk aan een wetenschappelijke expeditie op Antarctica meedoen. Uiteraard bevindt zich zelfs daar gespuis dat het op de nieuwsgierige en onberispelijke IT-expert heeft voorzien.

Qua tekenstijl heeft Brahy in vergelijking met de voorgaande reeks weinig ontwikkeling doorgemaakt. Storend is dat veel van de overzichtsplaten rechtstreeks overgetrokken lijken te zijn. Ook ontstaat de indruk dat Brahy eerst de achtergrond heeft geschetst om pas daarna de details aan te brengen, met twee over elkaar gelegde doorzichtige pagina's die niet op elkaar passen als eindresultaat. TdK

Alleen, door dit soort moderne strips naast klassiekers in de serie *Nederlandse stripparels* op te nemen, is de gedachtegang achter de parelreeks mij niet duidelijk. De hoge prijs van deze kleine uitgaven is alleen gerechtvaardigd wanneer er klassiekers aan de vergetelheid worden ontrukt. Voor een strip als deze (leuk, maar recent en zeker geen stuk stripgeschiedenis) vind ik €9,95 echt te veel geld. WT

De redactie 1

Gremmen
Stripstift 2008
ISBN 978-90-74539-3-26-5
Prijs €9,95
72 pagina's
zwart/wit (sk)

Lefranc 19: Londen in gevaar (Martin/Taymans/Drèze, Casterman). Aanslagen in Londen en Parijs, dubbelspionnen en een naoorlogs nazi-complot rond een atoombom: Lefranc heeft er als verslaggever zijn handen weer vol aan. Vaardige avonturenstrip, zij het wat ongeloofwaardig. Zoals die inspecteur van Scotland Yard die aan het einde van de strip verslaggevers verbiedt om over de verwikkelingen te schrijven! Tsja... RS

Lincoln 4: Strafkamp (Jouvray/Jouvray, Daedalus). De misantropische Lincoln is inmiddels een corrupte politie-agent in New York. Als hij wordt betrapt komt hij in een onmenselijke gevangenis terecht, maar met behulp van God (die hem eerder onsterfelijk heeft gemaakt om de zin van het leven te ontdekken), weet hij te vluchten en zint op wraak. Boeiend verhaal, stijlvol getekend en verteld. DR

Mam, met mij (Kolk/De Wit, Harmonie). Fraai uitgebeelde telefoongesprekken van Nienke uit *Single*, die niet lekker in haar vel zit, met haar moeder, die natuurlijk van alles de schuld is. Nienke weet verbaal zeer inventief al haar problemen en frustraties op (onbedoeld) komische wijze te herleiden naar haar liefdeloze opvoeding. DR

Mandalay 2: De jungle van ijs (Thirault/Guice/Perkins, Daedalus). Mooi in beeld gebracht avontuurlijk (vervolg)verhaal over een zoektocht naar vijf spiegels uit een ondergronds heiligdom uit de 16e eeuw in Mandalay, Birma. Speelt zich af rond 1940, ook de tijd van dekoloni-

ADVERTENTIE

"DE STRIP-AAP"
Voortaan kun je al je strips vanuit je luie stoel bestellen!

Al meer dan 10.000 strips online!
www.stripaap.nl

ADVERTENTIE

STRIPWINKEL WONDERLAND

wonderland productions
Paardsdemerstraat 19
3500 HASSELT
✆ 011/22 82 00

[DE BOVENTOON]

Fascinerende keus voor Albanië

De wet van de Kanun 2: De amazone

Manini & Chevereau
Daedalus 2008
ISBN 978-90-8810-027-7
Prijs €15,95
48 pagina's
kleur (hk)

Tussen de verhaallijn van het eerste deel van *De wet van de Kanun* en het vervolgverhaal zit een periode van 30 jaar. Het weeskind Leka Golovin is een cynische gangsterleider geworden in het postcommunistische Albanië, verslaafd aan filmklassiekers die hij bekijkt in zijn middeleeuws kasteel. Op een dag ontdekt een van Leka's mannen door stom toeval de mythische bibliotheek van een vroegere kasteelheer, Capidan van de Mirdites. Het topstuk van zijn bibliotheek is een boek waarin alle personen staan die met een bloedschuld opgezadeld zaten als gevolg van een moord. Die bloedschuld konden ze vervolgens in het kasteel aflossen om in het reine te komen met de familie van het slachtoffer. De bloedwraak was een vorm van stammenrechtspraak die gangbaar was in Albanië waarin de familie van een vermoorde persoon het recht had die te wreken op iemand van de 'vijandige' familie. Een boekhouder hield het allemaal bij in het bloedboek. Leka leest dat zijn Russische vader, waarmee zijn contact minimaal was, de laatste geregistreerde moordenaar in het boek was. Mysterieus genoeg is die informatie uit 2007. Hierdoor zal Leka, volgens de wet van Kanun, als enige erfgenaam van zijn vader moeten boeten voor die moorden. Voorafgaand aan deze wraak volgt een lange flashback die een Shakesperiaans drama blootlegt.

Jack Manini beschrijft overtuigend hoe door dwang en willekeur de persoonlijke geschiedenis van individuen en families door deze beschuldiging volledig gemanipuleerd kan worden. Als decor kiest hij Albanië en het tijdperk van de communistische dictatuur. Een fascinerende keus want Albanië was en blijft een van de onbekendste plekken van Europa. **Michel Chevereau** is een getalenteerde tekenaar die, afgezien van een lelijk omslag, met zijn stilistisch vermogen en knappe composities het verhaal de juiste dynamiek geeft. Wellicht is routinier Alfonso Font (*De bannelingen van de Aarde*) één van zijn voorbeelden, want diens werk roept de nodige vergelijkingen op. *De wet van de Kanun* lijkt een prachtig afgerond tweeluik maar er volgt nog een derde deel. Ik ben benieuwd wat dat deel nog kan toevoegen aan dit prachtige album. JdL

Samoerai-vertelling, fantasy-saga èn

Bakemono is een kruising tussen een traditionele Japanse samoerai-vertelling en een fantasy-saga. In een grijs verleden, 'het tijdperk van het evenwicht', komen de keizer en de keizerin van de witte dynastie kort na elkaar gewelddadig om het leven door krijgers van de Zwarte heer. Tengu, een samoerai in ruste, belooft de keizer op diens sterfbed om de witte dynastie in stand te houden en op te treden als zijn krijger. Tengu is geen gewone sterveling maar half mens-half demon die zich als een reusachtige raaf in de strijd kan werpen.

Jean-Luc Sala doet zijn verhaal met veel structuur uit de doeken en neemt de tijd om de per-

[EN VERDER]

satie en opstandige inlanders. Met romantische ontwikkelingen en bovennatuurlijke krachten. DR

Marq denkt 2 (Van Broekhoven, Silvester) De tekenaar zelf speelt de hoofdrol in een serie korte verhalen. Los van enkele leuke invalshoeken en kort boeiende gedachtekronkels is het geheel twijfelachtig. Dat wordt niet verzacht door goed tekenwerk. LdM

Monster 10: Picknick (Urasawa, Kana). Een heel erg Europese manga, want dit tiende deel speelt zich af in Praag, met een ongedeelde hoofdrol voor de Duitse freelance journalist Grimmer. Goed, zijn pad kruist dat van de Japanse seriehoofdpersoon Tenma, maar dienst rol is in dit deel marginaal. Grimmer onderzoekt de zaak Kinderheim 511, die draait om communistische kinderexperimenten. Een indringend avontuur met een enge martelscène. Knappe regie en spanningsopbouw, maar jammer dat de Japanse auteur Noaki Urasawa aan Grimmer zo'n rare karikaturale kop heeft gegeven. JM

Olga Lawina 1 (Straatman/Vleeschouwer/Lodewijk, Stripstift). Aardige strip op strookjesformaat uit 1984 vol platte truckershumor en turbulente achtervolgingen. Met ook een glimp van Agent 327. Het tekenwerk van Willem Vleeschouwer is leuk, maar soms wat jachtig van aard. Voor de verzamelaar! JdL

Red Bridge 1: Mister Joe and Willoagby (Gamberini/Charles/Charles). Twee mannen hebben elk hun eigen overwegingen om het plaatsje Red Bridge in Vermont te bezoeken. Beiden worden geconfronteerd met geheimzinnige overlijdensgevallen. Gepsychologiseer van de koude grond tegen een prachtig herfstdecor. RB

Reiziger 4: Toekomst 4 (Stalner/Boisserie, Glénat). In het afrondende deel van deze toekomstcyclus stapelen de mysteries en dubbele identiteiten zich op. Curieuze reeks. TdK

Rembrandt (Deprez/Deprez, Casterman). Vincent van Gogh is voor diverse stripmakers een inspiratiebron, maar Rembrandt van Rijn? Voor de gebroeders Olivier en Denis Deprez in ieder geval wel. Zij vatten zijn leven stemmingsvol samen op een losse, haast impressionistische wijze. RS

Scooterboys 1 (Hemji, Boemerang). Hoewel het tekenwerk van de onbekende Hemji verrassend fris is, compenseert het niet de trage en te flauwe grappen. TdK

Scribbly 8: Het is maar een droom, jongen (Arends, Silvester). Scribbly tart de lezer en zijn eigen omgeving met zijn vondsten en uitspraken. Soms wel even schakelen naar de juiste zender om de humor te ontvangen. TdK

Suus en Sas 5: Zzzzeur Meyer (Leever, Sanoma). Een vrolijke strip van twee stripheldinnen uit *Tina*. Ze houden zich bezig met school en jongens. De grapjes zijn soms wat al te flauw. EC

Tam, duf en stereotiep

De poort naar de hemel 1

Makyo & Sicomoro
Dupuis 2008
ISBN 978-90-314-2871-7
Prijs € 14
56 pagina's
kleur (hk)

In een realistische setting komen drie meiden aan het woord. Behalve het scholier zijn, hebben zij met elkaar gemeen, dat zij alle drie een zelfmoordpoging achter de rug hebben. De meiden, jong volwassenen, worden privé ge-teisterd door echte problemen: ouders overleden, pa slaat en wil het lijf van zijn dochter aanraken of is met de noorderzon vertrokken. Als ook de schoolresultaten te wensen overlaten, trekken ze de conclusie dat de wereld verder mag gaan zonder hen. Ze trekken zich terug in een weekendhuisje van de familie van één van hen, in het van mysteries overlopende Bretagne. Daar, in de kelder van de boerenhofstede, zou zich een poort naar de hemel bevinden.

Zoveel klein leed bij elkaar kan tot iets moois leiden. Echter, het geheel is tam, duf en stereotiep. De drie jongedames maken elkaar het leven zuur, zoals het op die leeftijd hoort. Daardoor wordt een mens geestelijk weerbaar. Maar voorts gebeurt er niets in dit eerste deel van een verhaal van **Makyo** om volledig te overtuigen. Tekentechnisch valt op dit *Vrije vlucht*-album niets af te dingen. De overheersende sfeerscènes en sombere decors van **Eugenio Sicomoro** geven de vlucht uit de werkelijkheid van de drie meiden een aparte mystieke betekenis, die nog niet kan worden geduid. RB

Grieks drama

Bakemono 1: De eed van de Tengu

Sala
Lombard 2008
ISBN 978-90-5581-644-6
Prijs € 7,95
48 pagina's
kleur (sk)

sonages te introduceren. Erg fraai zijn de commentaren die hij de goden vanuit het Paleis van de harmonie in de mond legt. Deze personages beoordelen op geestige wijze het aardse gekonkel als het koor in een Grieks drama. Sala's tekenwerk kent helaas een aantal tekortkomingen die je voor lief moet nemen. De pagina's zijn dermate druk bevolkt en daarbij niet altijd even gelukkig ingekleurd dat ze nogal eens vermoeiend overkomen. Het arsenaal aan gelaatsuitdrukkingen is bij hem daarnaast nogal beperkt. Ook hebben de mannelijke personages zonder uitzondering een forse kaaklijn, waardoor zijn personages inwisselbaar overkomen. Ondanks deze tekortkomingen is dit eerste deel in de reeks zeker de moeite waard. JdL

Tir Nan Og 2: De nalatenschap (De Cock/Colin, Daedalus). Lastig volgbare reeks door de vaak onsamenhangende gebeurtenissen. De tekeningen zijn sfeervol vooral door de inkleuring. TdK

Titeuf 11: De zin van het leven (Zep, Glénat). In dit elfde album maakt Zep meer dan waar waarom *Titeuf* zo razend populair is in Frankrijk. Sterke grappen – zowel inhoudelijk als visueel – over een opgroeiend jongetje. Nu Nederland nog veroveren! RS

Tristan 10: De heksen (Cayman/Payen/Martin, Casterman). Meer dan acht jaar was het wachten op dit tiende deel (de eerste twee delen verschenen in de serie Xan). Martin droeg het idee aan dat scenarist Payen uitwerkte tot een nooit spannend wordend verhaal. Gezichten tekenen is niet Caymans ding maar prachtige historische plaatjes tekent hij wel. TdK

Vinci 1: De gebroken engel (Convard/Chaillet, Glénat). Spannend verhaal over Leonardo da Vinci die in deze reeks een geheimzinnig dubbelleven leidt. TdK

De wandelaar (Taniguchi/Kusumi, Casterman). Volgens Jirô Taniguchi kun je manga's maken zonder per se slechteriken op te voeren. In *De magische berg* liet hij dit al zien, en ook *De wandelaar* is er een bewijs van. Het is een levensbeschouwelijke strip over een man die besluit te gaan wandelen in Tokio en zijn omgeving weer proeft. Dat maakt nostalgische gevoelens in hem los. Jammer dat de strip niet in kleur is. Dat had het album minder afstandelijk gemaakt. RS

ADVERTENTIE

Nederlandse Stripklassiekers
voor de jeugd van toen

TOM POES

Integrale uitgave van de 69 Tom Poes-verhalen uit het weekblad Donald Duck.
De verhalen waren voor velen de eerste kennismaking met de avonturen van Tom Poes en Heer Bommel.
Geheel in de originele kleuren gedrukt.
Reeds 20 delen verschenen. Prijs per deel € 59.

Eric de Noorman

Voor het eerst volledig in boekvorm: alle verhalen van Eric en Erwin de Noorman.
Van alle striphelden die in de jaren veertig en vijftig hebben rondgelopen, is Eric de Noorman degene die het meest tot de verbeelding van zijn lezers sprak.
Reeds 22 delen verschenen. Prijs per deel € 52.

DICK BOS

Alle 73 avonturen van Dick Bos in een reeks van 19 luxe banden.
In april 1941 lag in de kiosken een klein boekje met een compleet stripverhaal! En wat voor één! Een met een echte held: judoka-detective Dick Bos!
Reeds 13 delen verschenen. Prijs per deel € 52.

Kijk op www.uitgeverij-panda.nl of vraag meer informatie.
T: 070 3615393, F: 070 3060256, E: info@uitgeverij-panda.nl

BIJ STRIPWINKEL FANTASIA VIND JE ALLES WAT JE HARTJE BEGEERT!
VERLANGLIJST
TEVENS INKOOP EN VERKOOP VAN ORIGINEEL WERK!
aanwezig op dit moment:
DANIEL FRANZ FRANQUIN HERGÉ & studio JIPPES KRESSE MICHETZ TOONDER & studio en nog vele anderen
Grote Collectie Antiquarische Strips, w.o.:
GENUMMERDE ZWAARDVIS, COLLECTIE LOMBARD, UITG. DUPUIS RUIM AANWEZIG V.A. 1947, DE GROTE KRESSE EN TOONDER VANAF 1946.

Gelderlandplein 203-205 • 1082 LW Amsterdam • 020 - 64 27 888
www.stripwinkelfantasia.nl

AGENDA

AANVULLINGEN? VERTEL HET ONS! STUUR NIEUWS OVER BEURZEN, TENTOONSTELLINGEN OF ANDERE INTERESSANTE STRIPEVENEMENTEN AAN **AGENDA@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR **POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.**

- ***t/m 27 december 2008*** *Expo 'Erik de Graaf', Galerie Lilys, Weimarstraat 58, 's-Gravenhage, info: www.erikdegraafcomics.blogspot.com*
- ***t/m 31 december 2008*** *Expo 'Argibald', Theater Kikker, Ganzenmarkt 14, Utrecht*
- ***t/m 31 december 2008*** *Expo 'Boerke in Turnhout' van Pieter de Poortere, Nationaal Museum van de Speelkaart/Tram41, Druivenstraat 18, Turnhout, België, info: www.tram41.be*
- ***t/m 4 januari 2009*** *Expo 'Berlijn' van Marvano, Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2191980 of www.stripmuseum.be*
- ***t/m 10 januari 2009*** *Expo 'Joost Veerkamp', Galerie Lambiek, Kerkstraat 132, Amsterdam, info: (+31)(0)20-6267543 of www.lambiek.net*
- ***t/m 22 februari 2009*** *Expo 'De nieuwe kinderstrip', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2191980 of www.stripmuseum.be*
- ***10 januari 2009*** *Workshop 'Hanco Kolk', Mekanik Strip, St. Jacobsmarkt 73, Antwerpen, België, info: (+32)(0)3-2342347 of www.mekanik-strip.be*
- ***17 januari 2009*** *Workshop 'Kees de Boer', Mekanik Strip, St. Jacobsmarkt 73, Antwerpen, België, info: (+32)(0)3-2342347 of www.mekanik-strip.be*
- ***14 februari 2009*** *Workshop 'Randall C.', Mekanik Strip, St. Jacobsmarkt 73, Antwerpen, België, info: (+32)(0)3-2342347 of www.mekanik-strip.be*
- ***21 februari 2009*** *Workshop 'Lectrr', Mekanik Strip, St. Jacobsmarkt 73, Antwerpen, België, info: (+32)(0)3-2342347 of www.mekanik-strip.be*
- ***28 februari 2009*** *Workshop 'Marcel Ruijters', Mekanik Strip, St. Jacobsmarkt 73, Antwerpen, België, info: (+32)(0)3-2342347 of www.mekanik-strip.be*
- ***28 februari en 1 maart 2009*** *Stripbeurs Breda, Racketcentrum Breda, Terheijdenseweg 500, Breda, info: www.stripbeursbreda.nl*
- ***8 maart 2009*** *12e Leuvense Stripbeurs, Zaal Redingenhof, Redingenstraat 90, Leuven, België, info: (+32)(0)16-236597*
- ***28 maart 2009*** *11e Oost-Nederlandse Stripboekenbeurs, Broerenkerk, Achter de Broeren 1, Zwolle, info: www.oostnederlandsestripboekenbeurs.nl*
- ***26 en 27 september 2009*** *De Stripdagen, Expo Houten (v/h Euretco Expo Center), Meidoornkade 24, Houten, info: (+31)(0)6-22408450 of www.stripdagen.nl*

ADVERTENTIE

Yendor
STRIPWINKEL

Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
Tel 010 - 433 17 10
Fax 010 - 411 38 54

Boerke in Turnhout

2008 is voorlopig het jaar van de Gentse striptekenaar en illustrator Pieter de Poortere. Niet alleen werd hij begin dit jaar verkozen tot de nieuwe stadstekenaar van Turnhout, maar hij mag ook tot eind 2008 zijn werk exposeren in het Nationaal Museum van de Speelkaart in dezelfde plaats. *Boerke in Turnhout* is de toepasselijke titel van deze tentoonstelling. Niet alleen vanwege deze expositie maar ook door de vele Boerkes die dit jaar in Turnhout opdoken. Zo verscheen dit Vlaamse keuterboertje op de affiches van de erfgoeddag, de cultuurmarkt en de kermis van Turnhout. Maar ook op stickers, badges, in de stadskrant, op een alternatief stadslogo en in een grote *Waar is Boerke?*-zoekplaat. De Poortere zal ook een stripmuur voor zijn rekening gaan nemen; het ontwerp is tijdens de expositie te bekijken. Het verschijnen van een bijzonder *Boerke*-kaartspel in opdracht van Strip Turnhout maakte de overstap naar een tentoonstelling in het Nationaal Museum van de Speelkaart alleen maar eenvoudiger. Ook ander werk van de tekenaar is te bekijken zoals de vrouwelijke tegenhanger *Hoerke*, en *Joe de Eskimo*. Verschillende originelen sieren de wanden. Het eerste *Boerke*-album verscheen in 2001. De Poortere hanteert een tekenstijl die knipoogt naar Dick Bruna en zijn pagina's kennen een vast stramien en een beperkt kleurenpalet. In twaalf vierkante hokjes vertelt hij tekstloos zijn vaak cynische verhaal. Hij dwingt zich door de beperkingen in kleur en vorm te zoeken naar de essentie. Het contrast van kinderlijke vrolijke kleuren en de harde grappen is vaak groot. De Poortere studeerde aan de kunstacademie Sint Lucas waar hij les kreeg van onder andere Ferry en Ever Meulen. Zijn *Boerke* is de invulling van de invloeden die hij daar op deed met schilderijen van Vlaamse schilders uit de 19e eeuw die de werkende mens op het platteland verheerlijkten. 'Die sfeer sprak me aan; het principe van een boertje dat de wereld niet aan kan en voortdurend belaagd wordt door de boze buitenwereld. Zo is *Boerke* uiteindelijk ontstaan', aldus De Poortere enige jaren geleden. De expositie loopt nog tot 31 december. TdK

Meer info: zie agenda.

→ WINNEN

Bleach is de nieuwste mangareeks van uitgever Kana. De serie, waarvan begin oktober meteen twee delen verschenen, wordt stevig gepromoot. In sammenwerking met de uitgever geven wij vijf keer de eerste twee delen weg aan lezers van *Stripschrift* die ons het goede antwoord op de volgende vraag geven:

Hoe heten de twee hoofdpersonages uit de reeks *Bleach*?

Stuur het antwoord vóór 15 januari 2009 naar

Bleach-prijsvraag
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
of naar winnen@stripschrift.nl

Bij meer dan 5 goede oplossingen zal er worden geloot. De winnaars maken we in een volgend nummer bekend. Maximaal één inzending per adres en discussiëren over de uitslag doen we natuurlijk niet.

Uitslag Lana-prijsvraag *Stripschrift 394*:
Het eerste avontuur van Lana Planck speelt zich af in de fictieve Hanuman-woestijn.
Wij vroegen wie of wat Hanuman in werkelijkheid is.
Het juiste antwoord, een Hindoeïstische apengod, werd overweldigend vaak ingestuurd. Loting moest daarom de winnaars bepalen, en dat zijn geworden: Fons van Erp (Terheijden), Kees van Kempen (Nieuwegein), J. Leguijt (Westzaan) en Margriet Schuit (Zwolle).
Gefeliciteerd allemaal!

Ook een keer iets schrijven over jouw specialisatie binnen de stripwereld?

Neem dan via redactie@stripschrift.nl contact met ons op!

→ INBOX

COMMENTAAR? KRITIEK? EEN UITGESPROKEN MENING? ALLES IS WELKOM VIA **INBOX@STRIPSCHRIFT.NL** OF IN POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM. MAAR... DE REDACTIE BEHOUDT ZICH HET RECHT VOOR OM DE SCHAAR TE HANTEREN, DAT SPREEKT VANZELF.

NIKS VERANDERD VOOR STANDHOUDERS

Hallo Ben Bits,
Naar aanleiding van je column in *Stripschrift 394* over standhouder zijn op Stripdagen Haarlem wil ik graag met veel nostalgie daar nog een en ander aan toevoegen. Op mijn driedaagse huwelijksreis naar Amsterdam in juni 1971 ontdekte ik stripwinkel Lambiek en mede daardoor dat je strips kon verzamelen! Een virus dat mij, tot groot verdriet van mijn echtgenote, nooit meer heeft losgelaten. Vrij kort daarna ontdekte ik uiteraard Het Stripschap.
Ik denk dat ik 29 jaar lid ben geweest. Ik heb vanaf het tweede of derde jaar van dat lidmaatschap als standhouder op de beurzen gestaan, als particulier maar ook als professional (van 1982 t/m 1985 had ik in Eindhoven een stripwinkel). En altijd was het wat met het Schap. Altijd was de beurs – tenminste die voor de eigen leden en die vormen toch de Het Stripschap, of niet soms? – het ondergeschoven kindje waarvoor die leden wel braaf betalen mochten maar verder ergens achterin of op een lastig vindbaar plekje werden weggemoffeld. Na een zoveelste incident in Den Haag – een keer waren wij als standhouders zelfs een kwartier tot een half uur later binnen dan het publiek, de sleutel van de standhoudersdeur was kwijt – heb ik mijn lidmaatschap opgezegd. Met zo'n organisatie wilde ik niks meer te maken hebben. Jammer voor mezelf, maar helaas.
De eerste keer Stripdagen Haarlem ben ik mee geweest met een goede vriend van mij die als lid van Het Stripschap een kraampje had gehuurd. Nou, we hebben het geweten. Het was wederom een dieptepunt. Onzichtbaar weggewerkt op een drugsgebruikersveldje (de spuiten lagen her en der) en de organisatie van dit evenement presteerde het te beweren dat iedereen die plek toch wel zou kunnen vinden! Nog geen verwijzingsbord had ze gezet! Alle auto's achter elkaar aanschuiven in een nauw eenrichtingsstraatje; ik heb er een klein uur over gedaan om, over een afstand van ongeveer 300 meter, op de plaats van bestemming te komen en uit te laden. En na afloop dus omgekeerd. We waren 's avonds tegen elf uur thuis! 's Zondags zijn we gewoon niet meer gegaan: we konden het niet meer opbrengen. De helft van ons standgeld naar de kl... En wat je ook zei: je werd gewoon niet serieus genomen. Kortom, je artikel heeft oude wonden weer opengereten! Na al die jaren nog niks veranderd.
Loek Donders, Veghel

P.S. Ondanks dit alles was Het Turfschip in Breda elk jaar weer een feest. Waar is die goeie ouwe tijd gebleven? Ik weet me nog te herinneren dat één der standhouders door het gedoe van het Schap compleet doordraaide en dat buiten bij de ingang voor de standhouders grotendeels op zijn vrouw afreageerde die probeerde te sussen. Ja, dat waren nog eens tijden...

HET VAK

DEZE RUBRIEK IS BESTEMD VOOR MUTATIES IN HET ROERIGE STRIPWERELDJE, ALSMEDE VOOR MELDINGEN VAN OVERLIJDEN. FUNCTIEWIJZIGINGEN, WISSELINGEN VAN UITGEVER OF DISTRIBUTEUR, VERHUIZINGEN... HIER LEEST U ER ALLES OVER. STUUR MUTATIES AAN **HETVAK@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

>WAARHEEN?

Tijdens De Stripdagen in Houten werden de albumjaarprijzen bekend gemaakt en uitgereikt. **Hanco Kolk** won in de categorie Nederlands Literair met *Meccano 4: De ruwe gids*. **Alex Turk** won met *Timo 1: Gefeliciflapstaart!* in de categorie Nederlands Jeugd. **Milan Hulsing** en **Michiel de Jong** haalden het met *De avonturen van Lana Planck 1: Operatie Hanuman* in de categorie Nederlands Avontuur en Vermaak, terwijl in de categorie Buitenlands **Lewis Trondheim** en **Appollo** met hun album *Het eiland Bourbon 1730* de hoofdprijs kregen. Inkleurster **Marloes Dekkers** won in de categorie Productie voor haar inkleurwerk van *Meccano 4*.

Joost Swarte is voor het omslag dat hij vorig jaar voor *The New Yorker* tekende, bekroond met de Award of Exellence 2008 door het Amerikaanse vakblad *Communication Arts Magazine*. Het winnende ontwerp heeft als onderwerp 'Summer Reading' en werd op 20 augustus geplaatst.

Het Nederlands Instituut voor Animatiefilm bestaat vijftien jaar. Dat feestje werd extra luister bijgezet door een reeks toezegde financiële ondersteuningen. Zo heeft het ministerie van OCW voor vier jaar subsidie toegezegd, heeft ook de gemeente Tilburg haar subsidiebelofte verhoogd, en de provincie Noord-Brabant deze zelfs verdubbeld.

De Belgische filmregisseur **Danny de Vent** viel meerdere malen in de prijzen met zijn korte animatiefilm *De zwemles*. Op het Internationaal Filmfestival van Vlaanderen in Gent won hij de Prix IUP voor de Beste Europese Kortfilm terwijl de film op het Ottawa International Animation Festival een soortgelijke prijs ontving in de categorie Animation made for Children. In Amsterdam tenslotte, op het KLIK! Amsterdam Animatie Festival, kreeg hij nog eens een Eervolle Vermelding in de Open Competition.

De maagd en de neger, het stripdebuut van **Judith Vanistendael**, is genomineerd voor het beste boek 2008 op het aankomende stripfestival van Angoulême. Bijzonder is dat dit niet alleen geldt voor de categorie debuutalbums maar ook voor het algemeen beste stripalbum!

Scenarist **Raoul Cauvin** ontving op 11 oktober in het stadhuis van Sint-Gilles de grote prijs Sint-Michiels 2008 van het stripfestival van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest. Veelschrijver Cauvin is ondermeer de man achter *De blauwbloezen*, *Agent 212* en *Sammy*. Andere prijswinnaars waren **Charel Cambré** (beste album van Nederlandstalige auteur: *Jump*) en **Mohamed Aouamri** (beste tekening: uit het tweede deel van de tweede cyclus van de reeks *Op zoek naar de tijdvogel*).

Het Vlaamse Onafhankelijke Stripgilde (VOS) heeft tijdens haar 30e verjaardag drie Stripvossen uitgereikt. De eerste, die van de meest verdienstelijke organisatie, ging naar het **Vlaams Fonds voor de Letteren** vanwege de jarenlange ondersteuning – middels het verstrekken van subsidies – van jonge stripmakers. **Marvano** won met zijn stripalbum *Twee koningskinderen*, het derde en afsluitende deel van zijn *Berlijn*-cyclus, de Stripvos voor het beste Nederlandstalige album. **Jeff Broeckx** werd door de jury omschreven als een romanticus, die kinderen kan laten wegdromen in een spannende en aangename fantasiewereld. Het leverde hem een Stripvos op voor de meest opmerkelijke en rijk gevulde carrière waarin hij ondermeer *Dag en Heidi*, *Sloeber* en *Klein Suske en Wiske* tekende.

Marjane Satrapi ontvangt in februari 2009 de titel van doctor honoris causa van de Vlaamse KU Leuven en de Waalse UC Louvain. Dit eredoctoraat, dat zij samen met drie anderen ontvangt, dankt zij aan de stripverhalen *Persepolis* en *De muzikant* die passen binnen het thema 'multiculturaliteit, interculturaliteit en diversiteit'.

>WAARVOOR?

Raymond Macherot tekenaar van *Chlorophyl* en *Snoesje*, is op 26 september op 84-jarige leeftijd overleden. Deze in Verviers geboren tekenaar had na de Tweede Wereldoorlog journalistieke èn schilderambities, maar koos om financiële redenen voor een loopbaan als tekenaar. Zijn eerste cartoons verschenen in het satirische weekblad *Pan* onder de auteursnaam Zara. In 1953 belandt hij bij de tekenstudio van uitgeverij Lombard. Een aantal korte strips verschijnen in het weekblad *Kuifje*. Hij legt zich vervolgens toe op dierenstrips. *Chlorophyl* verschijnt voor het eerst in 1956. Een andere strip die in 1959 voor het eerst verschijnt, is *Clifton*, de Britse detective. Eenmaal overgestapt naar *Robbedoes* tekent hij *Poezekat*, *Snoesje*, *Pantoffel* (op scenario van René Goscinny) en *Minnolt* (op scenario van Raoul Cauvin). Macherot concentreerde zich uiteindelijk op *Snoesje* hoewel hij ook samenwerkte met Yvan Delporte voor de scenario's van *Mulligan* (tekeningen van Berck) en *Isabel* (Will, André Franquin en Yvan Delporte).

ADVERTENTIE

STRIPWINKEL DICK BOS

BURGEMEESTER BAUMANNLAAN 119a
3043 AJ ROTTERDAM-OVERSCHIE
WWW.STRIPWINKELDICKBOS.NL
TEL: 010-461 31 47 • FAX: 010-461 40 02
POSTMASTER@STRIPWINKELDICKBOS.NL

RAYMOND MACHEROT - CHLOROPHYL TEGEN DE ZWARTE RATTEN

Op 1 oktober overleed **Boris Jefimov**. Deze Russische politieke cartoonist van Joodse afkomst werd maar liefst 108 jaar oud. De in Kiev geboren striptekenaar tekende strips en cartoons met een overwegend politiek of propagandistisch karakter. Bekend werd hij met karikaturen van Hitler en andere nazi's voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog. Zijn eerste tekening werd vlak na de Eerste Wereldoorlog gepubliceerd. In zijn gehele carrière zouden er ongeveer 70.000 volgen. Hij werkte ondermeer voor de *Pravda* en in één van zijn boeken werd het voorwoord verzorgd door Leon Trotski, gewaagd omdat Stalin de strenge scepter toen nog zwaaide. In Nuremberg maakte hij karikaturen van de beklaagden uit de Tweede Wereldoorlog en op zijn honderdste publiceerde hij zijn autobiografie. Op de dag dat hij vorig jaar 107 werd, werd hij nog aangesteld als cheftekenaar van de krant *Izvjestija*. Hij ontving diverse staatsonderscheidingen en werd al in 1967 tot volksschilder benoemd.

Op 17 november overleed **Guy Peellaert** aan de gevolgen van een hartstilstand. In 1968 baarde hij opzien in het Nederlandse taalgebied met de verschijning van *Pravda*, een strip op scenario van Pascal Thomas. Hij voerde daar de Franse Françoise Hardy op als hoofdfiguur. Eerder tekende hij *Les Aventures de Jodelle*, één van de eerste erotische strips, alleen verschenen in het Frans. De in Brussel geboren schilder en graficus werd bekender door ander werk dan striptekenen. Hij maakte bekende filmaffiches en ontwierp platenhoezen voor de groten der (pop- en film)aarde. Hij is ondermeer verantwoordelijk voor de posters van de film *Taxi Rider* met Robert de Niro en platenhoezen voor David Bowie (*Diamond Dogs*) en de The Rolling Stones (*It's only Rock and Roll*). De Franse uitgever Seuil brengt *Pravda* in december opnieuw uit. Guy Peellaert werd 74 jaar.

25₹ МОНГОЛ ШУУДАН MONGOLIA
35₹ МОНГОЛ ШУУДАН MONGOLIA
45₹ МОНГОЛ ШУУДАН MONGOLIA
55₹ МОНГОЛ ШУУДАН MONGOLIA
THE BRAVE LITTLE TAILOR
The Fight Between Mickey and the Giant

HARRY'S POSTZEGELHOEKJE

Wat bezielde de Mongoolse posterijen om een serie zegels uit te geven met afbeeldingen uit de Disney-bewerking van *Het dappere kleermakertje*? Deze animatiefilm met Mickey in de hoofdrol kwam uit in 1938 en kon in de loop der jaren zo veel toeschouwers bekoren dat het in 1994 bij de verkiezing van meest geslaagde tekenfilmpjes aller tijden op de 26e plek eindigde. Dat is niet gering en zeker reden voor een postzegeluitgave. Daarnaast is het ook een bijzonder filmpje omdat het één van de laatste is waar we Mickey nog in zijn oorspronkelijke vorm kunnen zien; in het twee jaar later gemaakte *Fantasia* heeft hij kleinere ogen.
Maar misschien is de echte reden dat het dunbevolkte steppenland zich destijds goed kon identificeren met de kleine held die de grote reus verslaat, want ingeklemd tussen de grote reuze buurlanden China en de Sovjet Unie is die vergelijking snel gemaakt. HW

Land van herkomst:
Mongolië

Jaar van uitgifte:
1987

Cataloguswaarde:
€0,20 (0,25),
€0,30 (0,35),
€0,40 (0,45)
€0,50 (0,55)

STRIP SCHRIFT

Jaargang 40
Nummer 7 (396)
December 2008

's Werelds oudste stripinformatieblad verschijnt 8 maal per jaar en wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie.

Redactie
Teus de Kruijf, Arco van Os,
Dik Rondeltap, Rik Sanders

Medewerkers
Ger Apeldoorn, Tijs Bagchus, Olav Beemer, Ben Bits, Ruud Booms, Han van Buuren, Esther Captain, John Croezen, Mars Gremmen, Jeroen Mirck, Laura M.C. de Moor, Willem Naber, Ans Nolten, Kees Ribbens, Erwin Suvaal, Wilco Tuinenburg, Stephan Vanfleteren, Rudy Vrooman, Harry Wibier, Annette Wouter

Omslag
Mort Walker

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e redactie@stripschrift.nl

Abonnementen
Een abonnement omvat 8 nummers en wordt daarna telkens stilzwijgend verlengd. Eventueel gemiste nummers zijn te bestellen via onze Back Issue Service.

Maak het juiste bedrag over op girorekening 9347590 ten name van Stichting Uitgeverij Stripstift te Rotterdam.
Nederland €44,00
België €46,50
Other countries €60,50
IBAN NL56 PSTB 0009 3475 90
SWIFT/BIC PSTBNL21
Bedragen zijn inclusief 6% BTW
Opzeggingen schriftelijk richten aan de uitgever, uiterlijk twee nummers voor het aflopen van het abonnement.

Reprorecht
Het overnemen, maar ook het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie.

Materiaal
Ongevraagd toegestuurd materiaal wordt niet geretourneerd.
De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs.

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opnemen met de uitgever, of e-mailen naar adverteren@stripstift.nl

Druk
Printec Offset, Kassel, Duitsland

Uitgever/Distributie Nederland
STRIPSTIFT
Stichting Uitgeverij Stripstift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e uitgever@stripstift.nl
w www.stripstift.nl
KvK Rotterdam 24335843

Distributie België
Pinceel, Leuven
AMP, Brussel

Stripschrift wordt uitgegeven in opdracht van Het Stripschap. Leden van Het Stripschap krijgen €1,25 korting op de abonnementsprijs.

ISSN 0165-845X

http://www.catawiki.nl

catawiki

Catalogus | Mijn Verzamelingen | Mijn Shop | Mijn Profiel

Bommel en Tom Poes

Zoek

Let's build the best collector's catalog *together*

Tom Poes ontdekt het geheim
1941 € 80,00

Tom Poes in den toovertuin
1942 € 135,00

Tom Poes (blikken mannen)
1944 € 675,00

Tom Poes en de oude ruïne
1945 € 350,00

Tom Poes aan het strand
1945 € 350,00

De begraven schat
1946 € 225,00

Tom Poes in het luna park
1946 € 225,00

Een vermakelijke beestenboel
1945 € 110,00

In het land van de blikken
1945 € 80,00

De meester-schilder
1946 € 80,00

De superfilm-onderneming
1947 € 80,00

De betoverde spiegel
1947 € 90,00

De Bommelschat
1947 € 90,00

De schat op de zeebodem
1947 € 100,00

De bergmensen
1948 € 70,00

De laatste markies van Cara
1948 € 100,00

Het geheim van het Noorder
1948 € 100,00

De chinese waaier
1948 € 65,00

Tom Puss Tales (stofomslag)
1946 € 400,00

De Victoria melk-chocolade 1
1946 € 500,00

Victoria biscuits avontuur 2
1946 € 500,00

De Victoria melk-chocolade 3
1946 € 500,00

De reuzenvogel
1946 € 135,00

De rare uitvinding
1946 € 160,00

Op het eiland van Grim, Gram
1947 € 175,00

www.catawiki.nl

- stripcatalogus (115.000 titels)
- beheer je eigen verzameling
- je eigen webwinkel
- ontmoet mede-verzamelaars
- is en blijft 100% gratis

N.B. Deze cataloguswaarden gelden voor eerste drukken in goede staat. Zie de website voor strips in andere drukken en condities.